

IDRIJSKA ČIPKA

GEOGRAFSKA OZNAČBA

SPECIFIKACIJA PROIZVODA

Idrija, april 2026

KAZALO

A.	IME, KI NAJ SE ZAŠČITI Z GEOGRAFSKO OZNAČBO.....	2
B.	VRSTA IZDELKA	2
C.	OPIS IZDELKA	2
D.	SPECIFIKACIJA OPREDELJENEGA GEOGRAFSKEGA OBMOČJA.....	6
D. a.	Izdelek izvira iz določenega kraja, regije	6
D. b.	Povezava med geografskim območjem, slovesom ali drugo značilnostjo izdelka.....	9
E.	DOKAZILO O POREKLU.....	12
F.	OPIS METOD PROIZVODNJE IN, KADAR JE PRIMERNO, TRADICIONALNIH METOD IN POSEBNIH PRAKS, KI SE UPORABLJAJO	13
G.	VSA POSEBNA PRAVILA O OZNAČEVANJU IZDELKA.....	21
G. a.	Obvezni elementi označevanja.....	21
H.	PRILOGE.....	234

A. IME, KI NAJ SE ZAŠČITI Z GEOGRAFSKO OZNAČBO

»Idrijska čipka«

B. VRSTA IZDELKA

Čipka

C. OPIS IZDELKA

»Idrijska čipka« je tip čipke, ki je izdelana ročno s klekljanjem. Pojavlja se v raznolikih zaključenih oblikah, kot so prtički, vstavki in aplikacije, lahko pa je klekljana tudi na meter – denimo kot obrobe v poljubni dolžini. Osnova za klekljanje so papirci oziroma vzorci, ki jih klekljarica pripne na blazino in sledi linijam, ki določajo potek niti. Vzorci določajo motiviko, obliko in tehnično izvedbo končnega izdelka. Njihovo oblikovanje zahteva natančno poznavanje tehnik in elementov klekljanja, značilnih za idrijsko klekljarsko šolo. Med znanimi avtoricami vzorcev za »Idrijsko čipko« v zadnjih sto letih izstopajo Zorka Rupnik, Maja Svetlik, Irma Pervanja in Tina Koder, ki s svojim delom pomembno prispevajo k ohranjanju in razvoju klekljarske dediščine.

Motivika v idrijskih čipkah in oblikovanje sta zelo raznolika. Pri tračni »Idrijski čipki« (npr. tehnika klekljanja široki ris ali tehnika klekljanja ozki ris) klekljan trak »izrisuje« motiv čipke. Motivi so lahko posnetki predmetov iz vsakdanjega življenja (npr. križčevke), ali pa so cvetlični, figuralni, tudi abstraktni. V »Idrijski čipki«, izdelani po delih, prevladujejo cvetlična motivika, motivi človeških in živalskih figur ter abstraktni motivi in narodni ornament. Številni motivi v »Idrijski čipki« so poimenovani z **domaćimi imeni**, kot npr. žabji skoki, pogačke, rogljički, štručke, potonke, itd.

Za izdelovanje »Idrijske čipke« je značilna uporaba naravnih **materialov**, kot so lan, bombaž in svila, ki zagotavljajo tradicionalno kakovost ter estetsko vrednost izdelka. V sodobni praksi se dopušča tudi uporaba umetnih materialov, vendar pod pogojem, da njihova prisotnost ne presega 49 % celotne količine uporabljenih niti na klekljih. Osnovna struktura čipke mora temeljiti na naravnih vlaknih, saj ta omejitev zagotavlja ohranitev tradicionalne kakovosti, videza in tehnične skladnosti z značilnostmi idrijske klekljarske šole. Izbor materiala je pogojen s tehniko klekljanja »Idrijske čipke«.

»Idrijska čipka« je cenjena zaradi **kakovostne izdelave**. Bogastvo raznolikosti elementov, tehnik in motivov »Idrijske čipke« je preširoko, da bi za vsakega od njih natančno navedli merila in točkovnike za ocenjevanje kakovosti. Zato navajamo splošna merila, ki so skupna vsem tehnikam in elementom.

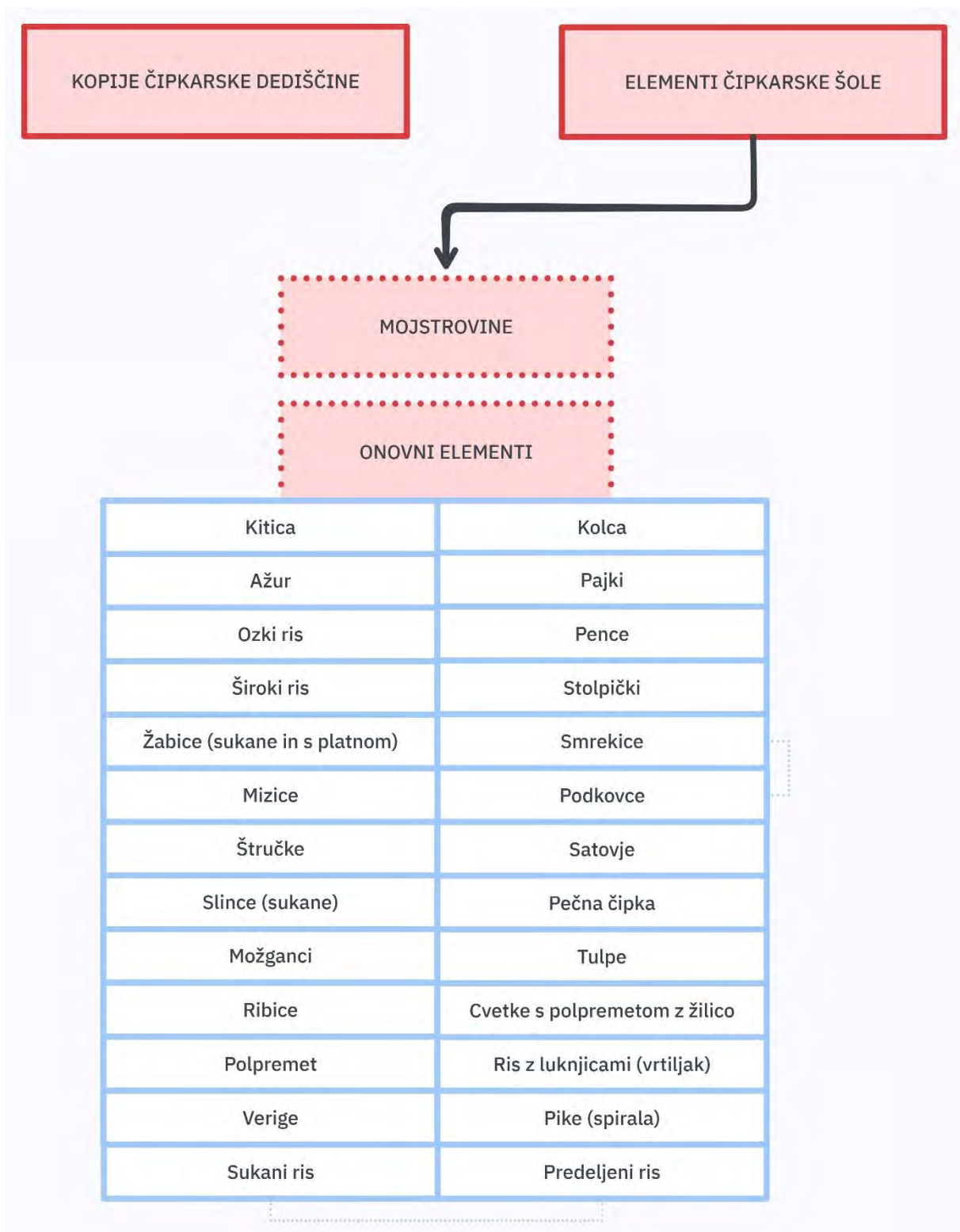
»Idrijska čipka« je izdelana kakovostno, če:

- je izdelana tehnično pravilno v skladu s tradicijo Čipkarske šole Idrija. Tehnične zahteve temeljijo na javno dostopnih priročnikih Čipkarske šole Idrija (M. Svetlik et al., Idrijska čipka: Ozki ris, 2014, str. 4-42; M. Svetlik et al., Idrijska čipka: Idrijski ris in sukani ris, 2016, str. 4-44; M. Fortuna in M. Svetlik et al., Idrijska čipka: Široki ris 1, 2015, str. 4-28; M. Fortuna in M. Svetlik et al., Idrijska čipka: Široki ris 2, 2012, str. 4-25; M. Svetlik et al., Idrijska čipka: Polpremet v idrijskem risu, 2019, str. 4-52; M. Svetlik et al., Idrijska čipka: Pajki, 2023, str. 4-54; M. Svetlik et al., Idrijska čipka: Pike in kugle, 2025, str. 4-54; in drugi priročniki za klekljanje »Idrijske čipke«, ki so dostopni v Čipkarski šoli Idrija).
- v celoti sledi predloženemu vzorcu ter tehnikam in elementom, ki jih vzorec določa. Pri izdelavi se upoštevajo merila kakovosti iz priročnika Idrijska čipka – geografska označba (A. Marinko et al., Idrijska čipka: Geografska označba, 2010, str. 16-143), ki zagotavljajo pravilno in enakomerno izvedbo; dovoljena so le vizualno nezaznavna odstopanja, ki ne vplivajo na prepoznavnost motiva ali strukture.
- uporabljen material ustreza vzorcu ter elementom in tehnikam idrijske čipke, debelina niti je skladna z velikostjo, zahtevnostjo in gostoto vzorca.
- je čipka estetsko uravnotežena in harmonična; motivi in vzorci jasno razpoznavni in enakomerno izvedeni, brez vidnih deformacij, neenakomernosti ali motenj v strukturi; postavki potekajo skladno s črtami vzorca; vozli so skriti na hrbtni strani; izdelek je brez vidnih popravkov; zaključki pa niso vidni na sprednji strani.
- je čipka čista; na razdalji 40–50 cm ne sme biti vidnih madežev, lis, vlaken, štrlečih koncev niti ali tujkov.

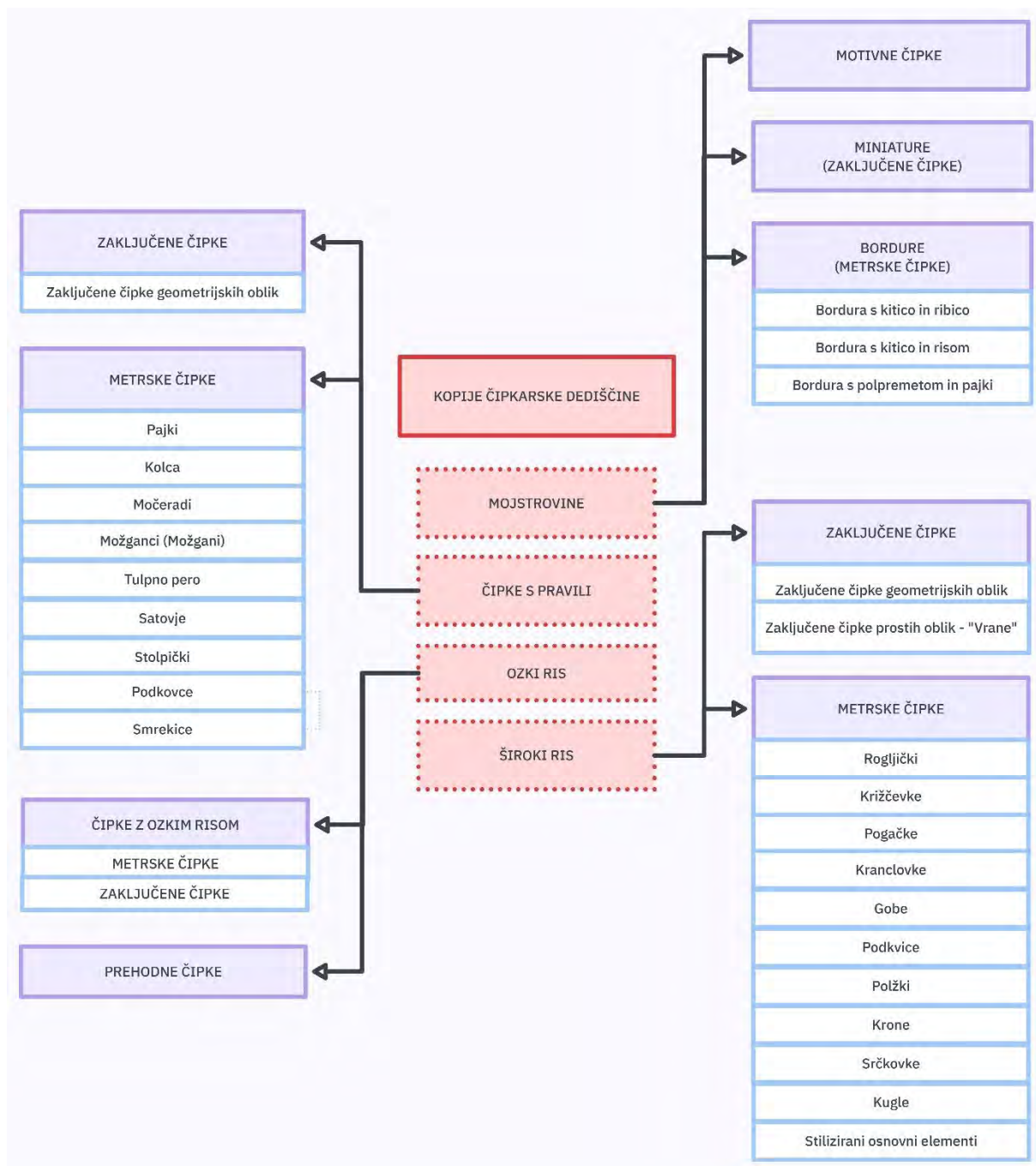
Klasifikacija »Idrijske čipke« glede na tipologijo, obliko, motiviko in velikost. Za »Idrijske čipke« velja, da so izdelane iz več elementov v eni ali več tehnikah klekljanja, kar je ena izmed njihovih ključnih značilnosti in bogastvo tradicije idrijske klekljarske šole. Te različne tehnike omogočajo veliko raznolikost oblik, motivov in struktur, kar daje »Idrijski čipki« njeno prepoznavnost in umetniško vrednost.

Podrobnejša klasifikacija idrijskih čipk glede na tipologijo, obliko, motiviko in velikost z opisi primerov, ki vključujejo različne tehnike in elemente, je priložena v prilogi Projekt: »Idrijska čipka« - **Strokovne osnove za uveljavitev geografskega porekla in blagovne znamke »Idrijska čipka«**. Osnovna struktura klasifikacije pa je razvidna iz spodnjih diagramov. V prvem so razdelani elementi idrijske čipkarske šole, v drugem kopije čipkarske dediščine.

Klasifikacija »Idrijske čipke« glede na tipologijo in obliko elementov idrijske čipkarske šole:

Klasifikacija »Ildrijske čipke« glede na tipologijo in obliko kopij čipkarske dediščine:

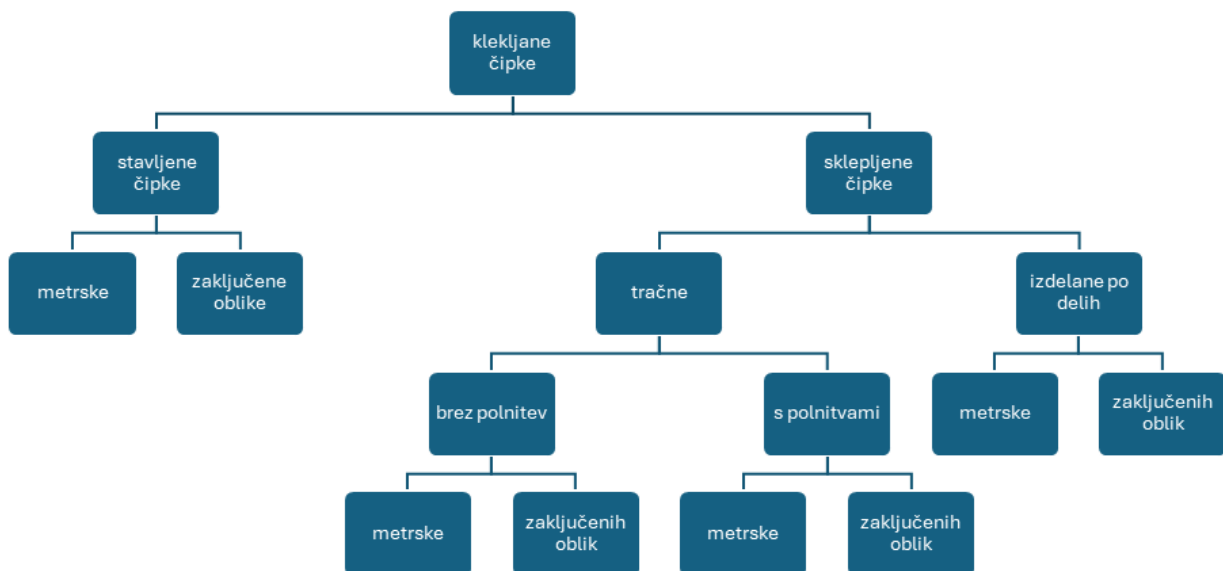

Klasifikacija »Ildrijske čipke« po načinu klekljanja. Pri »Ildrijski čipki« razlikujemo med dvema osnovnima načinoma klekljanja: sklepljeno in stavljeno čipko.

Sklepljena »Ildrijska čipka« je značilna po uporabi kvačke, s katero se posamezni deli čipke povežejo v celoto. Sklepljeno čipko delimo na: tračno čipko, kjer motiv oblikuje klekljan trak, vmesni prazni prostori se sproti zapolnjujejo s klekljanimi polnitvami in s kvačkanjem, ter na čipko izdelano po delih, kjer se najprej sklekljajo zaključeni deli na vzorcu, ki se naknadno s polnitvami in kvačkanjem povežejo v celoto.

Stavljeno čipko klekljamo brez uporabe kvačke, kar pomeni, da se vse niti med seboj prepletajo neposredno v celoto. Tak način klekljanja je značilen za izdelke, kot so npr. mizice. Stavljeno čipko se glede na vzorec kleklja po vsej širini hkrati ali pa po posameznih delih, ki med seboj niso povezani s kvačko.

Shema klasifikacije čipk po načinu klekljanja (Leskovec, I., str. 236)¹:

D. SPECIFIKACIJA OPREDELJENEGA GEOGRAFSKEGA OBMOČJA

D. a. Izdelek izvira iz določenega kraja, regije

»Idrijska čipka« je ročno izdelana klekljana čipka, ki izvira z območja Idrije v zahodni Sloveniji in je neločljivo povezana z zgodovino rudarskega mesta Idrija, kjer se je klekljanje uveljavilo kot dopolnilna dejavnost žensk v rudarskih družinah. Tradicija klekljanja se je prenašala iz roda v rod, znanje pa se je sistematično razvijalo v okviru lokalnih šol in društev. Idrijska klekljarska šola je oblikovala prepoznavne tehnične in estetske značilnosti, ki ločujejo »Idrijsko čipko« od drugih klekljanih čipk.

Najstarejši doslej znani pisni vir o klekljanju na območju Idrije je iz leta 1696. Ta pravi, da so podeželski kramarji prinašali v Idrijo živež v zameno za čipke (Verbič, M., str. 160)². Materialni zgodovinski vir iz leta 1763 pa je dopis dunajske vlade rudniškemu vodstvu v Idriji, ki priporoča, naj se omogoči širjenje čipkarstva v Idriji in okolici (Marinko, P., & Rupnik, V., str. 1)³. Arhivsko

¹ Leskovec, I., Gnezda Bogataj, M., Svetlik, M., Terpin Mlinar, M., Koder Grajzar, T., Žigon, T., Ferle, M., Hodnik, M., Pavšič, M., Bajec, U., Bogataj, J., Fortuna, M., & Marinko Rus, P. (2012). *Idrijska čipka: z nitjo pisana zgodovina* (str. 239). Mestni muzej.

² Verbič, M. (1969). *O začetkih slovenskega čipkarstva s posebnim ozirom na Idrijo*. Kronika (Ljubljana), letnik 17, številka 3, str. 157-160.

³ Marinko, P., & Rupnik, V. (2001). *Klekljanje kot vir zaslužka: raziskovalna naloga s področja ekonomije* (str. 62).

gradivo iz prve polovice 18. stoletja, natančneje iz leta 1729, vsebuje podatke o priletni krošnjarki in tihotapki Marini Melhiorci iz Šebrelj, ki je kot podložnica Tolminskega gospostva v Idrijo v zameno za čipke tovorila živila (Zgodovinski arhiv Ljubljana)⁴.

V 18. stoletju je bilo klekljanje v Idriji že zelo razširjeno, zato je nastala tudi potreba po večjem usposabljanju klekljaric. Začetek organiziranega poučevanja klekljanja v Idriji sega v leto 1779, ko je bila v sklopu reform v Idriji ustanovljena dekliška industrijska šola, kjer so poučevali tudi klekljanje (Terpin Mlinar, M., str. 94)¹.

»Prvo pisno omembo izraza idrijska čipka zasledimo leta 1788 v poročilu Goriškega gospostva, ki pravi, da so pri nekem goriškem trgovcu našli 27 kosov nepečatenih **idrijskih čipk**, ki jih je dotična Kokola Kogl prodala v Gradiški« (Leskovec, I., str. 17)¹. Poimenovanje čipk, ki se v Idriji izdelujejo z besedno zvezo idrijska čipka, uporablja tudi avtor Poročila o stanju obrti in manufaktur v avstrijskih deželah Stephan von Keess (Leskovec, I., str. 17)¹. (Posebej velja omeniti, da je bila v postopkih ustanavljanja čipkarske šole v Idriji (1878) izražena zahteva, da se v statutu v 1. člen zapiše, da je namen učne ustanove predvsem »negovanje in nadaljnji razvoj prave in pod imenom idrijska čipka poznane vrste čipk« (Leskovec, I., str. 17)¹.

Razcvet klekljanja v Idriji v 19. stoletju gre pripisati ženam rudniških strokovnjakov, ki so iz različnih evropskih dežel prihajali v idrijski rudnik živega srebra. Njihove žene so razširjale znanje klekljanja, ki je bilo sicer prisotno tudi v drugih državah Evrope, predvsem v krajih, povezanih z rudarstvom. Idrijske klekljarice so v Idrijo prinesene vzorce za klekljanje prilagajale, spreminjale in razvijale nove. Sčasoma se je izoblikoval prepoznaven tip »Idrijske čipke«.

Klekljanje in trgovanje s čipkami sta bili v Idriji in okolici pomembni gospodarski dejavnosti prve polovice 19. stoletja. Klekljanje je bilo pomembno tudi s socialnega vidika, saj je bila to dejavnost, ob kateri so se družile dekleta in žene – klekljarice.

Za nadaljnji obstoj klekljanja v Idriji je pomembno leto 1860, ko je bila v Idriji ustanovljena »prva idrijska trgovina s čipkami Štefana in Karoline Lapajne« (Bizjak, S., str. 12)⁵. Podjetno razmišljanje trgovcev, spretni idrijski risarji in risarke vzorcev ter klekljarice so pripomogli k razvoju in razcvetu klekljanja v Idriji. Podatki o številu klekljaric v idrijskem »okolišu« pravijo, da je njihovo število naraslo s 1.000 leta 1870 na 3.000 leta 1890 (Makarovič, M., 1975)⁶. V tem obdobju je bilo izdelanih že toliko čipk, da jih je bilo nemogoče prodati. Širitev trga so trgovci spodbudili s pošiljanjem čipk na svetovne razstave. Leta 1876 (Hodnik, M., str. 174)¹ je trgovsko ministrstvo na Dunaju ustanovilo v Idriji čipkarsko šolo, prvi statut šole pa je bil potrjen 1877 (Zgodovinski arhiv Ljubljana)⁷. Šola vse od ustanovitve dalje deluje neprekinjeno še danes.

---

⁴ Zgodovinski arhiv Ljubljana, IDR 55, f.128, Poročila in resolucije, št.57.

⁵ Bizjak, S., Kenda, K., & Lapajne, M. (1998). *Firma Franz Lapaine*: raziskovalna naloga (str. 56).

⁶ Makarovič, M. (1975). *Klekljanje*, Idrijski razgledi, letnik 20, številka 3/4.

⁷ Zgodovinski arhiv Ljubljana, IDR.168, Dokumenti 1877, št.9, 15.6.1877 & št.5184, 13.6.1877.

Prva učiteljica in »voditeljica« je bila domačinka Ivanka Ferjančič. Mlada, talentirana idrijska klekljarica Ivanka Ferjančič je celo delovala kot čipkarska učiteljica na Dunaju. Ivanka Ferjančič je bila odlična in kreativna klekljarica. V virih in literaturi se Ferjančičevo in njeno družino velikokrat omenja kot začetnike vpeljave tehnike klekljanja širokega risa z zgolj sedmimi pari klekljev. Idrijska tehnika klekljanja s sedmimi pari klekljev se je kasneje širila po drugih krajih Avstro-Ogrske (Pavšič, M., str. 161)¹.

S spremembami v družbi se je spreminjala in razvijala tudi podoba »Idrijske čipke«. Za »Idrijsko čipko« v posameznih zgodovinskih obdobjih so še posebej značilne tehnike klekljanja in motivika:

- široki ris za časa Avstro-Ogrske monarhije,
- ozki ris v času italijanske zasedbe med obema vojnoma,
- ter kasneje tudi čipke s poudarjeno slovensko narodno motiviko.

Posebnost »Idrijske čipke«, kreativnih risarjev in risark vzorcev ter usposobljenih klekljaric je, da z uporabo tradicionalnih tehnoloških postopkov klekljanja tehnik in elementov »Idrijske čipke« kreirajo vedno nove »Idrijske čipke«, prilagojene uporabi v sedanosti in s tem zagotavljajo ohranjanje tradicije.

Konstantno delovanje čipkarske šole v Idriji je za ohranjanje tradicije »Idrijske čipke« neprecenljivo. Iz Idrije se je institucionalno poučevanje klekljanja širilo po drugih krajih slovenskega ozemlja. Izpričani so materialni zgodovinski viri, ki navajajo širjenje znanja klekljanja iz Idrije. Leta 1908 so bili ustanovljeni potujoči tečaji v: Rovtah, Gorenji vasi v Poljanski dolini, Cerknem, Horjulu, Škofji Loki. Kasneje še v: Otaležu, Bukovem, Novakih, Podlipi, Črnem Vrhu pri Polhovem Gradcu, Polhovem Gradcu in celo Višnji Gori (Božič, L.)⁸. Iz nekaterih potovalnih tečajev so kasneje ustanovili podružnice idrijske čipkarske šole.

Geografsko območje »Dežele idrijske čipke«

Ustaljeni načini in postopki klekljanja »Idrijske čipke« so značilni za geografsko območje, ki ga imenujemo »Dežela idrijske čipke« in obsega občine Idrija, Cerkno, Horjul, Dobrova Polhov Gradec, Ajdovščina, Kanal, Logatec, Nova Gorica, Tolmin in Vrhnika. Meje občin določa Zakon o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij -ZUODNO- (Uradni list)⁹, ki je podlaga za njihovo ustanovitev in opredelitev območij.

Zemljevid geografskega območja »Dežela idrijske čipke« temelji na karti »Klekljarskega območja« iz leta 1905, ki je bila izdelana na podlagi podatkov Ivana Vogelnika. Karto hrani Slovenski etnografski muzej (Božič, L., 1970)¹⁰.

Ivan Vogelnik (1863–1923) je bil ena ključnih osebnosti v zgodovini čipkarstva v Sloveniji. Bil je ustanovitelj in ravnatelj Osrednjega zavoda za žensko domačo obrt v Ljubljani. Čeprav ni bil

---

⁸ Božič, L., *Klekljane čipke*, Slovenski etnografski muzej, katalog ob razstavi.

⁹ Uradni list Republike Slovenije (2006, 2011, 2018, 2021), št.: 108, 9, 31 in 181.

¹⁰ Božič, L., *Klekljane čipke*, Slovenski etnografski muzej, katalog ob razstavi.

neposredno vključen v delovanje Čipkarske šole Idrija, ki je bila ustanovljena že leta 1876, je pomembno prispeval k širjenju znanja klekljanja izven Idrije (Božič, L., str. 5-10)¹¹. Njegovo delo je vplivalo na institucionalizacijo klekljanja in na oblikovanje širšega klekljarskega območja, ki danes tvori kulturno identiteto »Dežele idrijske čipke«.

D. b. Povezava med geografskim območjem, slovesom ali drugo značilnostjo izdelka

Povezava med »Idrijsko čipko« in njenim geografskim poreklom temelji na **ugledu in kakovosti izdelka**. Vzročna zveza med »Idrijsko čipko« in opredeljenim geografskim območjem temelji na slovesu, ki je rezultat večstoletne tradicije, lokalno razvitega znanja, značilnih tehnikah klekljanja ter priznanja, doseženega z uvrstitvijo enote Klekljanje čipk v Sloveniji na UNESCO Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva (Slovenski etnografski muzej)¹². Zaščita z geografsko označbo je odraz tesne povezanosti med izdelkom in njegovim izvorom.

Že od konca 19. stoletja je »Idrijska čipka« prejela priznanja na najpomembnejših **svetovnih razstavah** – med drugim leta 1873 na Dunaju (Lapajne, D., 1906)¹³, kjer prvič zasledimo tudi idrijske trgovce s čipkami (Slovenec, 1906)¹⁴. Pomembne so tudi razstave v Parizu (1900), Londonu (1908), New Yorku (1964) in Tokiu (1990), kjer je bila nagrajena z bronastimi, srebrnimi in zlatimi medaljami. To potrjuje njeno mednarodno vrednost, kakovost in umetniško dovršenost.

V zadnjih desetletjih je »Idrijska čipka« redno **razstavljena** tako doma kot v tujini. Osrednji dogodek za promocijo »Idrijske čipke« predstavlja vsakoletni **Festival idrijske čipke**, ki ima že 43-letno tradicijo. Festival idrijske čipke je največja in najpomembnejša kulturna in etnološka prireditev v Sloveniji, namenjena predstavitvi sodobne letne produkcije na področju prenosa znanja, ohranjanja in razvoja »Idrijske čipke«. Festival idrijske čipke povezuje lokalno skupnost, obiskovalce in mednarodne strokovnjake. »Idrijska čipka« je vključena tudi v **muzejske zbirke** Mestnega muzeja Idrija, Slovenskega etnografskega muzeja in bogati različne dogodke drugih kulturnih ustanov. Idrijska čipka je pomemben atribut kulturnega turizma geografskega območja.

K prepoznavnosti »Idrijske čipke«, njenemu razumevanju in ohranjanju pomembno prispevajo tudi **dokumentarni filmi**: Idrijska čipka (2007), Z nitjo povezane (2013), Klekljana čipka v risu časa (2015).

Mestni muzej Idrija je leta 2012 izdal **monografijo »Idrijska čipka: z nitjo pisana zgodovina«**. V monografiji so zajeti številni vidiki obravnave »Idrijske čipke«, med drugim: izdelava,

---

¹¹ Božič, L. (1956). *Idrijsko čipkarstvo*, Idrijski razgledi, letnik 1, številka 1.

¹² Slovenski etnografski muzej (6. 12. 2023). *Koordinator varstva nesnovne kulturne dediščine*. <http://www.nesnovnadediscina.si/sl/unescov-reprezentativni-seznam>.

¹³ Lapajne, D. (1906). *Naše čipkarstvo*, Slovenski narod.

¹⁴ Slovenec: političen list za slovenski narod (21.02.1906), letnik 34, številka 42.

tehnološki in oblikovni razvoj »Idrijske čipke«; zgodovinski pregled klekljanja v Idriji; življenje in delo prve učiteljice klekljanja na idrijski čipkarski šoli; zgodovina idrijske čipkarske šole; klekljanje kot gospodarska panoga; predstavitev »Idrijske čipke« v Mestnem muzeju Idrija.

Zaposlene učiteljice, risarke vzorcev in strokovne delavke v Čipkarski šoli Idrija so avtorice priročnikov za klekljanje »Idrijske čipke«. V letih od 1997 do 2025 je Čipkarska šola Idrija izdala **15 priročnikov za klekljanje »Idrijske čipke«**.

Prva trgovina s čipkami, ustanovljena 1860. leta (Karolina in Štefan Lapajne), je predstavljala osnovo za razvoj **trgovske mreže in izvoz »Idrijske čipke«**. Leta 1875 je Franc Lapajne ustanovil znano podjetje za izvoz idrijskih čipk, kar je omogočilo njihovo širjenje po Evropi in Ameriki (Bizjak, S., str. 24)⁵. Firma Franc Lapajne je delovala vse do 1945. To je bil dokaz, da je bila idrijska čipka tržno konkurenčna in estetsko cenjena v mednarodnem prostoru. Kasneje sta k razvoju in ohranjanju tradicije pomembno prispevali tudi čipkarski zadruzi - prva ustanovljena 1906¹⁵ in druga 1946 (Uradni list, 1946)¹⁶. Leta 1956 je bilo ustanovljeno Obrtno podjetje Čipka Idrija, za katero je klekljalo več tisoč klekljaric (6.000) (Arhiv podjetja Čipka)¹⁷. Vsi ti podatki kažejo na dobro organiziranost in gospodarsko pomembnost klekljanja v lokalnem in širšem prostoru ter nadaljevanje klekljarske tradicije na geografskem območju.

Ustanovitev **čipkarske šole v Idriji leta 1876** pomeni začetek sistematičnega izobraževanja in prenosa znanja med generacijami. Šola deluje neprekinjeno od ustanovitve dalje, že skoraj 150 let, kar je izjemen dokaz trajnosti tradicije. Šoli je bil s strani Ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport priznan status rokodelskega centra v skladu s slovensko zakonodajo za področje rokodelstva.

Zadnjih pet let se v Čipkarski šoli Idrija letno preko 500 otrok in mladih v svojem prostem času uči klekljati »Idrijsko čipko«. Prav ti otroci in mladi so najmlajši nosilci UNESCO dediščine in največje bogastvo »Idrijske čipke«. Čipkarska šola Idrija je aktivna tudi na številnih drugih področjih, kot na primer:

- izvajanje izobraževanj v klekljanju »Idrijske čipke« za odrasle;
- izdajanje priročnikov za klekljanje »Idrijske čipke«;
- preverjanje in potrjevanje nacionalne poklicne kvalifikacije klekljar/klekljarica in inštruktor/inštruktorica klekljanja;
- v šolskem razstavnem prostoru je dnevno na ogled sodobna produkcija »Idrijske čipke«;
- prodaja materialov, pripomočkov in priročnikov za klekljanje »Idrijske čipke«;
- razvoj novih vzorcev za klekljanje »Idrijske čipke«;
- razvoj sodobnemu času primernih izdelkov z »Idrijsko čipko«;
- sodelovanje in koordinacija različnih projektov na nacionalni in mednarodni ravni;
- povezovanje z organizacijami s področja čipkarstva na ravni EU in širše.

---

¹⁵ Časopis Naprej, št. 20, str. 3, leto 1906

¹⁶ Uradni list Poverjenišтва pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora za Slovensko Primorje (1946), letnik 1, številka 20.

¹⁷ Arhiv podjetja Čipka.

Desetletni prerezi podatkov o izobraževanju v idrijski čipkarski šoli od ustanovitve do danes:

Šolsko leto	Število učenk in učencev
1876-1877	183 (Leskovec, l., str. 195) ¹
1886-1887	43
1896-1897	72
1906-1907	284
1916-1917	306
1926-1927	313
1936-1937	329
1946-1947	215
1956-1957	229
1966-1967	425
1976-1977	Ni podatka
1986-1987	Ni podatka
1996-1997	487
2006-2007	382
2016-2017	469 (Fortuna, M., 2025) ¹⁸
2025-2026	508

Kakovost, prepoznavnost in ugled »Idrijske čipke« so bili leta 2000 potrjeni s pravno zaščito. Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino je namreč izdal odločbo, s katero se na nacionalni ravni geografsko ime »Idrijska čipka« zavaruje z **označbo porekla blaga**. Z zaščito so bili postavljeni standardi kakovosti »Idrijske čipke« za več kot 30 tehnik klekljanja »Idrijske čipke«.

Pomembno vlogo pri ohranjanju »Idrijske čipke« igra tudi **prenos** znanja med generacijami in združevanje klekljaric v razna klekljarska **društva** na geografskem območju. Društvo klekljaric idrijske čipke s sedežem v Idriji, ki združuje več kot 100 klekljaric, je bilo ustanovljeno leta 2003. Klekljarsko društvo Marjetica Cerčno pa je bilo v sedanji obliki ustanovljeno leta 2016 in ima približno 30 klekljaric. 1996 je bilo klekljarsko društvo z okrog 30 člani ustanovljeno tudi v Polhovem Gradcu. V Ajdovščini deluje klekljarska dejavnost v okviru Ljudske univerze Ajdovščina. Razne delavnice klekljanja »Idrijske čipke« se organizirajo tudi v ostalih občinah na opredeljenem geografskem območju.

Prepoznavnost in ugled »Idrijske čipke« se odražata tudi v dejstvu, da sta dva **svetovna kongresa organizacije za šivano in klekljano čipko OIDFA** potekala v Sloveniji – leta 2016 je v Ljubljani potekal 17. svetovni kongres OIDFA. Udeležilo se ga je 520 registriranih udeležencev in preko 1800 dnevnih obiskovalcev. Leta 2023 je Nova Gorica gostila 20. svetovni OIDFA kongres z 800 gosti s celega sveta.

Kulturni pomen »Idrijske čipke« presega rokodelstvo in je simbol identitete ter dediščine. »Idrijska čipka« je vtkana tudi v **identiteto mesta Idrija** – prisotna je v logotipih, javnih

---

¹⁸ Podatke za šolski leti 2016-2017 in 2025-2026 je posredovala Metka Fortuna, vodja Čipkarske šole Idrija, november 2025.

prostorih, turističnih produktih. Prav tako pa je prisotna tudi po domovih kot dekorativni element oziroma kot hišni tekstil.

Enota Klekljanje idrijske čipke je bila 8. avgusta 2013 vpisana v **Register nesnovne kulturne dediščine Slovenije** pod evidenčno številko EID: 2-00028 (Ministrstvo za kulturo, 2013)¹⁹.

Leta 2016 je bil sprejet Odlok o razglasitvi **klekljanja čipk za živo mojstrovino** državnega pomena (Uradni list, 2016)²⁰. **2018 je bilo Klekljanje čipk v Sloveniji**, vključno z »Idrijsko čipko«, vpisano na **UNESCO** Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva (Mestni muzej Idrija)²¹. To priznanje potrjuje globalni pomen tradicije in njeno vlogo pri ohranjanju kulturne raznolikosti ter vrednot, povezanih z rokodelstvom.

Vključenost v **umetnost in oblikovanje**: »Idrijska čipka« se danes uporablja v sodobnem oblikovanju, modni industriji, arhitekturi in celo v digitalnih medijih, kar dokazuje njeno prilagodljivost in trajnost. Primer je razstava Eve Petrič in klekljaric - Kolektivna korona vrtnica v dunajski stolnici sv. Štefana (Zlobec, M., 2020)²², ki je simbolično povezala tradicijo z aktualnimi družbenimi temami. Poseben je bil tudi projekt prve umetniške galerije v vesolju – Moon Gallery (Štefančič, N., 2022)²³, ki jo je sestavljalo 64 umetniških artefaktov z vsega sveta. Med njimi je bilo tudi delo Eve Petrič: parfum v obliki kocke, ki diši po lipi, ter prstni odtis Zemljanov, preveden v »Idrijsko čipko«.

E. DOKAZILO O POREKLU

Klekljanje »Idrijske čipke« mora obvezno potekati na opredeljenem geografskem področju zaščite. Dokazovanje, da je čipka, označena z geografsko označbo »Idrijska čipka«, dejansko izdelana na zaščitenem geografskem območju, temelji na vzpostavljenem sistemu sledljivosti. Ta sistem vključuje natančno vodenje evidenc pri izvajalcu, ki omogočajo preverjanje naslednjih podatkov:

- podatki o proizvajalcu »Idrijske čipke«,
- številka izdanega certifikata o dovoljenju za uporabo geografske označbe,
- lokacija izdelovanja »Idrijske čipke«,

---

¹⁹ Ministrstvo za kulturo (8. 8. 2013). *Opis enote žive kulturne dediščine*.

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/DEDISCINA/NESNOVNA/RNSD_SI/Rzd-02_00028.pdf.

²⁰ Uradni list Republike Slovenije (2016). *Odlok o razglasitvi klekljanja čipk za živo mojstrovino državnega pomena*, številka 21.

²¹ Mestni muzej Idrija. *Klekljanje čipk v Sloveniji vpisano na Unescov Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva*.

<https://www.muzej-idrija-cerkno.si/medinstitucionalna-razstava-podobe-dela-v-sklopu-14-simpozija-erbe/>.

²² Kritik, Marijan Zlobec (8. 10. 2020). *Kolektivna korona vrtnica Eve Petrič v katedrali Sv. Štefana na Dunaju*.

<https://kritik.si/2020/10/08/kolektivna-korona-vrtnica-eve-petric-v-katedrali-sv-stefana-na-dunaju/>

²³ MMC RTV SLO, Nadina Štefančič (21. 2. 2022). *V vesolje izstreljena prva galerija: Eva Petrič je astronautom ponesla vonj po lipi in tatu iz čipke*.

<https://www.rtvsllo.si/kultura/vizualna-umetnost/v-vesolje-izstreljena-prva-galerija-eva-petric-je-astronavtom-ponesla-vonj-po-lipi-in-tatu-iz-cipke/613152>.

- obdobje (od- do) izdelovanja »Idrijske čipke«,
- število izdelanih čipk,
- uporabljen material za klekljanje »Idrijske čipke«,
- podatki o vzorcu za klekljanje »Idrijske čipke« (avtor vzorca, dimenzija vzorca, poimenovanje ali oznaka vzorca). Evidenci se priloži original ali kopijo ali fotografija vzorca, po katerem je bila »Idrijska čipka« sklekljana.
- podpis proizvajalca »Idrijske čipke« o skladnosti izdelane »Idrijske čipke« s specifikacijo.

Oblika obrazca za dokazovanje kraja izdelave ni predpisana, vsebovati pa mora vse rubrike iz priloženega obrazca Dokazovanje kraja izdelave »Idrijske čipke«.

F. OPIS METOD PROIZVODNJE IN, KADAR JE PRIMERNO, TRADICIONALNIH METOD IN POSEBNIH PRAKS, KI SE UPORABLJAJO

Klekljanje je ustaljen način križanja in sukanja ter pretikanja vsaj dveh, običajno pa več niti, ki tvorijo elemente klekljanja, iz katerih se oblikujejo prepoznavne tehnike klekljanja »Idrijske čipke«. Pri tem je potrebno poudariti, da so elementi klekljanja določene in ustaljene kombinacije osnovnih postopkov premikanja niti in postopkov dela, npr. premet, postavki, zanke, nasnutki in zaključki na zanke, ostali nasnutki, ostali zaključki, prehodi, vogali, ovinki, kvačkanje, dodajanje parov, odzemanje parov, vozli in ostalo. Tehnika klekljanja pa je prepoznavna kombinacija elementov klekljanja (ažur, cvetke, figure, flandrijski ris, idrijski ris, polpremet, predeljeni ris, široki ris, slepi ris, slince, štručke, tulipani, žabce,...). Natančen seznam elementov in tehnik je naveden v nadaljevanju.

Za izdelavo »Idrijske čipke« se uporablja **klekljarski pribor**:

- **blazina za klekljanje.** Blazina za klekljanje je valjaste oblike. Narejena iz drobno mlete in dobro posušene žagovine, ki je tesno natlačena v osnovno tekstilno vrečo valjaste oblike. Osnovno tekstilno vrečo vstavimo v tekstilno prevleko. Tekstilna prevleka je malce širša od osnovne vreče, saj je to pomembno za pravilno pripenjanje vzorca za klekljanje na blazino. Prevleka je snemljiva, da jo lahko po potrebi operemo ali zamenjamo, če se izrabi.
- **košara** služi kot podstavek blazini. Pomembno je, da blazina sloni na obodu košare. Košara ne sme biti prevelika, sicer bo blazina padla v košaro, kar onemogoča klekljanje. Košara tudi ne sme biti premajhna, ker na ta način ne fiksira blazine med klekljanjem, ko je potrebno niti dobro zategovati.
- **klekeljni** (tudi kleklji) so na poseben način oblikovane lesene palčke, na katere navijemo niti za klekljanje. Klekeljni morajo biti dobro obdelani, da so na otip gladki, ker bi sicer med klekljanjem poškodovale na klekeljne navite niti. Klekelj je oblikovan tako, da ima prostor za navitje niti in prostor, kjer ga držimo. Na ta način v največji meri preprečimo, da bi se med klekljanjem dotikali niti in s tem vplivali na čistočo izdelane

čipke. Klekeljni so narejeni iz različnih vrst lesa, kar vpliva predvsem na njihovo estetsko vrednost in težo. Po oblikah in velikosti se rahlo razlikujejo, odvisno od izdelovalca.

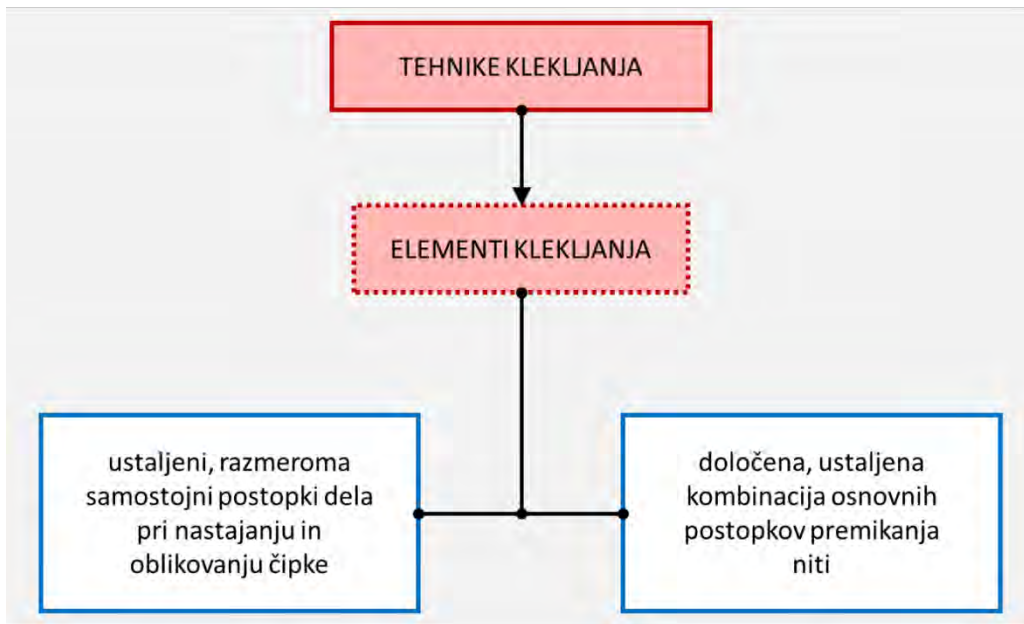
- **bucike:** uporabljamo jih, da okrog njih napenjamo niti, s čemer dosežemo željeno obliko čipke. Izbiramo bucike iz nerjavečih materialov, da se izognemo sledem rjastih madežev na čipkah. Bucike so različnih debelin in velikosti, ki jih prilagajamo materialu, s katerim se čipka kleklja, in motivu na vzorcu.
- **kvačka:** s kvačko povezujemo posamezne dele čipke med seboj. Kvačke so različnih debelin, prilagojenih debelini materiala, s katerim klekljamo.
- **vzorec, tudi papirc,** za klekljanje je papir, na katerem je narisani motiv, ki se kleklja. Vzorec mora zdržati zategovanje niti okrog bucik, zato ga podložimo s tršim papirjem, da se ne raztrga. Vzorec je potrebno na blazino pravilno pripeti z bucikami. Z buciko zajamemo del tekstilne prevleke in buciko zapičimo v vzorec. Vzorec pripnemo na blazino z več bucikami na dveh nasprotnih straneh, tesno ob blazini.

Tehnike in elementi klekljanja »Idrijske čipke«:

Uporabljena metodologija za določanje tehnik in elementov klekljanja »Idrijske čipke«, ki jo je razvila Metka Fortuna, učiteljica klekljanja v Čipkarski šoli Idrija, sloni na ustaljenih kombinacijah postopkov premikanja niti pri klekljanju »Idrijske čipke«. Metodologija je bila prvič zapisana v prispevku Metke Fortuna in Maje Svetlik v monografiji Idrijska čipka z nitjo pisana zgodovina (2012), in navaja večino tehnik in elementov, ki jih uči Čipkarska šola Idrija. Tukaj je dodanih še nekaj tehnik in elementov, ki so pri prvem zapisu izpadli.

»Idrijska čipka« je izdelana iz dveh osnovnih premikov niti – to sta križanje in sukanje niti. Z različnimi kombinacijami križanja in sukanja niti tvorimo elemente klekljanja »Idrijske čipke«, z elementi pa klekljamo prepoznavne tehnike in motiviko »Idrijske čipke«.

Shema povezav med elementi in tehnikami klekljanja:

V nadaljevanju je navedena večina tehnik in elementov »Idrijske čipke«, ki jih uči Čipkarska šola Idrija.

ELEMENTI »IDRIJSKE ČIPKE« (določena, ustaljena kombinacija osnovnih postopkov premikanja niti)

Premeti:

- cel premet ali zaklekljati,
- dvakrat zaklekljati,
- polpremet,
- povratni premet,
- premet s štirimi pari,
- premet s tremi pari,
- premet z več pari.

Postavki:

- notranji postavek,
- ovitek,
- pomožni postavek v polpremetu,
- pomožni postavek v risu,
- postavek na polpremet,
- postavek v ažuru,
- postavek v kitici,
- slepi postavek,
- zunanji postavek,
- zunanji postavek z dvojnim sukanjem.

Zanke:

- zanka v flandrijskem risu,
- zanka v ozkem risu,
- zanka v polpremetu z notranjimi in/ali zunanjsimi postavki,
- zanka v risu z notranjimi in/ali zunanjsimi postavki,
- zanka v slepem risu,
- zanka v sukanem risu,
- zanka v širokem risu.

Nasnutki in zaključki na zanke:

- nasnutek in zaključek ažura,
- nasnutek in zaključek idrijskega risa,
- nasnutek in zaključek ozkega risa,
- nasnutek in zaključek polpremeta z notranjimi in zunanjsimi postavki,
- nasnutek in zaključek polpremeta z notranjsimi postavki,
- nasnutek in zaključek polpremeta z zunanjsimi postavki,
- nasnutek in zaključek risa z notranjsimi in zunanjsimi postavki,
- nasnutek in zaključek risa z notranjsimi postavki,
- nasnutek in zaključek risa z zunanjsimi postavki,
- nasnutek in zaključek slepega risa,
- nasnutek in zaključek sukanega risa
- nasnutek in zaključek širokega risa.

Ostali nasnutki:

- nasnutek s kvačkanjem (več različic),
- nasnutek v konici v polpremetu,
- nasnutek v konici v risu (več različic),
- reliefni nasnutek ali nasnutek na žnurco.

Ostali zaključki:

- reliefni zaključek,
- zaključek s kvačkanjem (več različic),
- zaključek v konici v polpremetu,
- zaključek v konici v risu.

Prehodi:

- prehod iz polpremeta z notranjsimi ali zunanjsimi postavki v ris z notranjsimi in zunanjsimi postavki,
- prehod iz polpremeta z notranjsimi ali zunanjsimi postavki v slepi ris,
- prehod iz risa z notranjsimi ali zunanjsimi postavki v polpremet z notranjsimi ali zunanjsimi postavki,

- prehod iz slepega risa v polpremet z notranjimi ali zunanji postavki,
- prehod iz slepega risa v sukani ris z notranjimi ali zunanji postavki,
- prehod iz sukanega risa z notranjimi ali zunanji postavki v slepi ris,
- prehod iz polpremeta z notranjimi ali zunanji postavki v sukani ris z notranjimi ali zunanji postavki,
- prehod iz sukanega risa z notranjimi ali zunanji postavki v polpremet,
- prehod iz risa z notranjimi ali zunanji postavki v slepi ris,
- prehod iz slepega risa v ris z notranjimi ali zunanji postavki.

Vogali:

- daljši koničasti vogal v risu z notranjimi ali zunanji postavki,
- daljši koničasti vogal v širokem risu,
- kombinirani vogal (več različic),
- koničasti vogal v idrijskem risu z notranji postavki,
- koničasti vogal v idrijskem risu z zunanji postavki in dvojnimi sukanjem,
- koničasti vogal v ozkem risu,
- koničasti vogal v risu z notranji ali zunanji postavki,
- koničasti vogal v slepem risu,
- koničasti vogal v širokem risu,
- pravokotni vogal v idrijskem risu z notranji postavki,
- pravokotni vogal v idrijskem risu z zunanji postavki in dvojnimi sukanjem,
- pravokotni vogal v ozkem risu,
- pravokotni vogal v risu z notranji ali zunanji postavki,
- pravokotni vogal v slepem risu,
- pravokotni vogal v širokem risu,
- vogal s pomožnimi postavki v polpremetu z notranji ali zunanji postavki,
- vogal s pomožnimi postavki v risu z notranji ali zunanji postavki,
- vogal s pomožnimi postavki v slepem risu,
- vogal v sukanem risu z notranji ali zunanji postavki.

Ovinki:

- ovinek s pomožnim postavkom v idrijskem risu,
- ovinek s pomožnim postavkom v ozkem risu,
- ovinek s pomožnim postavkom v slepem risu,
- ovinek s puščanjem parov v polpremetu,
- ovinek s puščanjem parov v risu,
- ovinek v idrijskem risu (dve različici),
- ovinek v ozkem risu (dve različici),
- ovinek v polpremetu z notranji ali zunanji postavki,
- ovinek v risu z notranji ali zunanji postavki,

- ovinek v slepem risu (dve različici),
- ovinek v sukanem risu z notranjimi ali zunanji postavki,
- ovinek v širokem risu.

Ostalo:

- delitev polpremeta,
- delitev risa (več različic glede na postavke v risu),
- dodajanje 6. para v idrijskem risu,
- dodajanje krajnega para,
- dvojno sukanje,
- franže ali rese (ob robu, pod risom),
- kitica,
- klekljanje z debelejšo obrobno nitko,
- luknjica v risu,
- odzemanje 6. para v idrijskem risu,
- posnemanje parov v polpremetu,
- posnemanje parov v risu,
- postrani žilica v polpremetu,
- prečkanje (več različic),
- prepeljevanje (več različic),
- puščanje 6. para v idrijskem risu,
- puščanje ali odlaganje tekočega para,
- puščanje krajnega para,
- ravna žilica v polpremetu,
- različne sukane mreže,
- ribica (podolgovata, kvadratna, kineška),
- ribica na polpremetu,
- ribica na risu,
- rogljiček,
- mreža til,
- verižica v risu (več različic),
- vključevanje 6. para v idrijskem risu,
- vključevanje krajnega para,
- združevanje polpremetov,
- združevanje risov (več različic glede na postavke v risu).

ELEMENTI »IDRIJSKE ČIPKE« (ustaljeni, razmeroma samostojni postopki dela pri nastajanju in oblikovanju čipke)

Kvačkanje:

- enozančno
- prekvačkanje,
- reliefno ali na žnurco,
- večzančno.

Dodajanje parov:

- dodajanje parov s kvačkanjem,
- dodajanje parov v polpremetu,
- dodajanje parov v risu.

Odvzemanje parov:

- odvzemanje parov v polpremetu (dve različici),
- odvzemanje parov v polpremetu s kvačkanjem,
- odvzemanje parov v risu.

Vozli:

- klekljarski vozeli,
- tkalski vozeli,
- vozeli na zanko.

Ostalo:

- daljšanje niti,
- krajšanje niti,
- razporejanje niti,
- odlaganje parov,
- odpenjanje čipk,
- postavljanje bucik,
- zanka na klekeljnu,
- zategovanje parov,
- zavezovanje parov pri zaključevanju (več različic).

TEHNIKE KLEKLJANJA »IDRIJSKE ČIPKE« (prepoznavna kombinacija elementov »Idrijske čipke«)

- ažur ali luknjice (s postavkom, brez postavka),
- cvetka,
- čipke, ki imajo za osnovo mrežo til (več različic),
- figure – človeške, živalske, mitološke,
- flandrijski ris,

- granatno jabolko,
- idrijski ris,
- izpeljanke iz rogljičkov (srčkovke, križčevke ali križevke, potonke, pogačke, kranclnovke, zibke, krone, žabji skoki idr),
- kolca,
- kugle,
- listki,
- male smrekice,
- mizice,
- močeradi,
- možganci ali možgani,
- nagelj,
- ozki ris,
- pajki (osnovni s štirimi pari, osnovni s šestimi pari, s posukanim robom, z dodanimi postavki, zaviti pajki, idr.),
- pajki s polpremetom,
- pence,
- pike (okrogle, kvadratne),
- podkovce,
- polnitve iz kitic,
- polnitve iz ribic,
- polpajki,
- polpremet z notranjim in zunanji postavki,
- polpremet z notranji postavki,
- polpremet z zunanji postavki,
- poslepi ris,
- predeljeni ris,
- ribežn,
- ris z notranji in zunanji postavki,
- ris z notranji postavki,
- ris z zunanji postavki,
- rožica kantu,
- rožica s kitico,
- rožica s polnitvijo,
- rožice iz kitic,
- rožice iz ribic,
- satovje,
- slepi ris,
- slince ali sline (več različic),

- smrekice,
- snežinke,
- stolpički,
- sukane slince ali sline,
- sukani ris z notranjimi ali zunanji postavki,
- sukani ris z notranjimi postavki,
- sukani ris z zunanji postavki,
- široki ris in izpeljanke (kugle ali bunke, gobe ali gobice, podkvice, paučki, polibernice ali polibrnice, idr.).
- štručke ali vrh,
- tulipani,
- tulpni cvet,
- tulpni list,
- verige,
- zvončki,
- žabe,
- žabice ali sukane žabice,
- žabice s platnom,
- žagice.

G. VSA POSEBNA PRAVILA O OZNAČEVANJU IZDELKA

Uporaba oznake »Idrijska čipka« ima večplastni namen: zagotavlja skladnost z evropsko in nacionalno zakonodajo, povečuje prepoznavnost in vrednost izdelka, omogoča informirano izbiro potrošnika, vzpostavlja ključni komunikacijski most med proizvajalcem in potrošnikom ter krepi ugled proizvajalca in lokalne skupnosti.

Označevanje mora biti vidno, razumljivo in ne zavajajoče, pri čemer mora celostno predstavljati izdelek in njegovo dediščino.

G. a. Obvezni elementi označevanja

Papirnata obešanka s potiskom na obeh straneh:

Vsebina potiska na prvi strani: Predpisana zgodba v slovenskem in njen prevod v angleškem jeziku, ki izpostavlja večstoletno tradicijo klekljanja v Idriji kot kulturno dediščino in simbol lokalne identitete.

Vsebina predpisane zgodbe izdelka v slovenskem jeziku: »Idrijska čipka« je več kot preplet niti – je pripoved tradicije, potrpežljivosti in umetnosti, ki se na geografskem območju »Dežela idrijske čipke« kleklja že stoletja. Ročno sklekljana po vzorcih iz zakladnice dediščine, ali po edinstvenem avtorskem navdihu, nosi evropsko geografsko označbo – pečat pristnosti, porekla in mojstrske kakovosti. Z ljubeznijo ustvarjena, ohranja zgodbo, ki se nežno prepleta skozi čas.

Vsebina prevoda predpisane zgodbe v angleškem jeziku: 'Idrija lace' is more than just interweaving of threads – it is a story of tradition, patience and art, which has been made by hand in the geographical area 'Land of Idrija Lace' for centuries. Hand made according to patterns from the treasury of heritage or inspired by original designs, it bears the European geographical indication – a mark of authenticity, origin and masterful quality. Created with love, it preserves a story that gently weaves through time.

Vsebina potiska na drugi strani:

- **ime in priimek** proizvajalke/proizvajalca »Idrijske čipke«,
- **številko izdanega certifikata o dovoljenju za uporabo geografske označbe,**
- **leto izdelave** »Idrijske čipke«,
- **vrsta materiala**, iz katerega je »Idrijska čipka« sklekljana,
- **simbol Unije** za zaščiteni geografski označbo (ZGO),
- **logotip geografske označbe** »Idrijska čipka«.

Tipografija za tisk zgodbe ni predpisana, najmanjša dovoljena velikost pisave je 6 pt (približno 2,1 mm).

Velikosti logotipov:

- predpisana velikost logotipa geografske označbe »Idrijska čipka« je 25 x 25 mm.
- premer simbola Unije za zaščiteni geografski označbo mora biti enake velikosti kot logotip geografske označbe »Idrijska čipka«.
- dopustna je uporaba drugih logotipov, vendar morebitni drugi logotipi ne smejo presežati velikosti uradnega logotipa EU za zaščiteni geografski označbo.

Barva papirnate obešanke in barva tiska zgodbe nista predpisana, vendar naj omogočata jasno vidnost vseh obveznih vsebin na obešanki.

Vrsta papirja za obešanko ni predpisana, priporoča se ekološke materiale in gramaturo vsaj 250 g/m².

Način uporabe papirnate obešanke: z nitko je pripeta na čipko ali priložena v embalažo.

Logotip geografske označbe »Idrijska čipka«:

H. PRILOGE

- Leskovec, I., Pelhan, A. in Koder, C. (1993). Projekt: »Idrijska čipka« - Strokovne osnove za uveljavitev geografskega porekla in blagovne znamke »Idrijska čipka«. Občina Idrija.
- Marinko, A., Pelhan, A. in Pervanja, I. (2010). Idrijska čipka geografska označba. Občina Idrija.
- Logotip geografske označbe idrijska čipka 25x25 mm.
- Obrazec: Dokazovanje kraja izdelave »Idrijske čipke«.

Projekt Idrijska čipka

Geografska označba Idrijska čipka

Vsebina: Strokovne osnove za uveljavitev geografskega porekla

PROJEKT: "IDRIJSKA ČIPKA" -
STROKOVNE OSNOVE ZA UVELJAVITEV
GEOGRAFSKEGA POREKLA IN BLAGOVNE
ZNAMKE "IDRIJSKA ČIPKA"

IZDELALI: IVANA LESKOVEC dip.etnolog
ALEKSANDRA PELHAN učiteljica klekljanja
CVETO KODER dipl.ing.arh.

KONSULTANTI: JURIJ BAVDAŽ ravnatelj mestnega muzeja v pokoju
SILVA KOGEJ učiteljica klekljanja v pokoju
KATICA POLJANEC učiteljica klekljanja

V IDRIJI, sept. 1993

KLASIFIKACIJA ČIPK

- I. KOPIJE ČIPKARSKE DEDIŠČINE
- I.1. SIROKI RIS
  - I.1.A. METERSKA ČIPKA
  - I.1.B. ZAKLJUČENE ČIPKE
  - I.2. ČIPKE S PRAVILI
  - I.2.A. METERSKE ČIPKE
  - I.2.B. ZAKLJUČENE ČIPKE
  - I.3. MOJSTROVINE
  - I.3.A. METERSKE ČIPKE-BORDURE
  - I.3.B. ZAKLJUČENE ČIPKE
  - I.3.C. MOTIVNE ČIPKE
  - I.4. OZKI RIS
  - I.4.A. PREHOodne ČIPKE
  - I.4.B. ČIPKE Z OZKIM RISOM
- II. ELEMENTI ČIPKARSKE ŠOLE
- II.1. OSNOVNI ELEMENTI
  - II.2. MOJSTROVINE
- III. AVTORSKA ČIPKA

IDRIJSKA ČIPKA

STROKOVNE OSNOVE ZA UVELJAVITEV GEOGRAFSKEGA POREKLA "IDRIJSKA ČIPKA"

Čipke, ki so se v začetnem obdobju klekljale v Idriji, takolimenovane "zgodovinske čipke", lahko razdelimo v dve skupini:

- pečne čipke,
- vejevke.

Vejevke so na določen način v nekaterih pogledih že podobne kasnejšim idrijskim čipkam. Tako kot naprimer široki ris, katerega osnova je iz mrežice. Obstaja pa tudi bistvena razlika v načinu klekljanja - pri njem uporabljamo namreč več parov klekeljnov.

Iz materialnih ostankov tovrstnih čipk in izdelkov v katerih so čipke ohranjene pa lahko sklepamo, da so jih izdelovali izključno kot meterske čipke.

V sedemdesetih letih devetnajstega stoletja se izoblikujejo, uveljavijo in med klekljaricami priljubijo čipke, ki so značilne - tipične:

- po načinu izdelave (manj parov klekeljnov, praviloma sedem),
- po elementih, ki jih vsebujejo,
- po vzorcih...

Tipične čipke prevladujejo nekako do dvajsetih let dvajsetega stoletja. Elementi, ki opredeljujejo idrijsko čipko v tem obdobju, so:

- široki ris,
- podlaga iz različno izdelanih mrežic,
- ribica,
- kitica,
- polpremet,
- tulpno pero s cvetom...

Taki elementi so med drugim tudi posebne tehnike klekljanja, ki oblikujejo tipične vzorce (srčkovke, križčevke, krone...).

Vsak vzorec nosi specifične značilnosti:

a) osrednji motiv, ki da vzorcju ime (križ-križčevka, srce-srčevka...) in je praviloma narejen iz širokega risa ali polpremeta.

b) Vmesni prostor - osnovo, podlago oziroma polnjenje kot temu pravijo v Idriji, izpolnjuje mreža (kitična, sukana, tili...).

c) Ribica se v idrijski čipki pojavlja stalno. S svojim platičnim, reliefnim izrezom je njen močan poudarek in je hkrati osnovni konstrukcijski element kompozicije čipke.

Pri tem tipu čipke se ob meterskih že pojavljajo tudi zaključene.

Prtički, vložki - trikotni, kvadratni, nepravilnih oblik, ovratniki, vse pa služi kot okras oblekam, posteljini, perilu, cerkvenim oblačilom, prtom... Za idrijsko čipko tega obdobja velja, da je v njej red, simetrija.

Nov tip čipke, ki se v Idriji pojavi v dvajsetih letih dvajsetega stoletja je posledica spremenjnih političnih razmer, ki so zavladale v tem prostoru. Z rapalsko pogodbo (1920) je tako kot celotna Primorska tudi Idrija priključena k Italiji. Če so idrijske klekljarice, predvsem pa seveda trgovci, še hoteli obvladovati nov prostor, so se morali podrediti. V času Avstro-Ogrske monarhije je bila večina čipk, ki so bile izdelane v Idriji, prodana v prostor severno od Alp. V novi državi Italiji pa so bili trgovci prisiljeni prodajati najprej znotraj te države, kjer so bile že od prej doma drugačne čipke. A idrijske klekljarice, risarji vzorcev in trgovci so se prilagodili novim razmeram in ustvarjali novo čipko, upoštevajoč zahteve novega trga, hkrati pa ohranjali svoje izvirne elemente. Seveda so od italijanskega prostora prevzeli tudi določena pravila in načine klekljanja.

Glavna in najbolj opazna razlika je v tem, da široki ris nadomesti nov, ozki ris. Ozki ris sedaj zapolnjuje celoten prostor na papircu, z njega pa izgine mreža, izginejo ribice, izgine polpremet in drugi elementi (tulpno pero, slince...).

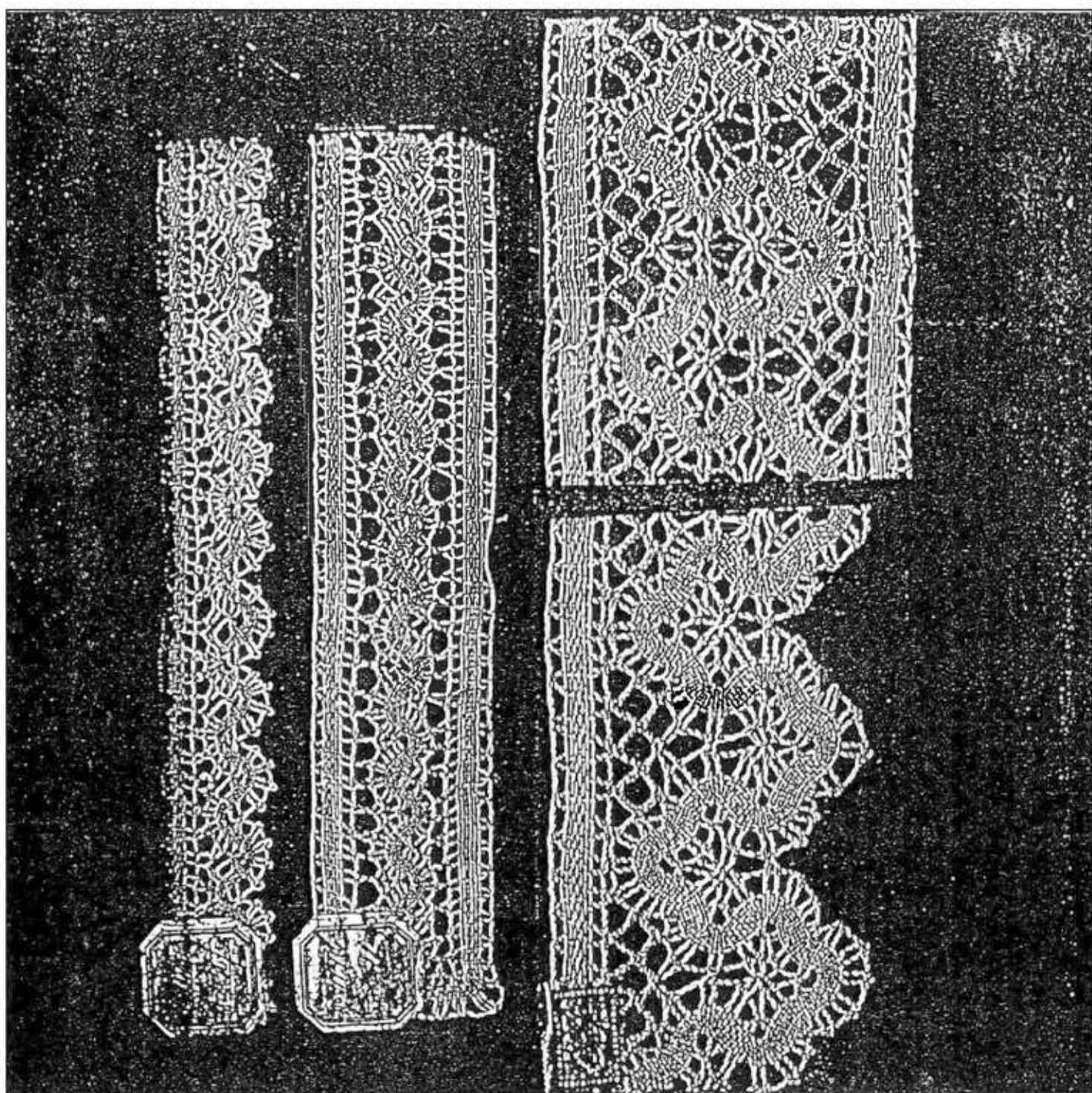
Linija ozkega risa na samem začetku se posnema like križčevke, potonk, polžev... in tudi zunanjo formo celotne čipke. Postopno pa izgine tudi ta in linija risa v papircu služi le še temu, da zaradi, omeji in potem zapolni prostor. Ohranjena je zakonitost simetrične kompozicije; tekstura risa se prilagaja zunanji obliki celotne čipke (ovratniki, prt...).

V razvoju našega čipkarstva pa ima pomembno vlogo tudi CIPKARSKA SOLA. Znotraj te institucije naj bi se prenašalo kvaliteto znanje:

- izpopolnjevanje posameznih elementov in tehnik klekljanja,
- izpopolnjevanja izjemno zahtevnih tehnik klekljanja,
- izpopolnjevanja kombinacij številnih zahtevnih tehnik,
- izpopolnjevanja vseh ali vsaj velikega števila elementov, ki so se od nekdaj izdelovali v Idriji.

Je edina institucija, ki vzgaja in uči klekljanja v širšem obsegu, tudi po njeni zaslugi se je bogato in raznovrstno znanje ohranilo do danes in se prenaša na bodoče rodove. Kajti najbolj tržno iskani vzorci tega znanja namreč sploh ne vključujejo. Tako nastaja bojazen, da bo ta izvirna tradicija v današnjem nekritičnem hlastanju po tržnih presežkih čez noč utonila v pozabo.

I.	<p>ČIPKARSKA DEDIŠČINA KOPIJE</p>
I.1.A.	<p>METERSKE ČIPKE</p>
I.1.B.	<p>ZAKLJUČENE ČIPKE</p>
	<p>I.1.A. METERSKE ČIPKE</p> <p>Naj jih najprej naštejemo:</p> <ol style="list-style-type: none"> Roglički Križevke Pogačke Kranclovke Kugle Gobe Podkvice Potonke Polžki Krone Stilizirani, modificirani osnovni elementi <p>Za čipke znotraj te skupine velja, da so vsi vzorci lahko enostavni ali sestavljeni. Lahko se nadežujejo, na primer: enojni ali dvovrstni, trivrstni roglički, enojne, dvovrstne, trivrstne gobe...</p> <p>Vsi ti vzorci se pojavljajo v dveh osnovnih oblikah:</p> <ul style="list-style-type: none"> enostranska obroba iz širokega risa, iz tega pa izhaja osnovni vzorec (srčkovke, križevke...), dvostranska obroba (spodaj in zgoraj) iz širokega risa, vmes pa vzorec, ki izmenično izhaja enkrat z zgoraj, drugič s spodnje strani. <p>Osnova vsem čipkam v tej skupini je ŠIROKI RIS, izdelan s sedmimi pari klekeljnov. Tekoč par klekeljnov in oba krajna para klekeljnov sproti sučemo. Štirih parov klekeljnov, ki so v sredini pa nikoli ne zasučemo.</p> <p>Za široki ris so značilne štiri vrste postavkov:</p> <ul style="list-style-type: none"> notranji posukani postavki (uporabljajo se na tistih delih, kjer naj bi bila čipka vsita v blago), zunanjji posukani postavki (zunanjji rob čipke), pomožni postavki (pri izdelavi vogalov), zanke (dva dela čipke skvačkamo skupaj). <p>I.1.B. ZAKLJUČENE ČIPKE</p> <p>Delimo jih v dve skupini:</p> <ol style="list-style-type: none"> Čipke geometrijskih oblik. Čipke prostorskih oblik, tako imenovane "vrane". <p>Za čipke znotraj te skupine velja, da so v glavnem služile kot dekorativni elementi v posteljnem perilu, namiznih prtih in prtcih, zaveseh, osebnem perilu... Posamezni elementi so med seboj sestavljeni v različne celote z bordurami.</p> <p>"Vrane" so čipke nepravilne oblike. Pomembno za to vrsto čipk pa je, da se pri njih prvič pojavi kvačkanje "na žurco" (vrvice). Tak način kvačkanja nam na licu čipke pokaže ravno, neprekinjeno in nekoliko reliefno oblikovano izvedbo širokega risa.</p> <p>Rabimo sedem ali več parov klekeljnov (odvisno od vzorca).</p> <p>Polnitve v sredini se ne izdelujejo istočasno s širokim risom, ampak posebej.</p> <p>Najprej sklekijamo zunanji del čipke, nato jo zaključimo. Klekeljne odstrijemo, ali pa speljemo polnitve. Celoten postopek izdelave čipk je odvisen od vzorca.</p> <p>Tehnika Klekjanja znotraj te skupine je široki ris, vendar je številno parov prilagojeno širini risbe. Zunanja obroba se pri tej vrsti čipke velikokrat suče po dvakrat zaradi lepšega končnega videza. Pri nastajanju risb je zelo pomembna pravilna postavitev notranjih in zunanjih postavkov, zank ter vseh polnitvev. Od njihove pravilne postavitve je odvisen lep in brezhiben končni izdelek.</p> <p>V zaključenih čipkah so prisotni elementi srčkov, rogličkov, pogačk, gob... Ti elementi so vgrajeni v kroge, pravokotnike, kvadrate ali trikotnike. Polnitveje z različno speljanimi kriticami in ribicami postane sestavni element polne podobe čipke.</p>

ŠIROKI RIS

METERSKE ČIPKE

ROGLJČKI - široki ris.

Obroba čipke je enostranska v ravni črti. Osnovni vzorec izdelujemo istočasno z obrobo in ju skupaj zakvačkamo.

Rabimo štirinajst parov klekeljnov; sedem za obrobo in sedem za rogljčke.

ROGLJČKI - široki ris.

Obroba je dvostranska v ravni črti na obeh straneh. Osnovni element rogljička je v sredini in ga izdelujemo istočasno z obrobo. Vse tri dele združujemo s kvačkanjem.

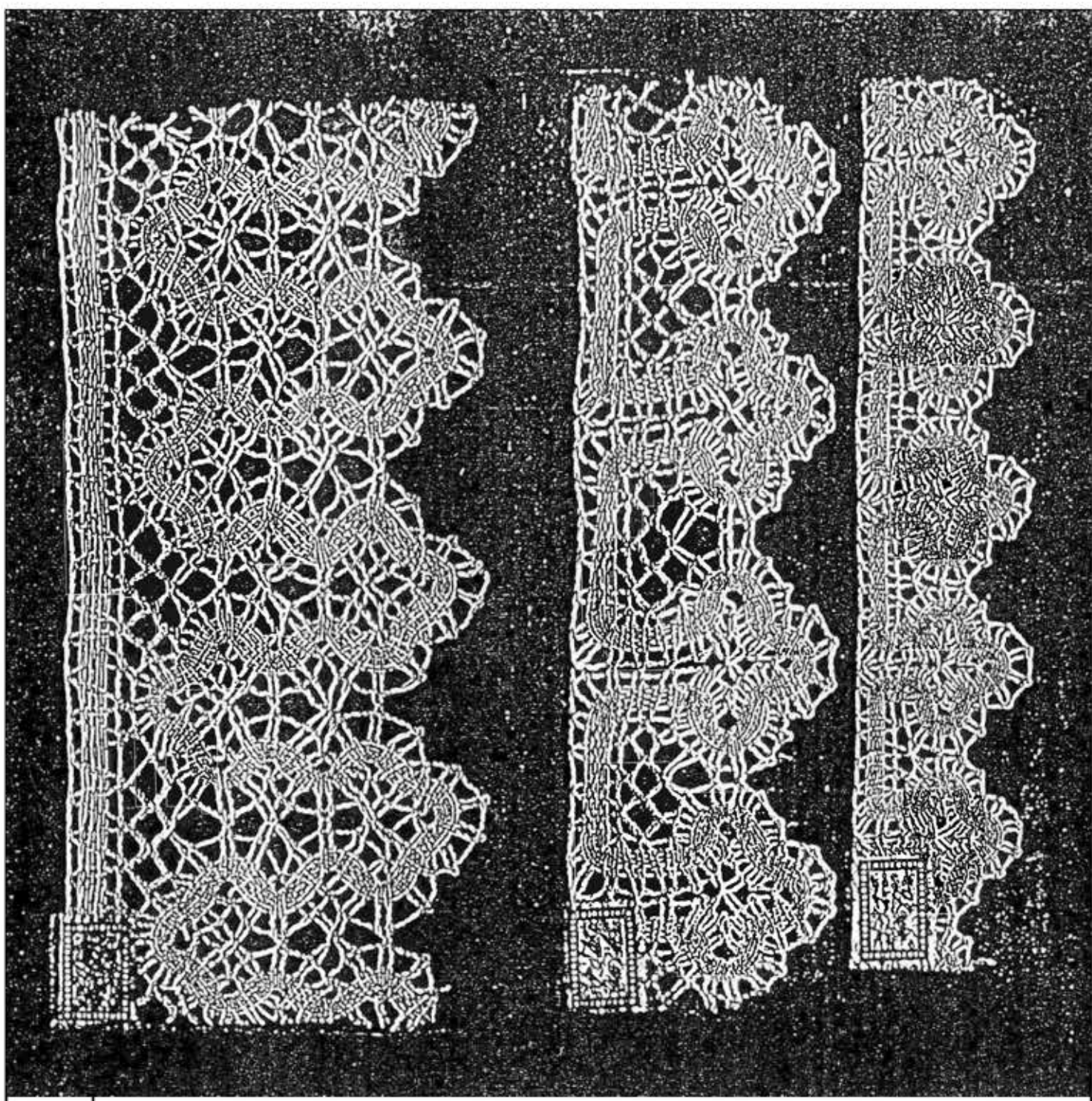
Rabimo enaindvajset parov klekeljnov; dvakrat po sedem za obrobo in sedem za rogljčke.

I.1.

A.

a/1

a/2

ŠIROKI RIS

I.1.

A.

b/1

KRIŽČEVKE - široki ris, kitica.

Čipka ima enostavno obrobo v ravni črti, ki s prehodom na osnovni element dobi obliko križa. Vmesni prostor je polnjen s kiticami v obliki kvadrata.

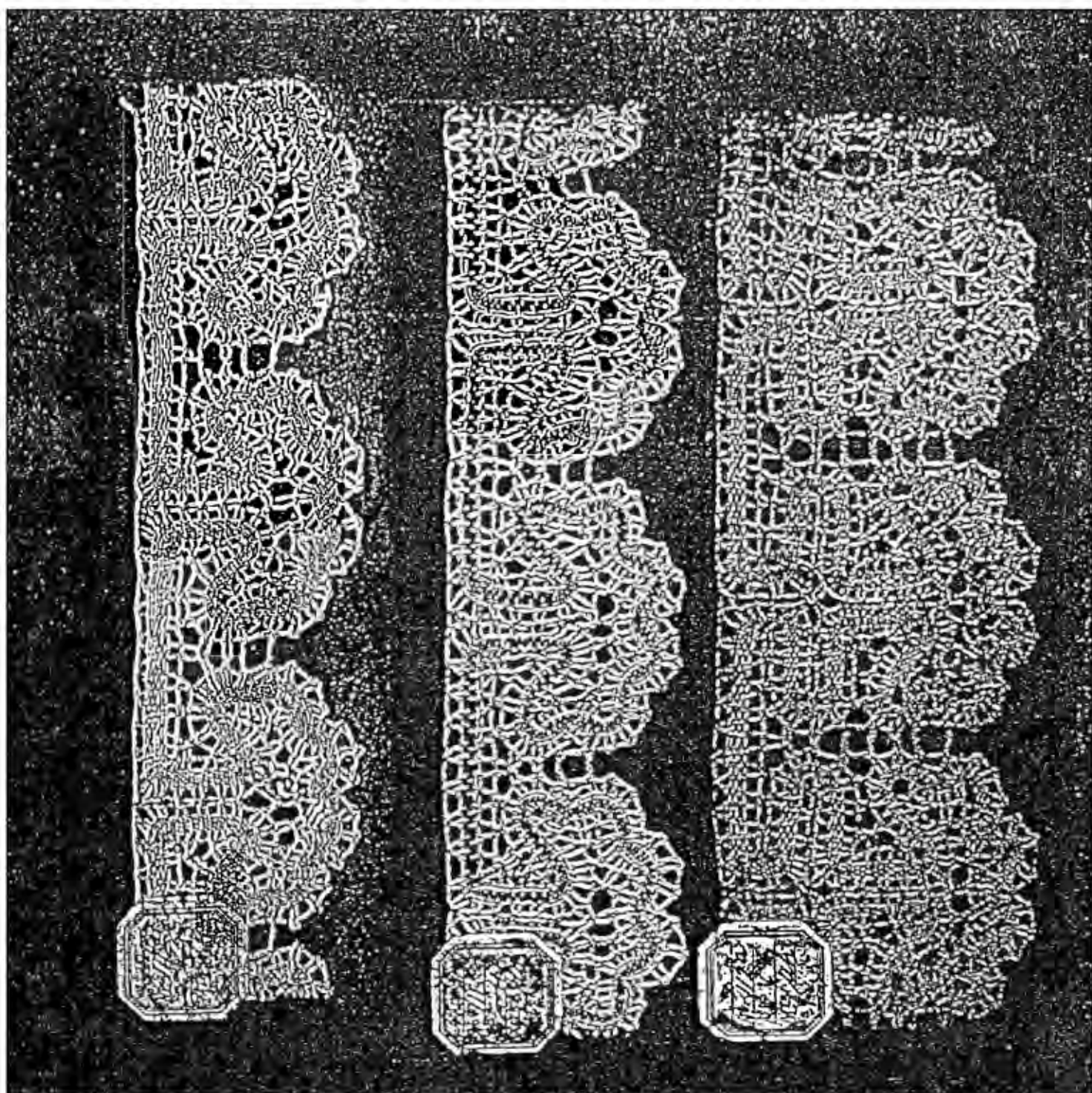
Rabimo sedem parov klekeljnov.

b/2

KRIŽČEVKE - široki ris.

Čipka ima enostransko obrobo v ravni črti in s prehodom na osnovni element dobi obliko križa.

Rabimo sedem parov klekeljnov.

ŠIROKI RIS

I.1.

A.

C/1

POGAČKE - široki ris.

Čipka ima enostransko obrobo, ki s prehodom na osnovni element dobi obliko pogačke. Pri drugi risbi je belemu sukancu dodan barvni, ki poudari osnovno linijo vzorca. Izdelava čipke se zaradi barvnega sukanca ne spre-
meni.

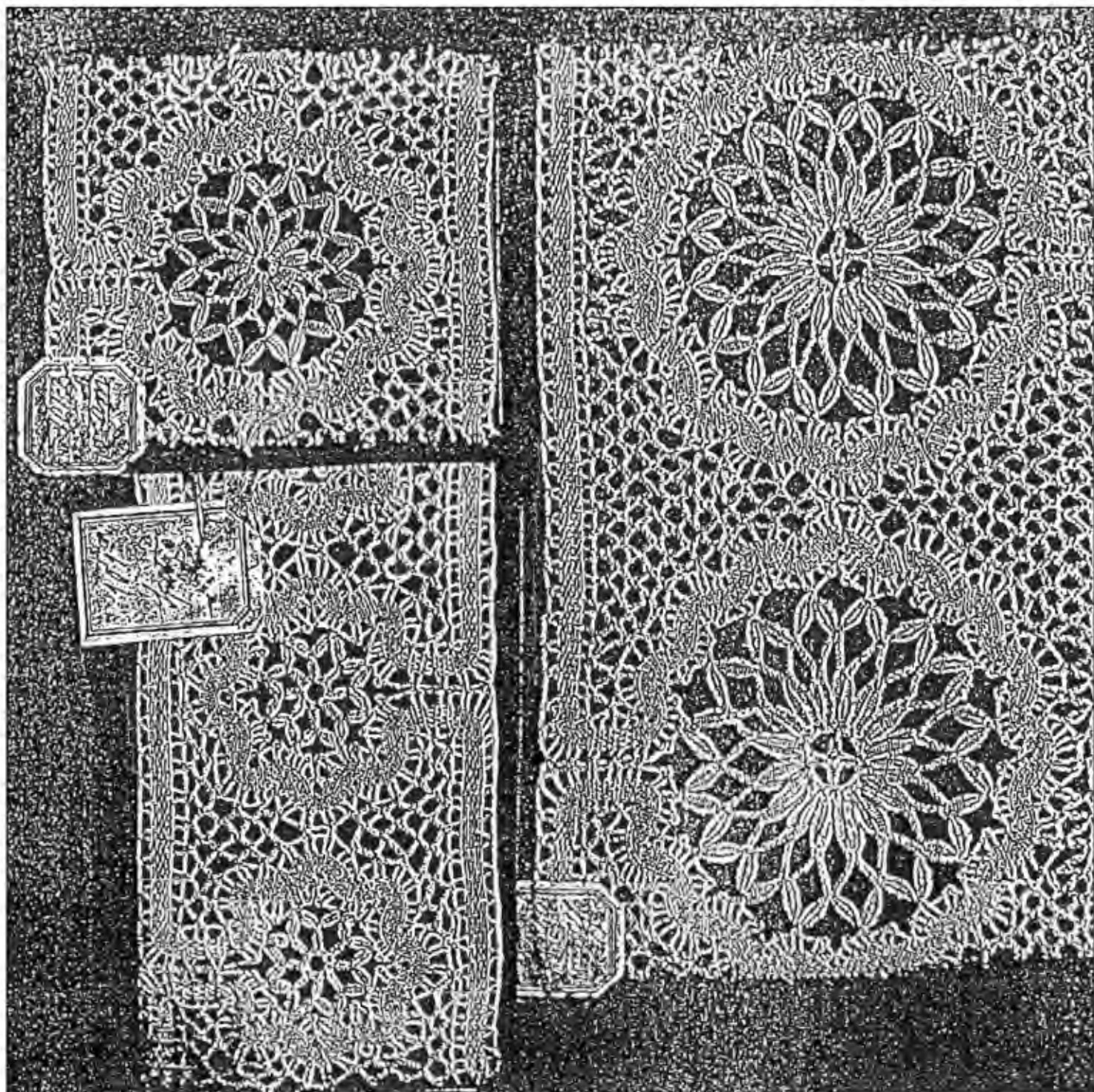
Rabimo sedem parov klekeljnov.

C/2

POGAČKE - široki ris.

Tudi ta čipka ima kot predhodni dve enostransko obrobo s pre-
hodom na osnovni element. Os-
novnemu vzorcu je v sredini
dodana vijuga, tako imenovani
'pajac', ki čipko podaljša.

Rabimo sedem parov klekeljnov.

ŠIROKI RIS

I.1-

A.

č/1

KRANČLOVKE (KRANČLOVKE)
široki ris, kitica, ribica.

Za vse krančlovke je značilna dvostranska obroba v ravni vrsti s prehodom na osnovni element vzorca, izmenično z desne in leve strani. Vmesni prostor je polnjen s kiticami v obliki kvadrata.

Krančlovka pa je polnjena z vmesnimi ribicami in kiticami. Vse polnitve izdelujemo istočasno s širokim risom.

Rabimo štirinajst parov klekeljnov; dvakrat po sedem za desno in levo stran čipke.

č/2

KRANČLOVKE (KRANČLOVKE)
široki ris, kitica, ribica.

Tudi za ti dve čipki je značilna dvostranska obroba v ravni črti s prehodom na osnovni element vzorca, izmenično z desne in leve strani. Prostor med krančlovkami je polnjen s kitico iz dveh parov klekeljnov. Roža v krančlovki pa je iz ribic in kitice (vmesno kvačkanje, točno določen vrstni red izdelave). Vse polnitve izdelujemo istočasno.

ŠIROKI RIS

I.1.

A.

d/1

SRČKOVKE - široki ris, kitica z ovitki, ribice.

Obroba je dvostranska v ravni črti s prehodom na osnovni element vzorca izmenično z desne in leve strani. Vmesni prostor je zapolnjen s kiticami z ovitki in dvojnimi ribicami. Vse to izdelujemo istočasno s širokim risom.

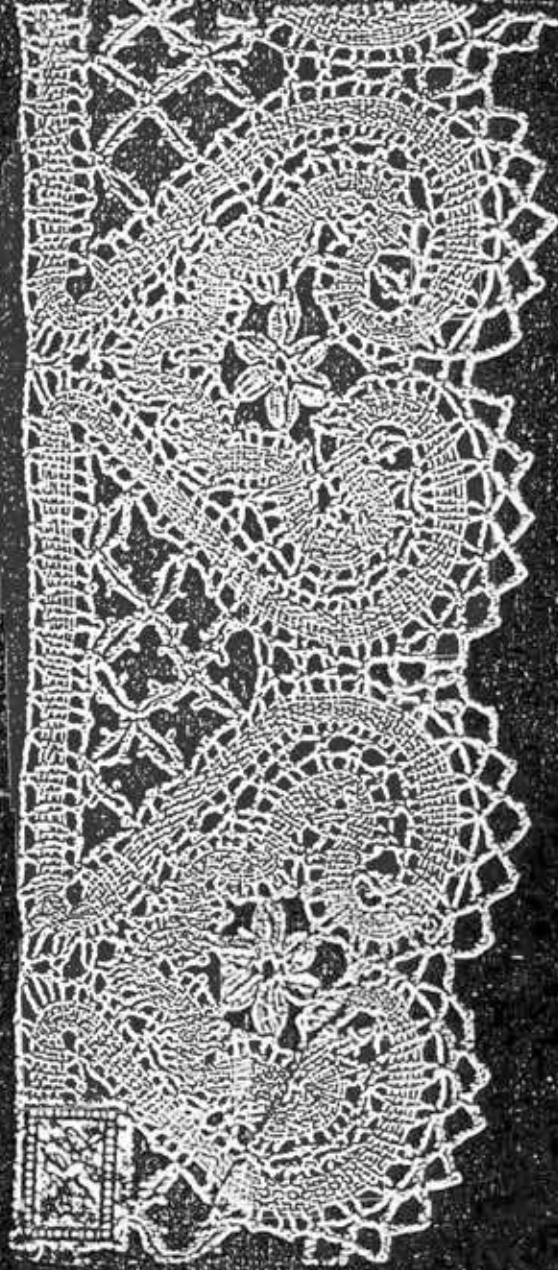
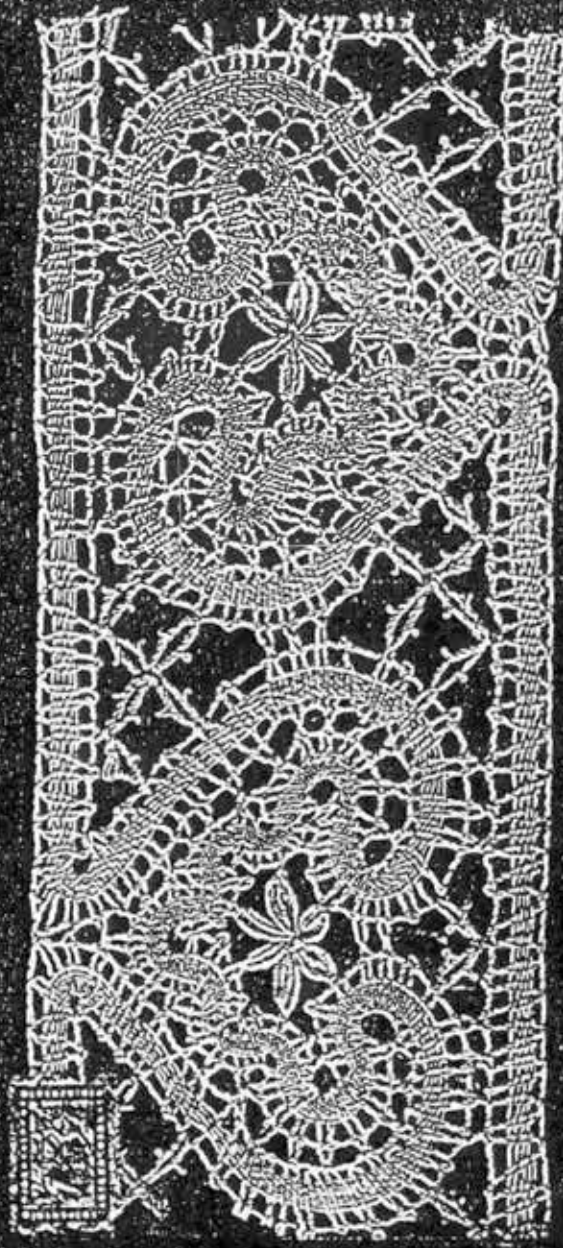
Rabimo štirinajst parov klekeljnov; dvakrat po sedem za srčkovke.

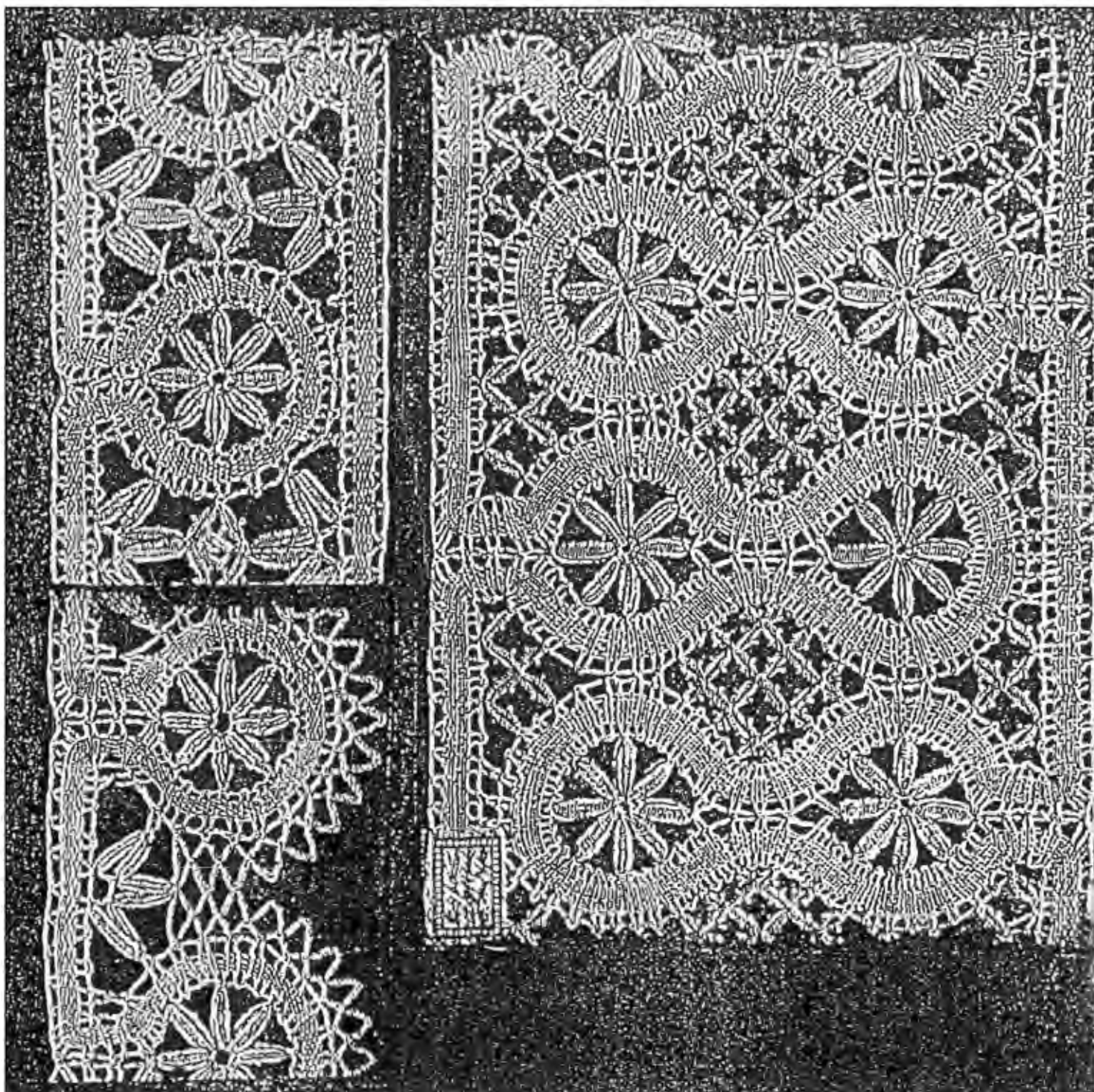
d/2

SRČKOVKE - široki ris, kitica z ovitki, ribice.

Obroba je enostranska v ravni črti s prehodom na osnovni element srčkovke. Polnjenje je iz kitic z ovitki in dvojnih ribic v srčkovki. Polnitve izdelujemo istočasno s širokim risom. Zunanji rob je zaradi lepšega videza čipke obdan s kitico.

Rabimo enajst parov klekeljnov; sedem za srčkovke in štiri pare za zunanjo kitico.

ŠIROKI RIS

I.1.

A.
e/1

KUGLE - široki ris, kitica, ribice.

Čipka ima enostransko obrobo v ravni črti s prehodom na osnovni element kugle. Polnjenje je iz ribic, v kuglah pa iz dvojnih ribic. Zunanja obroba je iz kitic, ki čipki daje lep zaključen videz. Polnitve in zunanji rob izdelujemo istočasno s širokim risom.

Rabimo enajst parov klekeljnov; sedem parov za kugle, štiri za zunanji kitični rob.

e/2

KUGLE - široki ris, kitice z ovitki, ribice.

Čipka ima dvostransko obrobo s prehodom na osnovni element izmenično z desne in leve strani. Polnjenje je iz ribic in kitic z ovitki. Kugla pa ima polnjenje iz dvojnih ribic. Vse polnitve izdelujemo istočasno s širokim risom.

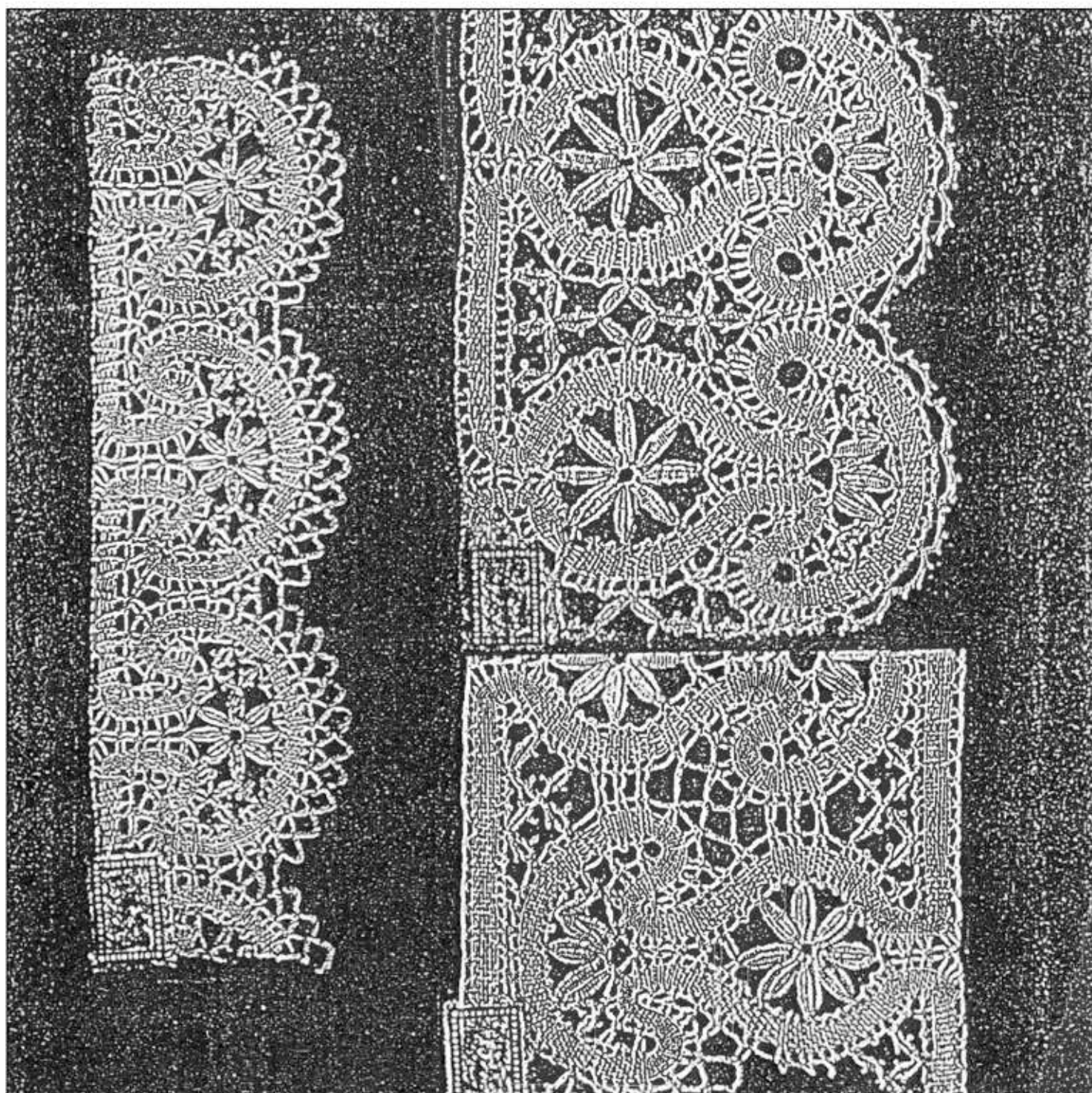
Rabimo štirinajst parov klekeljnov; dvakrat po sedem za kugle.

e/3

KUGLE - široki ris, kitica z ovitki, ribice.

Obroba je dvostranska v ravni črti s prehodom na osnovni element, ki je sestavljen iz dvojnih kugel, katere izmenično prehajajo z desne in leve strani. Polnjenja iz kitic z ovitki in dvojnimi ribicami v kuglah, izdelujemo istočasno s širokim risom.

Potrebujemo štirinajst parov klekeljnov; dvakrat po sedem parov za kugle.

ŠIROKI RIS

I.1.

A.
f/1

GOBE - široki ris, kitica z ovitki, ribice (dvojne).

Obroba je enostranska v ravni črti s prehodom na osnovni element gobe. Polnjenje, ki se izdeluje istočasno s širokim risom, je samo v gobi. Zunanji rob je iz kitic in daje čipki lep zaključen videz.

Rabimo enajst parov klekeljnov; sedem parov za gobe in štiri pare za zunanji kitični lok.

f/2

GOBE - široki ris, kitica z ovitki, ribice.

Čipka ima dvostransko obrobo v ravni črti s prehodom na osnovni element izmenično z desne in leve strani. Polnjenja so iz kitic z ovitki in ribice ter se izdelujejo istočasno s širokim risom.

Rabimo štirinajst parov klekeljnov; dvakrat po sedem.

f/3

GOBE - široki ris, kitica z obrobo, ribice.

Obroba je enostranska v ravni črti s prehodom na osnovni element gobe. Polnjenja so iz kitic z ovitki in dvojnih ribic. Izdelujemo jih istočasno s širokim risom. Zunanji rob je iz kitic z ovitki.

Rabimo devet parov klekeljnov; sedem parov za gobe in dva para za zunanji kitični rob.

ŠIROKI RIS

I.1.

A.

g/1

PODKVICE - široki ris, kitice z ovitki, premet s štirimi pari klekeljnov.

Oblika je dvostranska v ravni črti. Vsako podkvice izdelujemo posebej, kar pomeni, da jo začnemo in končamo, odstrizemo klekeljne in ves postopek ponavljamo. Posebnost pri podkvicah je tudi prehod širokega risa v kitice z ovitki in premet iz štirih parov klekeljnov. Vse polnitve iz kitic z ovitki izdelujemo istočasno s širokim risom.

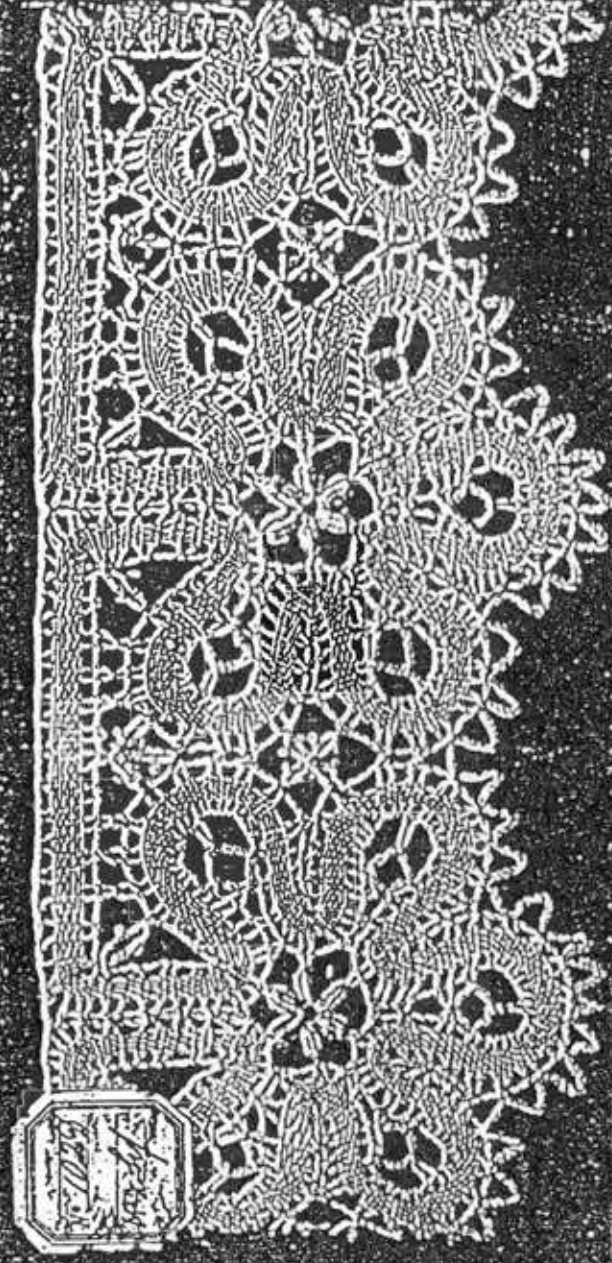
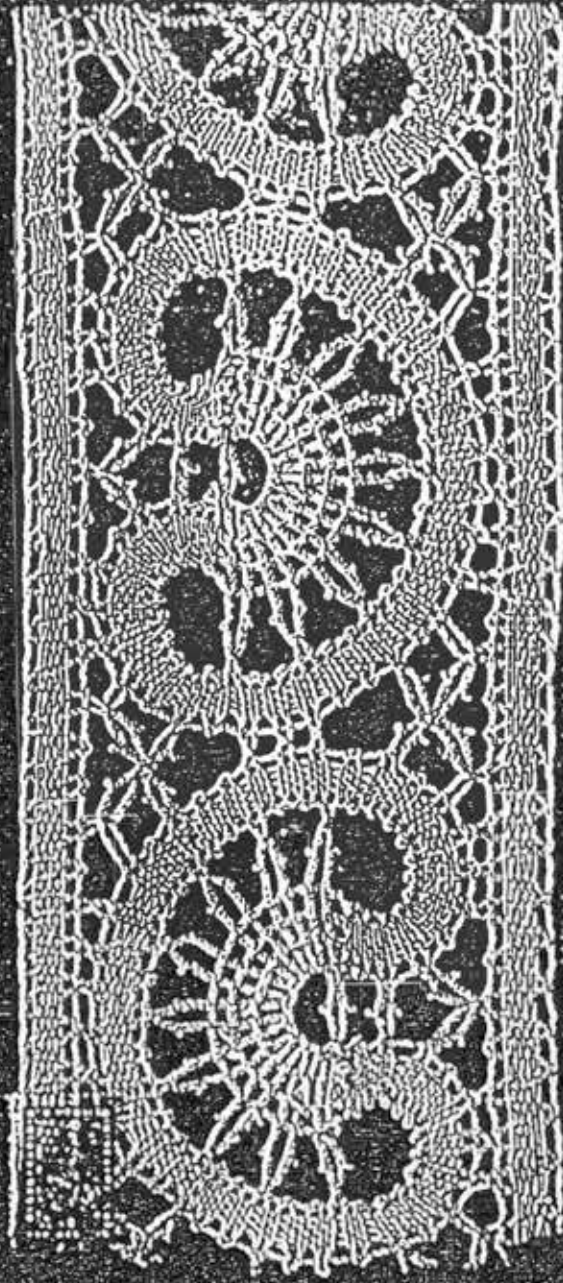
Rabimo dvaindvajset parov klekeljnov; dvakrat po sedem za obrobi in osem parov za podkvice.

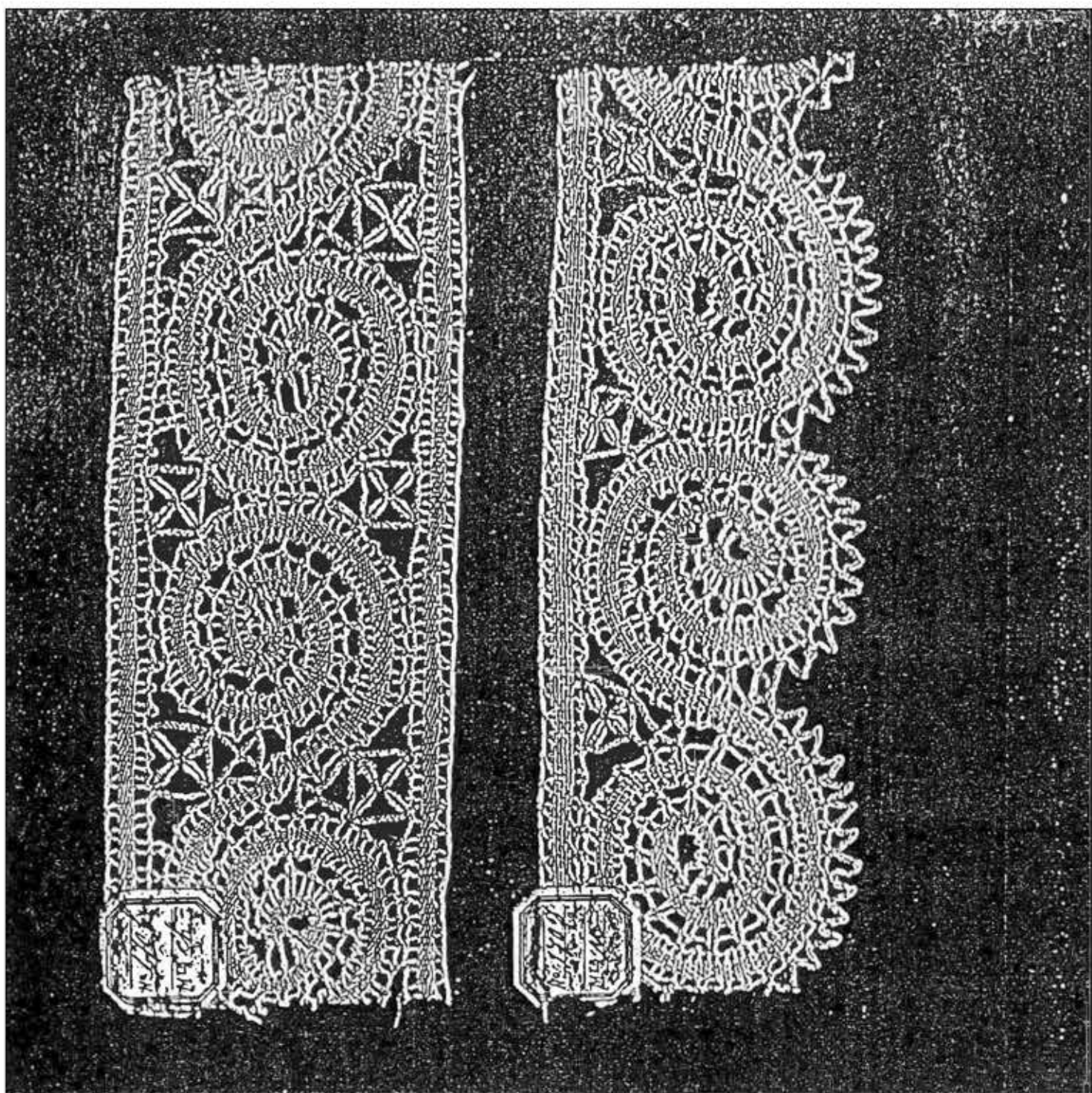
h/1

POTONKE - široki ris, kitica z ovitki, ribice.

Enostranska obroba v ravni črti prehaja v cvet, imenovan potonka. Polnjenje je iz kitic z ovitki in ribic. Zunanji rob je iz kitic. Vse izdelujemo istočasno s širokim risom.

Rabimo devet parov klekeljnov; sedem parov za široki ris in dva para za kitični rob.

ŠIROKI RIS

I.1.

A.

i/1

POLŽKI - široki ris, kitica, ribice.

Čipka ima dvostransko obrobo v ravni črti. Polžke izdelujemo posebej, po dva skupaj. Značilno za to čipko je, da jo začnemo in končamo s kitico. Polnjenje je iz kitic in ribic in se izdeluje istočasno z risom.

Rabimo enainvajset parov klekeljnov; dvakrat po sedem za obrobi in sedem parov za polže.

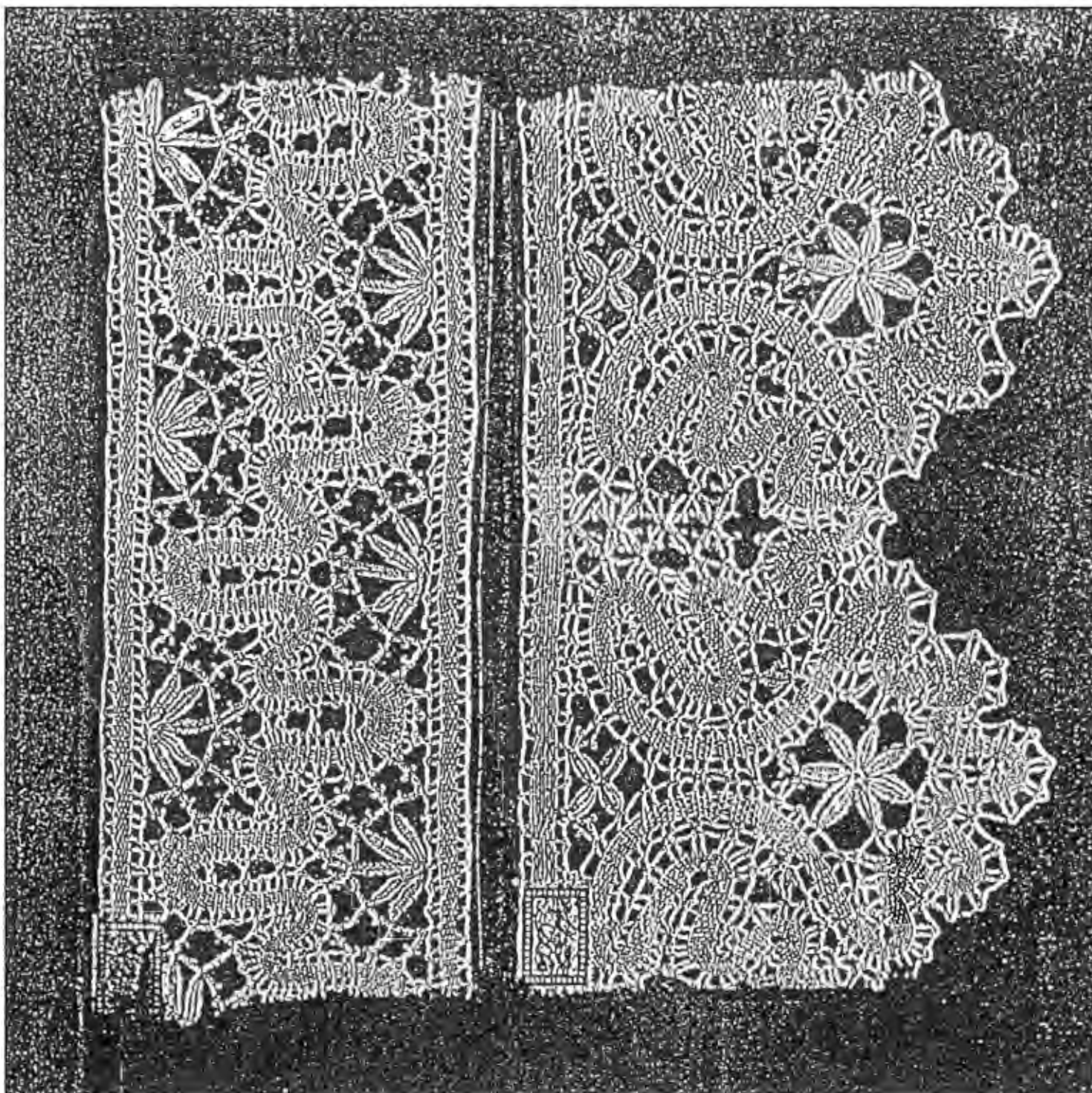
i/1

POLŽKI - široki ris, kitica, ribice.

Obroba je enostranska v ravni črti. Polžke izdelujemo ločeno od obrobe. Polnjenje je iz kitic in ribic. Zunanji rob je iz kitic in se izdeluje istočasno s polži.

Rabimo šestnajst parov klekeljnov; sedem za obrobo, sedem za polžke in dva para za zunanji rob.

I.1.	ŠIROKI RIS
A.	<p data-bbox="343 1590 375 1982">KRUNE - široki ris, ribice.</p> <p data-bbox="406 1568 606 1982">Obroba je dvostranska v ravni črti s prehodom na osnovni element, izmenično z desne in leve strani. Polnjenje je iz ribic, ki jih izdelujemo istočasno s širokim risom. V kronah so dvojne ribice.</p> <p data-bbox="638 1568 718 1982">Rabimo štirinajst parov klekeljnov; dvakrat po sedem parov za krone.</p> <p data-bbox="782 1568 837 1982">KRUNE - široki ris, kitica z ovitki, ribice.</p> <p data-bbox="869 1568 1037 1982">Čipka ima enostransko obrobo v ravni črti s prehodom na osnovni element. Polnjenje je iz kitic z ovitki in ribicami, katere izdelujemo istočasno z risom.</p> <p data-bbox="1069 1579 1093 1982">Rabimo sedem parov klekeljnov.</p>
j/1	
j/2	

ŠIROKI RIS

I.1.

A.
K/1

STILIZIRANI OSNOVNI ELEMENT - široki ris, kitica z ovitki, ribice.

Čipka ima dvostransko obrobo v ravni črti. Vmesni osnovni element daje čipki lep vijugast videz in je sestavljen iz roglička, ki je v ravni črti speljan v naslednji rogličček. Polnjenje je iz kitic z ovitki in ribic, ki na točno določenih mestih prihajajo in odhajajo iz širokega risa. Pri tem postopku klekjanja uporabljamo premet iz štirih parov klekeljnov. Pri vsakem zgornjem in spodnjem rogličku izdelujemo široki ris z devetimi pari klekeljnov.

Rabimo petindvajset parov klekeljnov; dvakrat po sedem za obrobo in enajst parov za osnovni vzorec in polnjenje.

K/2

STILIZIRANI OSNOVNI ELEMENT - široki ris, kitica z ovitki, ribice.

Obroba je enostranska v ravni črti. Osnovni vzorec ima na notranji strani obliko srčkovke, nato je z dolgo črto speljan v zunanjo obrobo, ki ima obliko krone. Polnjenje je iz kitic z ovitki in dvojnimi ribicami, ki jih izdelujemo istočasno s širokim risom.

Rabimo štirinajst parov klekeljnov; sedem parov za obrobo in sedem parov za osnovni vzorec.

ŠIROKI RIS

I.1.

A.

K/3

STILIZIRANI OSNOVNI ELEMENT - široki ris, izpeljava risa s tehniko puščanja parov v rože.

Čipka ima enostransko obrobo, ki je speljana v osnovni element rože. Pri klekljanju rože uporabljamo posebno tehniko puščanja parov, da v sredini nastanejo luknjice. Zunanja obroba je sestavljena iz rogljičkov, speljanih v različne vijuge, ki dajejo čipki zaključeno celoto.

Rabimo petnajst klekeljnov; osem parov za obrobo z rožico in sedem parov za rogljičke.

K/4

STILIZIRANI OSNOVNI ELEMENT - široki ris.

Obroba pri čipki je dvostranska. Na notranji strani je obroba v ravni črti, na zunanji strani pa jo sestavljajo rogljički. Osnovni, središnji element v zaporedju niza pravokotne vogale in črte. Vsak element čipke izdelujemo posebej, vendar so na za to določenih mestih na risbi zakvačkani skupaj.

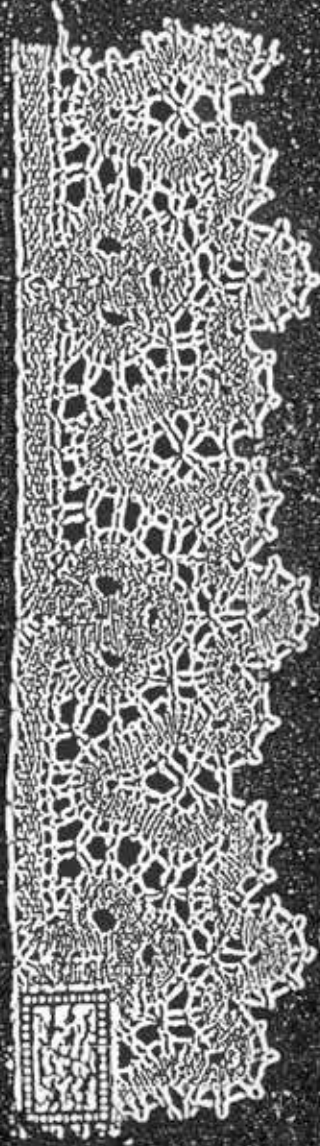
Rabimo enaindvajset parov klekeljnov; trikrat po sedem za vsak del širokega risa.

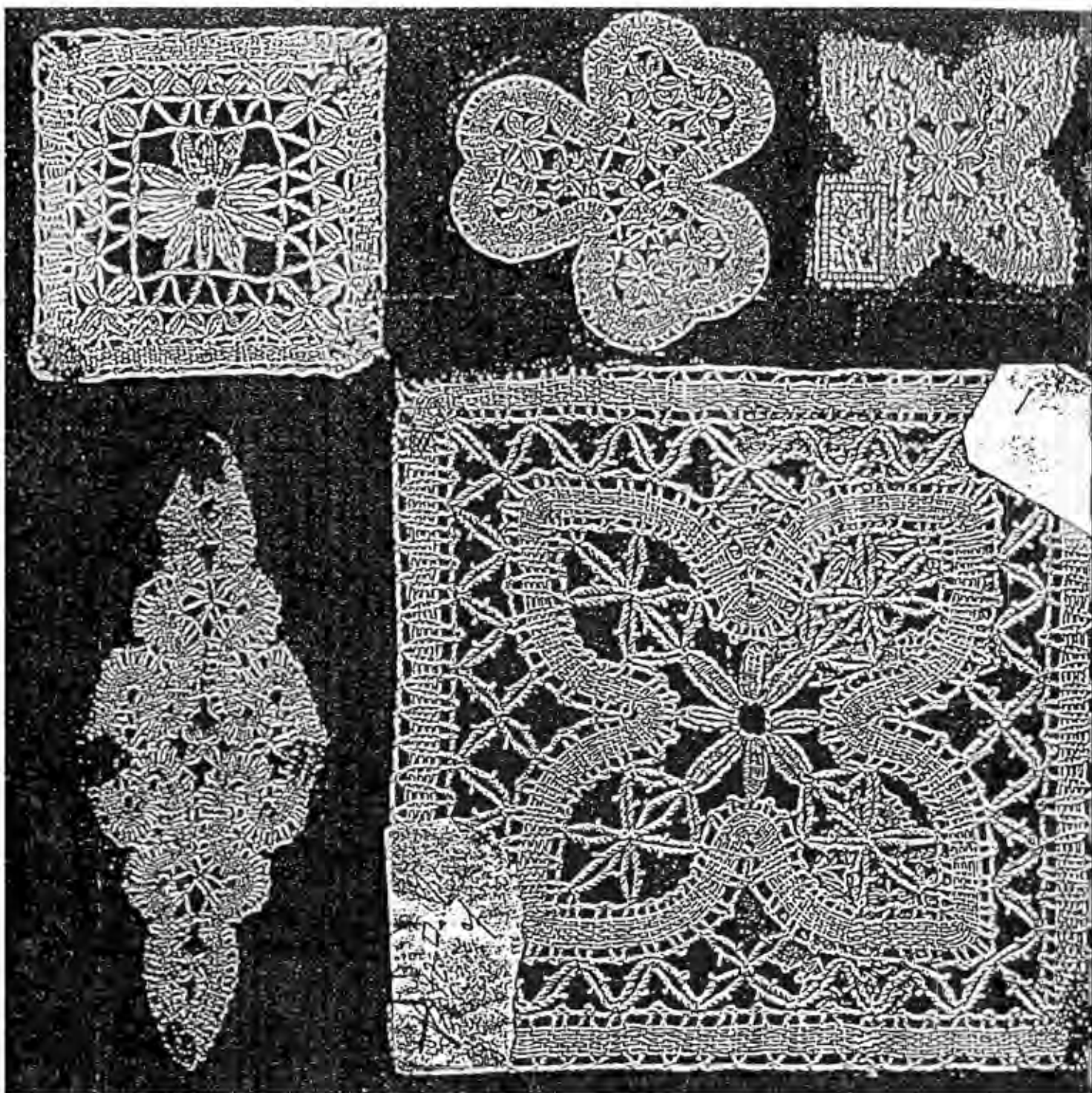
K/5

STILIZIRANI OSNOVNI ELEMENT - široki ris.

Obroba je dvostranska v ravni črti. Sredinski element daje čipki videz nizanja vogalov pravokotnih oblik in ravnih črt širokega risa. Na risbi so označena mesta, kjer vse tri elemente zakvačkamo skupaj.

Rabimo enaindvajset parov klekeljnov; dvakrat po sedem za obrobo in sedem parov za sredino.

ŠIROKI RIS

ZAKLJUČENE ČIPKE

ZAKLJUČENE ČIPKE GEOMETRIJSKIH OBLIK.

V zaključenih čipkah so prisotni elementi srčkovk, rogličkov, pogačk, gob... Ti elementi so vgrajeni v kroge, pravokotnike, kvadrate ali trikotnike. Značne pa so tudi druge geometrijske oblike, tako imenovane "vrane". Poznajo polnjenje z različno speljanimi kiticami, ovitki in ribicami. Vrana postane sestavni del ali obvezni element polnega izgleda čipke.

Rabimo sedem ali več parov klekeljnov odvisno od vzorca. Polnitve v sredini se ne izdelujejo istočasno s širokim risom, ampak posebej.

I.1.

B.

a

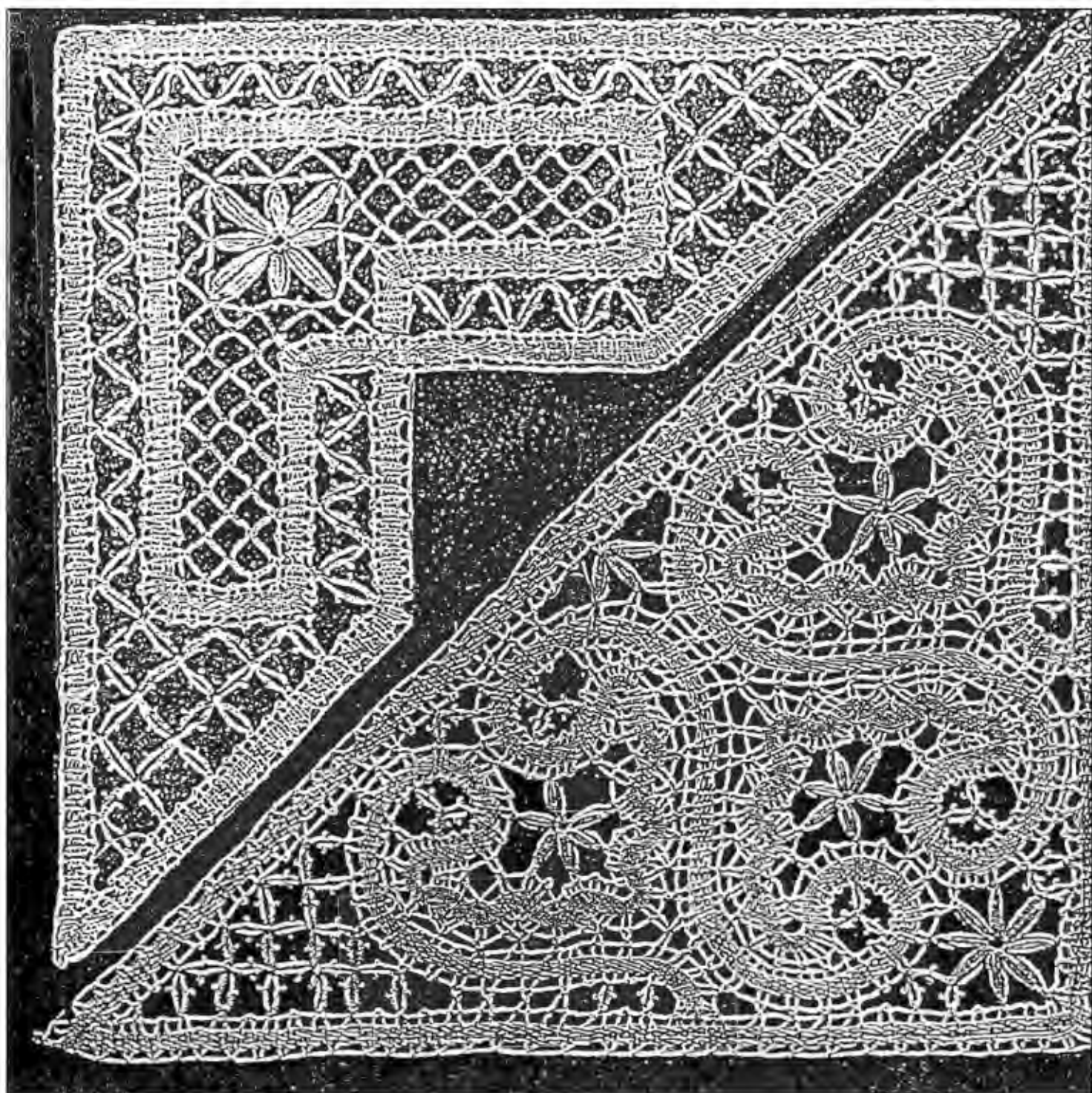
ŠIROKI RIS

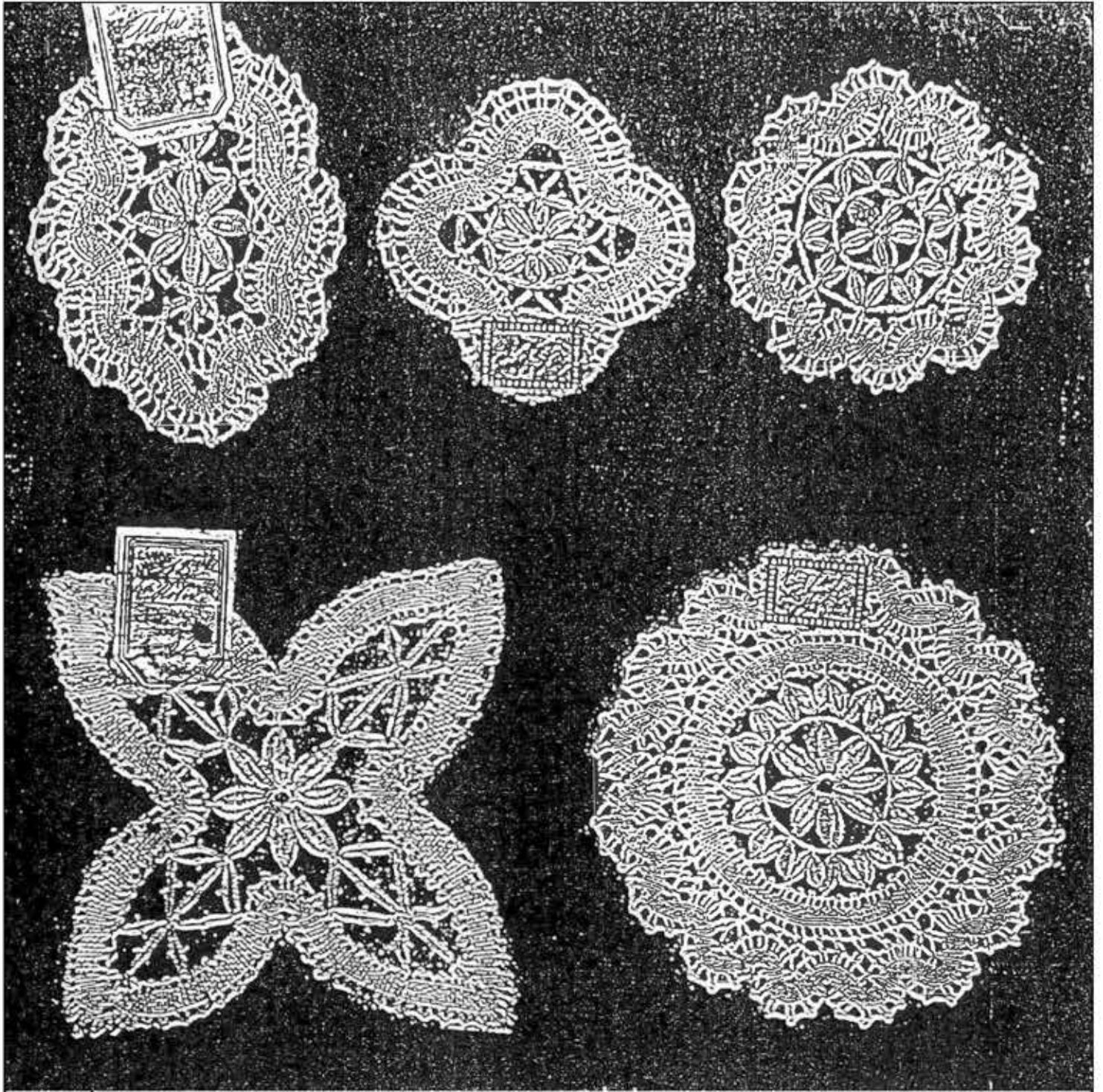
I.1.

B.

a

ZAKLJUČENE ČIPKE GEOMETRIJSKIH
OBLIK.

ŠIROKI RIS

ZAKLJUČENE ČIPKE GEOMETRIJSKIH
OBLIK.

I. l.

B.

a.

ŠIROKI RIS

I.1.

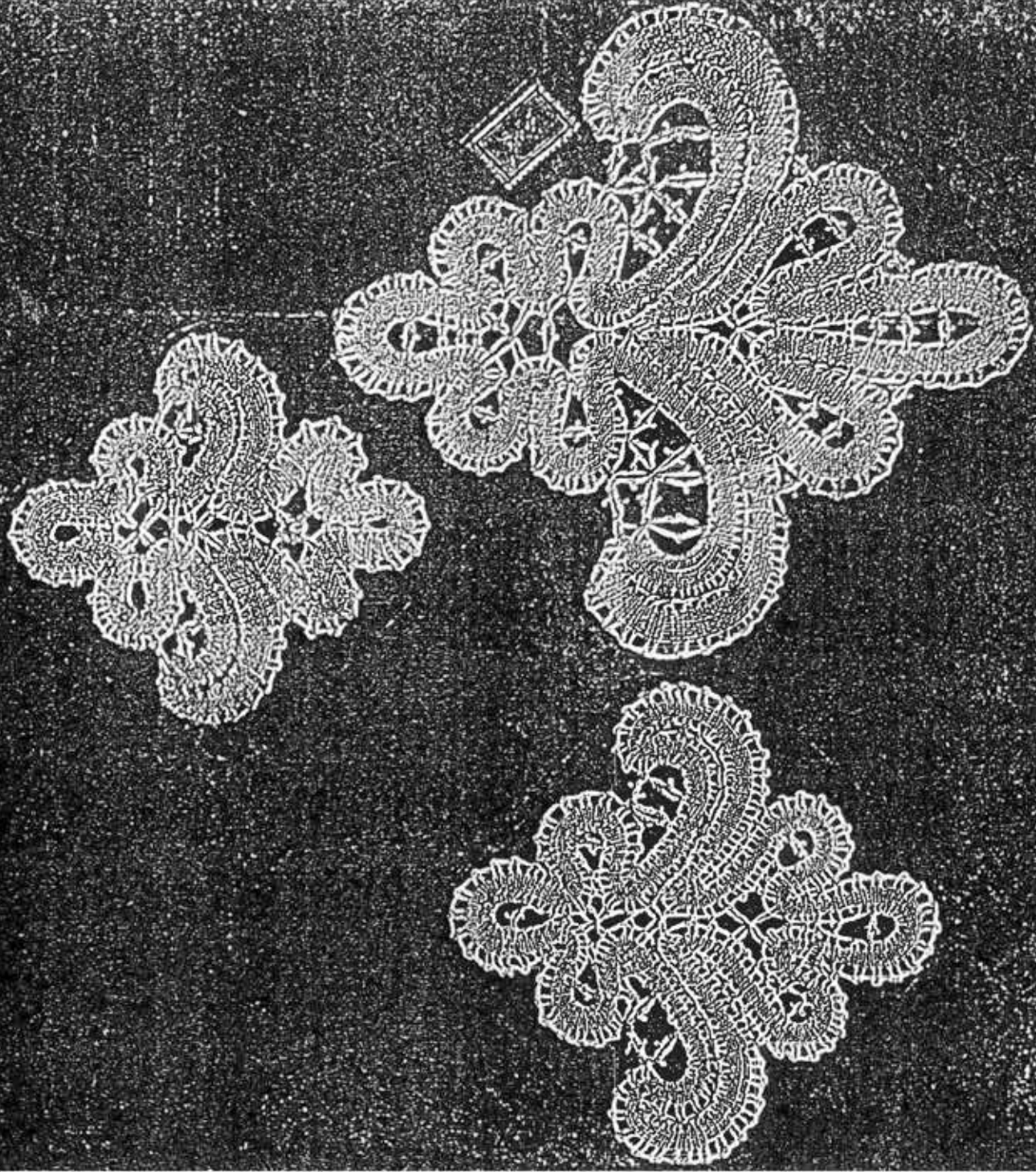
B.

b.

ZAKLJUČENE ČIPKE PROSTIH OBLIK
- "VRANE".

"Vrane" so čipke nepravilnih oblik. Pomembno za to vrsto čipk pa je, da se pri njih prvič pojavi kvačkanje "na žnurco" (vrvico). Tak način kvačkanja nam na licu čipke pokaže ravno neprekinjeno in nekoiko reliefno oblikovano izvedbo širokega risa.

Rabimo sedem ali več parov klekljnov, odvisno od vzorca. Polnitve v sredini ne izdelujemo istočasno s širokim risom, ampak posebej. Najprej sklekljamo zunanji del čipke, nato jo zaključimo. Klekljne odstrižemo, ali pa jih speljemo v polnjenje. Celoten postopek izdelave čipk je odvisen od vzorca.

I.2.	ČIPKE S PRAVILI	
I.2.A.	METERSKE ČIPKE	
I.2.B.	ZAKLJUČENE ČIPKE	<p>I. 2. A. METERSKE ČIPKE</p> <p>Poznamo jih več vrst.</p> <ol style="list-style-type: none"> Pajki Kolca Močeradi Možganci Tulpno pero Satovje Stolpički <p>Za izdelavo čipk znotraj te skupine (I.2.) ne uporabljamo več le širokega risa. Sem spadajo vse čipke, ki jih je potrebno izdelati po točno določenih pravilih klekljanja. Pravila pa narekuje risba, ki mora biti zaradi tega izredno natančna. Vsak par klekljnov sledi pri izdelavi zanj določeni črti. Tehnike klekljanja, ki se najpogosteje uporabljajo, so: ozki ris, sukani ris, kitice z ovitki, ribice, predeljeni ris, pajki, sukane slince, močeradi, kolca, satovje. Po tehniki klekljanja in videzu čipke se imenujejo tudi vzorci.</p> <p>Tudi za nekatere od teh čipk velja, da so lahko enojne ali sestavljene - nadgrajene. Najlepši primer za to so stolpički ali smreke, ki se nadgrajujejo v tri, ali celo štiri nadstropja.</p> <p>Iz tako nadgrajenih stolpičkov pa so se po vsej verjetnosti razvili tudi možganci.</p> <p>I.2.B. ZAKLJUČENE ČIPKE</p> <p>a) ČIPKE GEOMETRIJSKIH OBLIK</p> <p>Za to podskupino velja, da nekateri elementi (izdelani po točno določenem pravilu - glej I.2.A.), lahko nastopajo kot edina sestavina v čipki (tulpna peresa s cvetovi).</p> <p>Drugi pa le kot eden od sestavnih elementov čipke (pajki, slince...), kar je mnogo pogostejše. Stevilo parov klekljnov je prilagojeno risbi.</p>

ČIPKE S PRAVILI

I.2.

METERSKE ČIPKE

A.
a/1

PAJKI - sukani ris, pajki, kitice z ovitki.

Obroba je enostranska iz sukanega risa. Osnovni vzorec pajkov izdelujemo istočasno z obrobo in zunanjo kitico z ovitki. Oba dela med seboj zakvačkamo.

Rabimo dvanajst parov klekeljnov; štiri za obrobo in osem za pajke s kitico.

a/2

PAJKI - sukani ris, pajki.

Obroba je dvostranska v ravni črti iz sukanega risa. Osnovni vzorec pajkov izdelujemo istočasno z obrobo. Vse dele med sabo zakvačkamo.

Rabimo šestnajst parov klekeljnov; dvakrat po pet za obrobo in šest za osnovni vzorec.

b/1

KOLCA - sukani ris, ozki ris, kitica.

Čipka ima enostransko obrobo v ravni črti iz sukanega risa in ozkega risa, ki prehaja v osnovni vzorec kolca ter v zunanjo obrobo iz ozkega risa in kitic. Prepletanje parov klekeljnov iz kolca v kolce poteka po točno določenih pravih klekljanja za to tehniko, s premetom iz štirih parov klekeljnov. Kvačke ne uporabljamo.

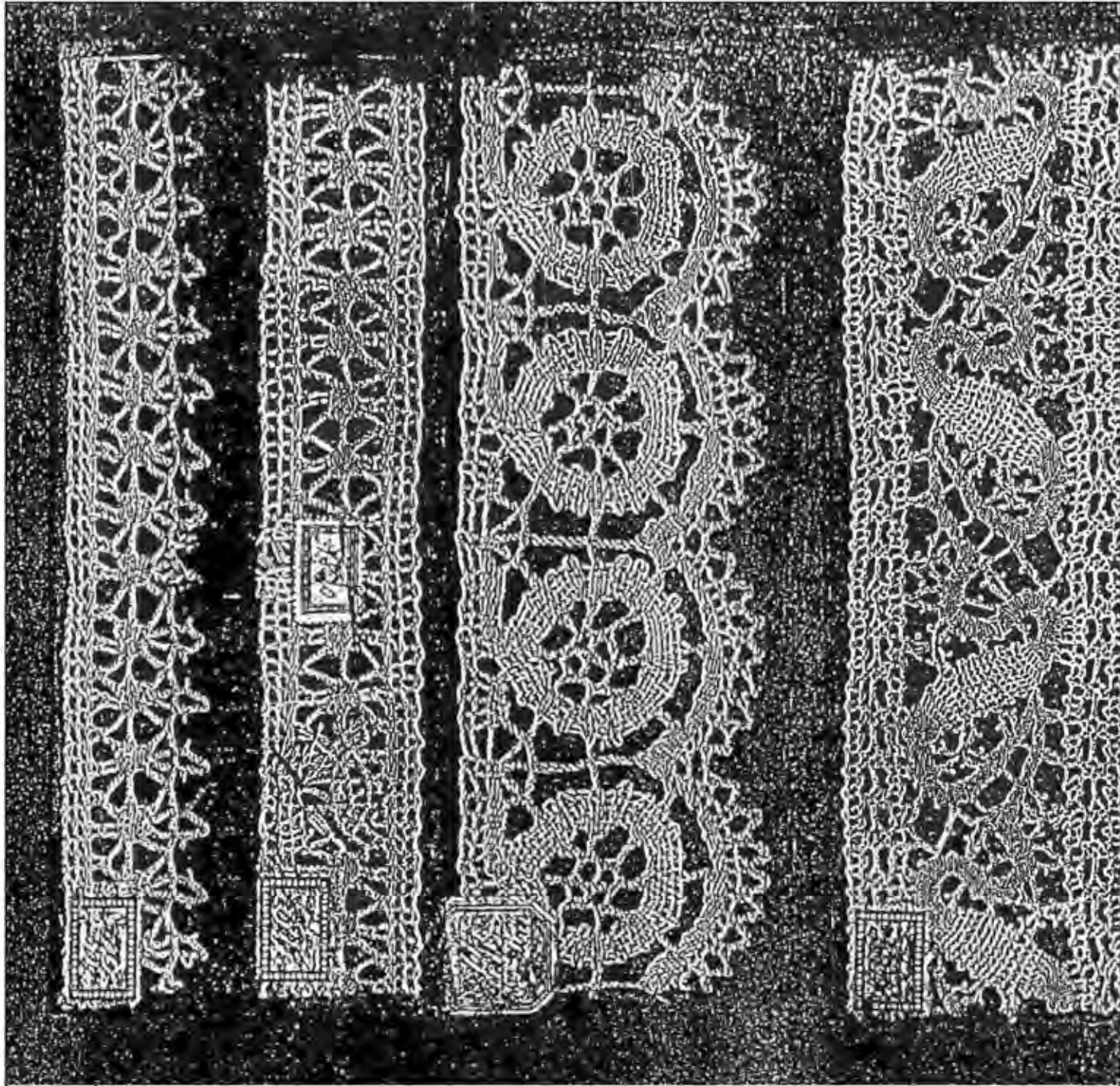
Rabimo dvajset parov klekeljnov; tri pare za obrobo in sedemnajst za kolca.

C/1

MOČERADI - sukani ris, ozki ris, kitica z ovitki.

Obroba je dvostranska, sestavljena iz sukanega risa z mrežo v sredini. Osnovni vzorec močeradov prehaja z odvzemanjem in dodajanjem parov klekeljnov iz sukanega risa v ozki ris in kitice z ovitki.

Rabimo petindvajset parov klekeljnov; dvakrat po osem za obrobo in devet za močerade.

ČIPKE S PRAVILI

I.2.

d/1

TULPNA PERESA - ozki ris, sukani ris, kitica.

Obroba iz ozkega risa je dvostranska. Osnovni vzorec izdelujemo istocasno z obrobo in ga na točno določenih mestih z obrobo zakvačkamo. Polnjenje je iz kitic.

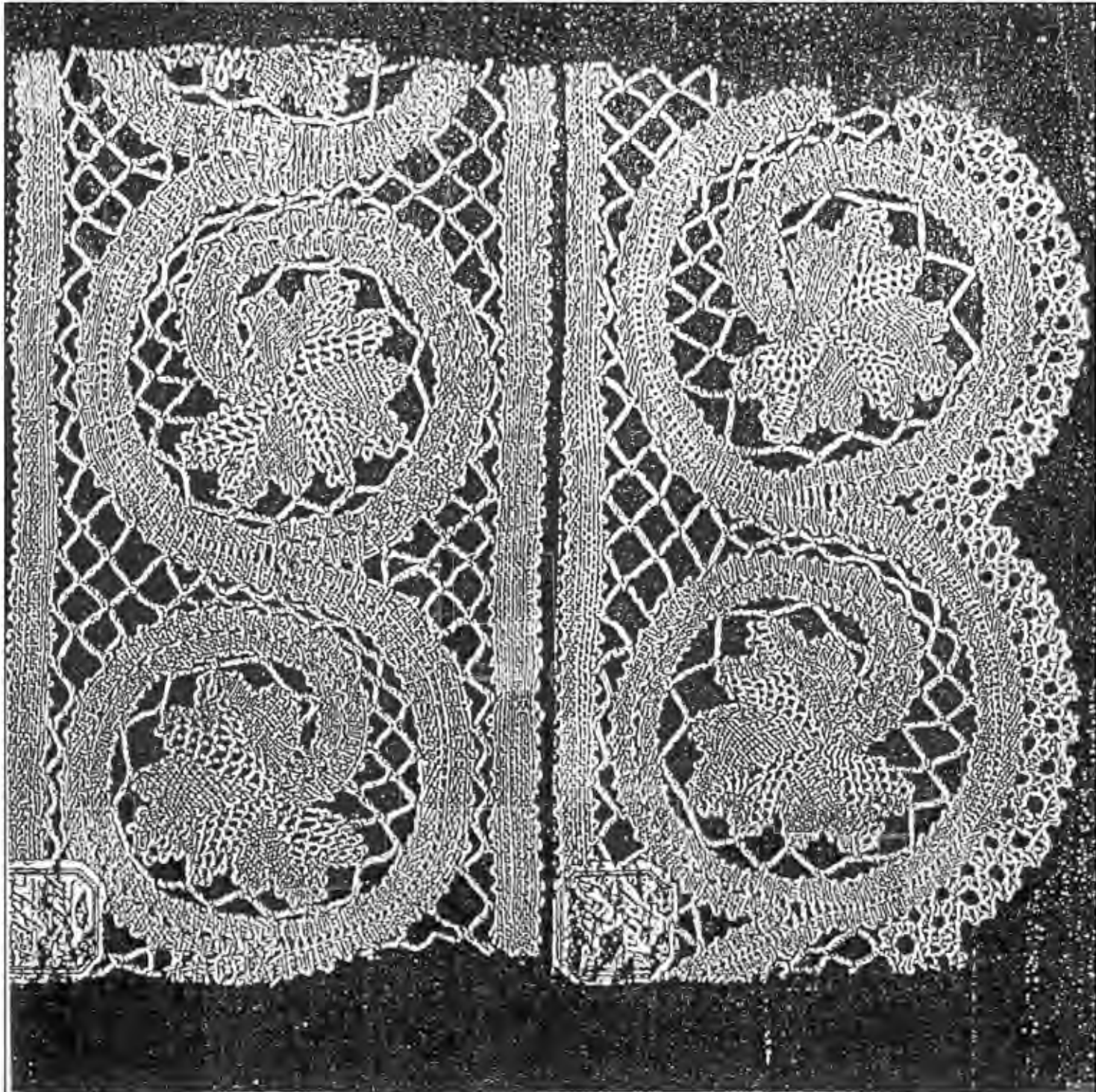
Rabimo enaintrideset parov klekeljnov; dvakrat po sedem za obrobo in devet za tulpno pero ter osem za kitico.

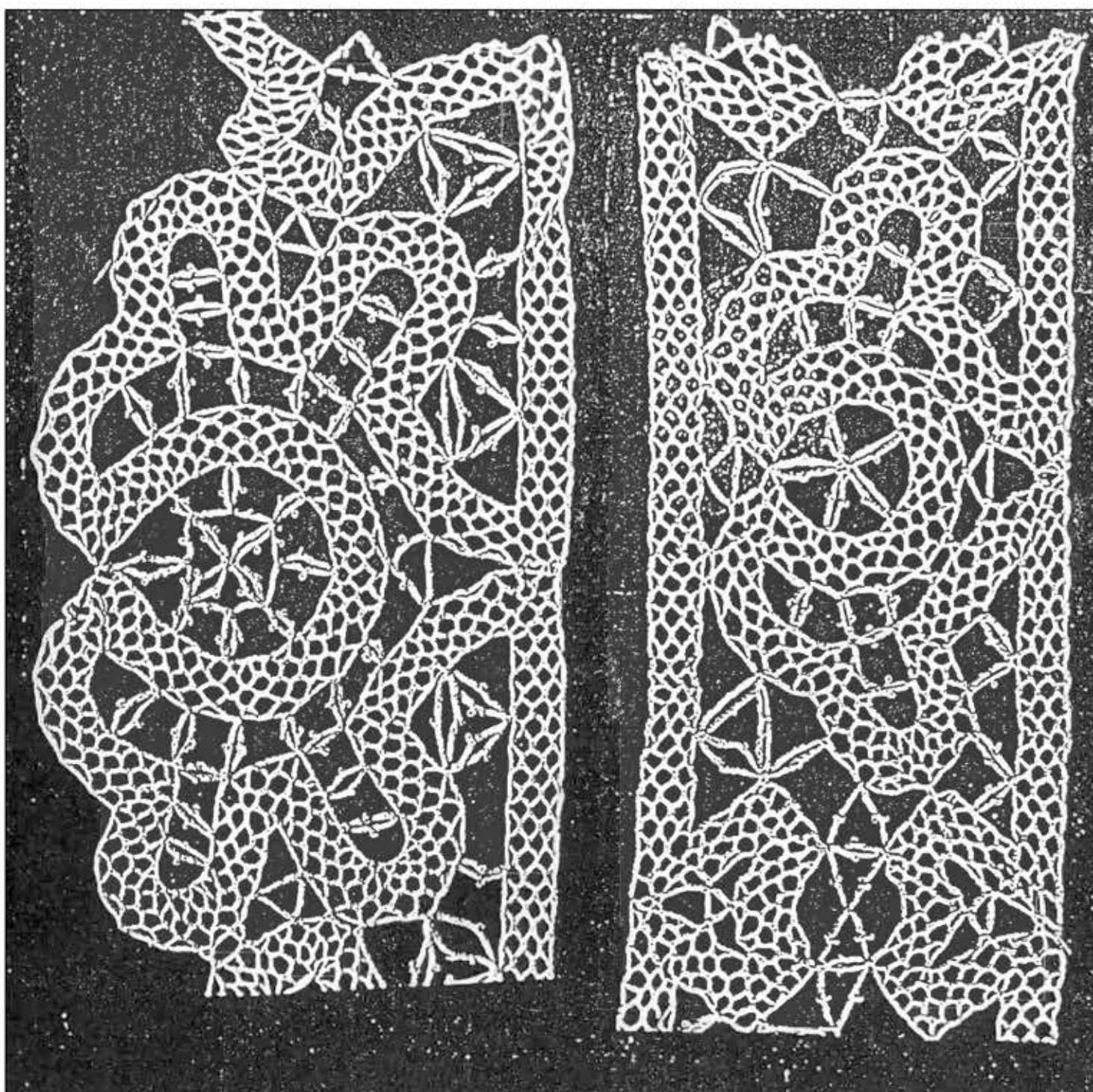
d/2

TULPNA PERESA - ozki ris, pre-deljeni ris, sukani ris, kitica, slince.

Čipka ima enostransko obrobo iz ozkega risa. Tulpna peresa izdelujemo istocasno z notranjo obrobo. Zunanja obroba je iz sukanih slinc in daje čipki lep zaključen videz. Polnjenje med peresi je iz kitic. Na točno določenih mestih vse dele med seboj zakvačkamo.

Rabimo osemindvajset parov klekeljnov; sedem za notranjo obrobo, devet za tulpna peresa, šest za sukane slince, zunanjo obrobo in šest za polnjenje iz kitic.

ČIPKE S PRAVILI

SATOVJE - satovje, kitica z ovitki.

Obroba je enostranska (dvostranska) v ravni črti in prehaja v osnovni vzorec risbe s tehniko satovja. Polnjenja so iz kitic z ovitki.

Rabimo sedem parov klekeljnov.

I.2.

e/1

ČIPKE S PRAVILI

I.2.

f/1

PODKOVCE - kitica z ovitki, ozki ris.
 Obraba je enostranska v ravni črti. Osnovni vzorec je sestavljen iz kitic in ovitki z ovitki. Glavno pravilo za izdelavo te čipke je prepletanje klekeljnov na za to določenih mestih, s premetom s štirimi in šestimi pari klekeljnov. Kvačke ne rabimo.
 Rabimo sedemnajst parov klekeljnov; pet parov za notranjo obrabo in dvanajst parov za osnovni vzorec.

f/2

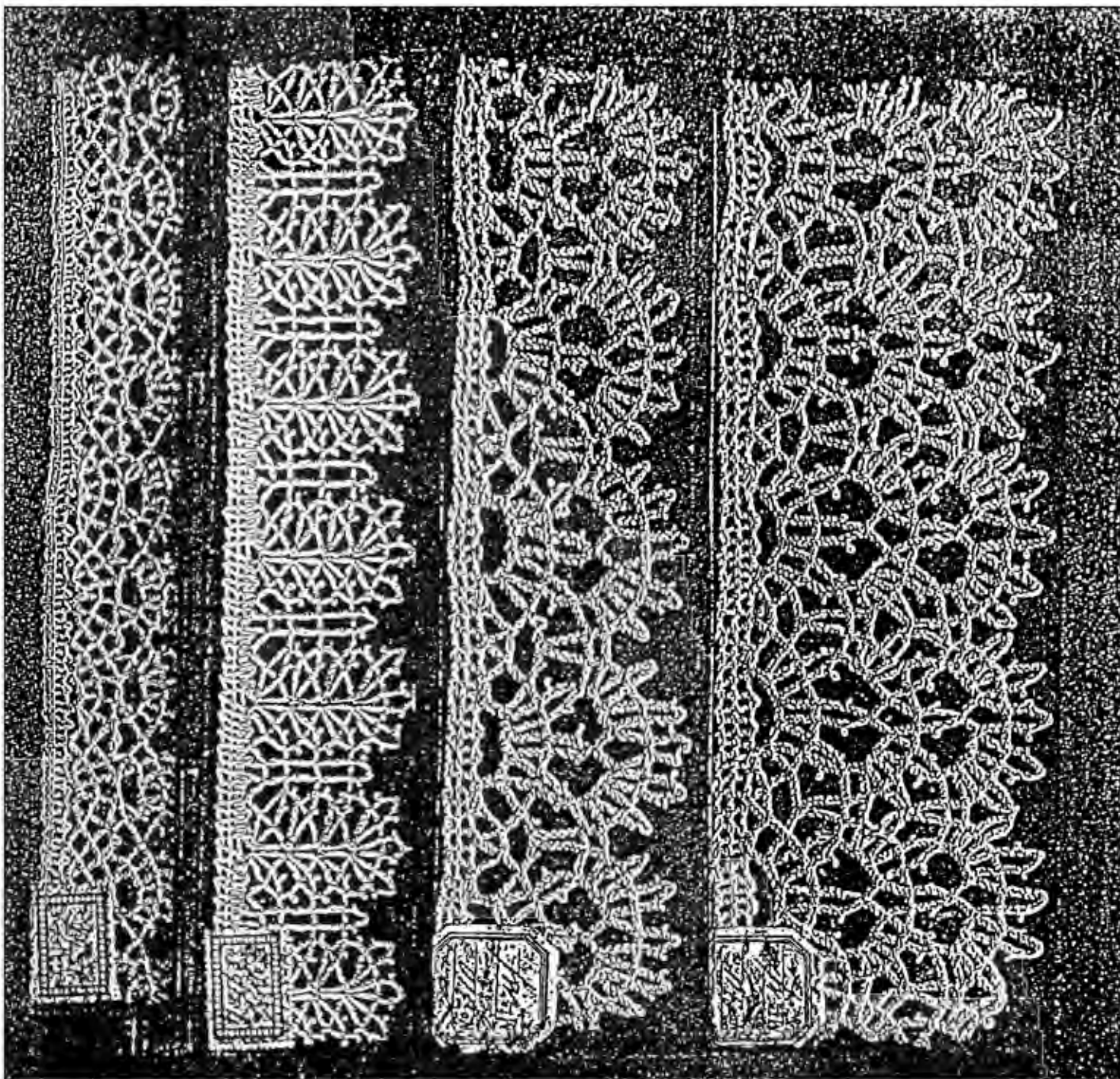
SMREKICE - kitica z ovitki, ozki ris.
 Čipka ima enostransko obrabo v ravni črti, ki prehaja v osnovni vzorec iz kitic z ovitki v štirivrstne stolpičke. Pri izdelavi uporebljamo premet ter štiri in šest parov klekeljnov.
 Rabimo štirinajst parov klekeljnov; štiri pare za obrabo in deset parov za stolpičke.

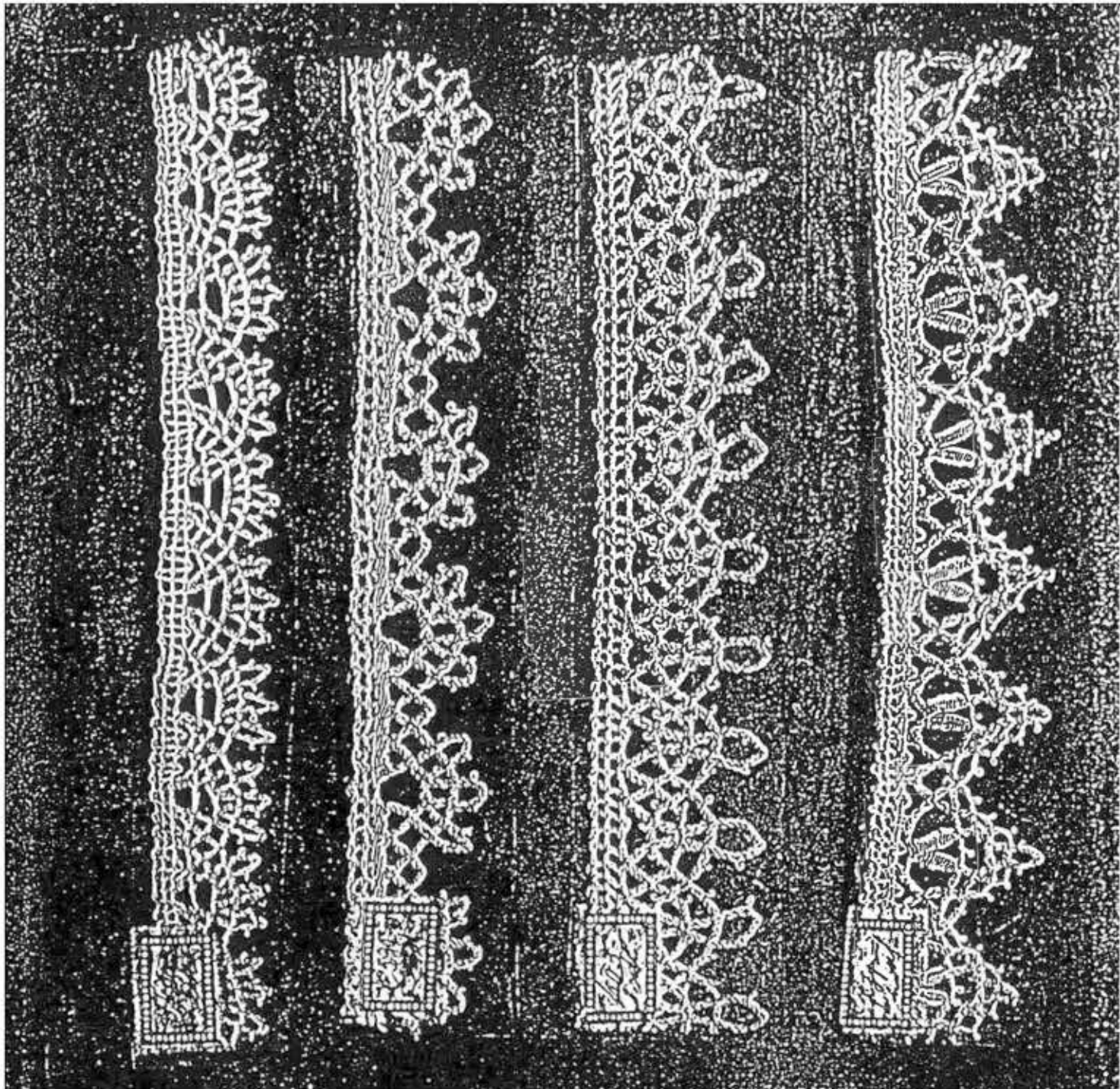
f/3

PODKOVCE - sukani ris, kitica z ovitki.
 Obraba je enostranska v ravni črti iz sukanege risa. Osnovni vzorec je sestavljen iz kitic in ovitki z ovitki. Pare klekeljnov na določenih mestih prepletamo s premetom iz štirih in šestih parov. Kvačke ne rabimo.
 Rabimo šestnajst parov klekeljnov; štiri pare za obrabo in dvanajst parov za stolpiček.

f/4

PODKOVCE - sukani ris, kitica z ovitki.
 Čipka ima enostransko obrabo iz sukanege risa, ki s premetom iz štirih in šestih parov klekeljnov ter kitic prehaja v osnovni vzorec. Stolpički so dvovrstni. Kvačke ne rabimo.
 Rabimo osemnajst parov klekeljnov; štiri pare za obrabo in štirinajst parov za osnovni vzorec.

ČIPKE S PRAVILI

I.2.

f/5

PODKOVCE - sukani ris, kitica z ovitki.

Obroba je enostranska v ravni črti iz sukanega risa. Osnovni vzorec je speljan iz obrobe v stolpičke, ki so iz kitic z ovitki, s premetom iz štirih in šestih parov klekeljnov. Kvačke ne rabimo.

Rabimo dvanajest parov klekeljnov; štiri pare za obrobo in osem parov za stolpičke.

f/6

PODKOVCE - ozki in sukani ris, kitica z ovitki.

Obroba je enostranska, izdelana iz ozkega in sukanega risa, ki s prepletanjem parov ter premetom štirih parov klekeljnov prehaja v osnovni vzorec stolpička. Kvačke ne rabimo. Rabimo deset parov klekeljnov; štiri za obrobo in šest parov za stolpičke.

f/7

SMREKICE - sukani ris, kitica z ovitki.

Obroba je enostranska, izdelana iz sukanega risa, ki s prepletanjem parov iz premeta štirih in šestih parov klekeljnov prehaja v osnovni vzorec stolpička. Kvačke ne rabimo. Rabimo dvanajest parov klekeljnov; štiri za obrobo in osem za stolpičke.

f/8

STOLPIČKI - sukani ris, ozki ris, kitica z ovitki, ribice.

Čipka ima enostransko obrobo iz ozkega in sukanega risa. Osnovni vzorec stolpička prehaja iz obrobe s prepletanjem parov iz premeta štirih in šestih parov klekeljnov. V sredini stolpička izdelamo ribice. Kvačke ne rabimo. Rabimo enajst parov klekeljnov; pet parov za obrobo in šest parov za stolpičke.

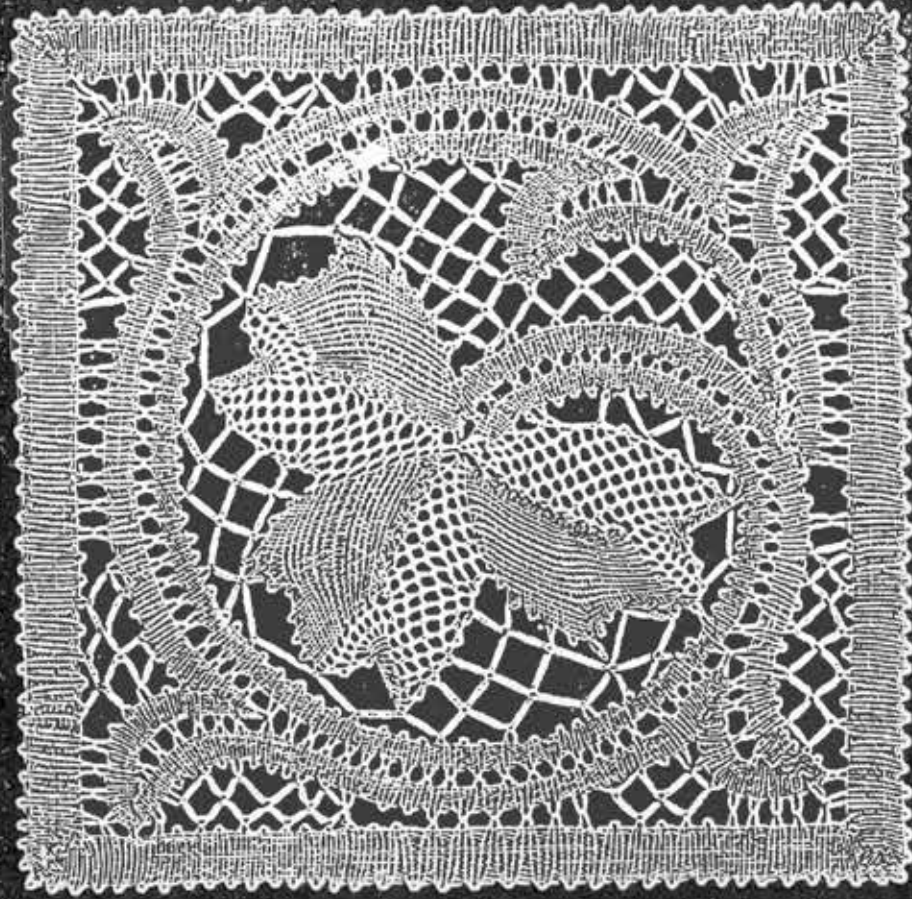
ČIPKE S PRAVILI

ZAKLJUČENE ČIPKE

ZAKLJUČENE ČIPKE GEOMETRIJSKIH OBLIK.

Za to skupino velja, da nekateri elementi (izdelani po točno določenem pravilu - glej I.2.A., lahko nastopajo kot edina sestavina v čipki (tulpna peresa s cvetovi), drugi pa le kot ena od sestavnih elementov čipke (pajki, slinece...). Slednje je mnogo bolj pogosto. Število parov klekeljnov je prilagojeno risbi.

TULPNO PERO

I.2.

B.

ā

ČIPKE S PRAVILI

I.2.

B.

a

ZAKLJUČENE ČIPKE

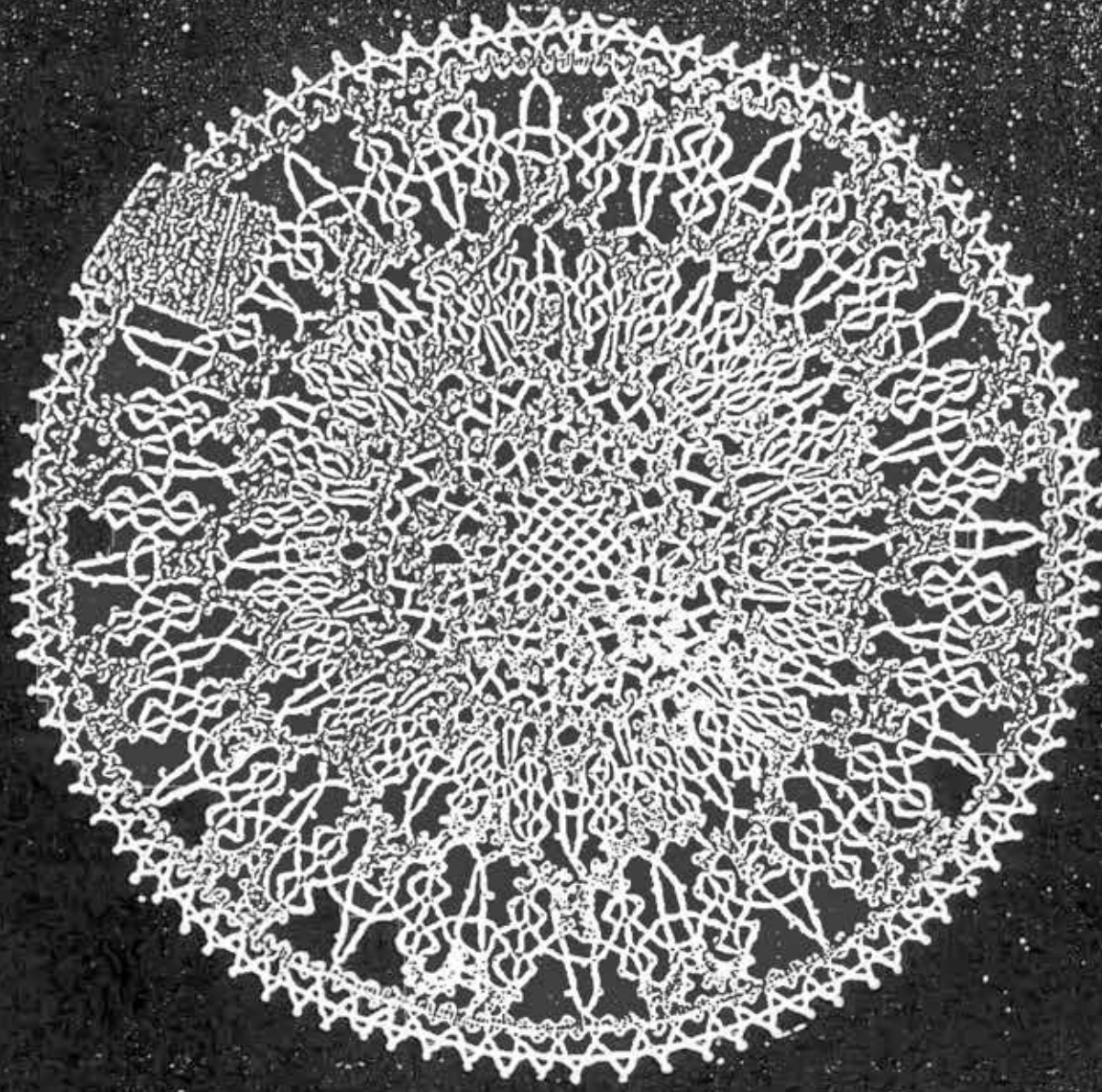
ZAKLJUČENE ČIPKE GEOMETRIJSKIH OBLIK.

MOŽGANCI (MOŽGANI) - kitica z ovitki, premet s šestimi pari klekeljnov.

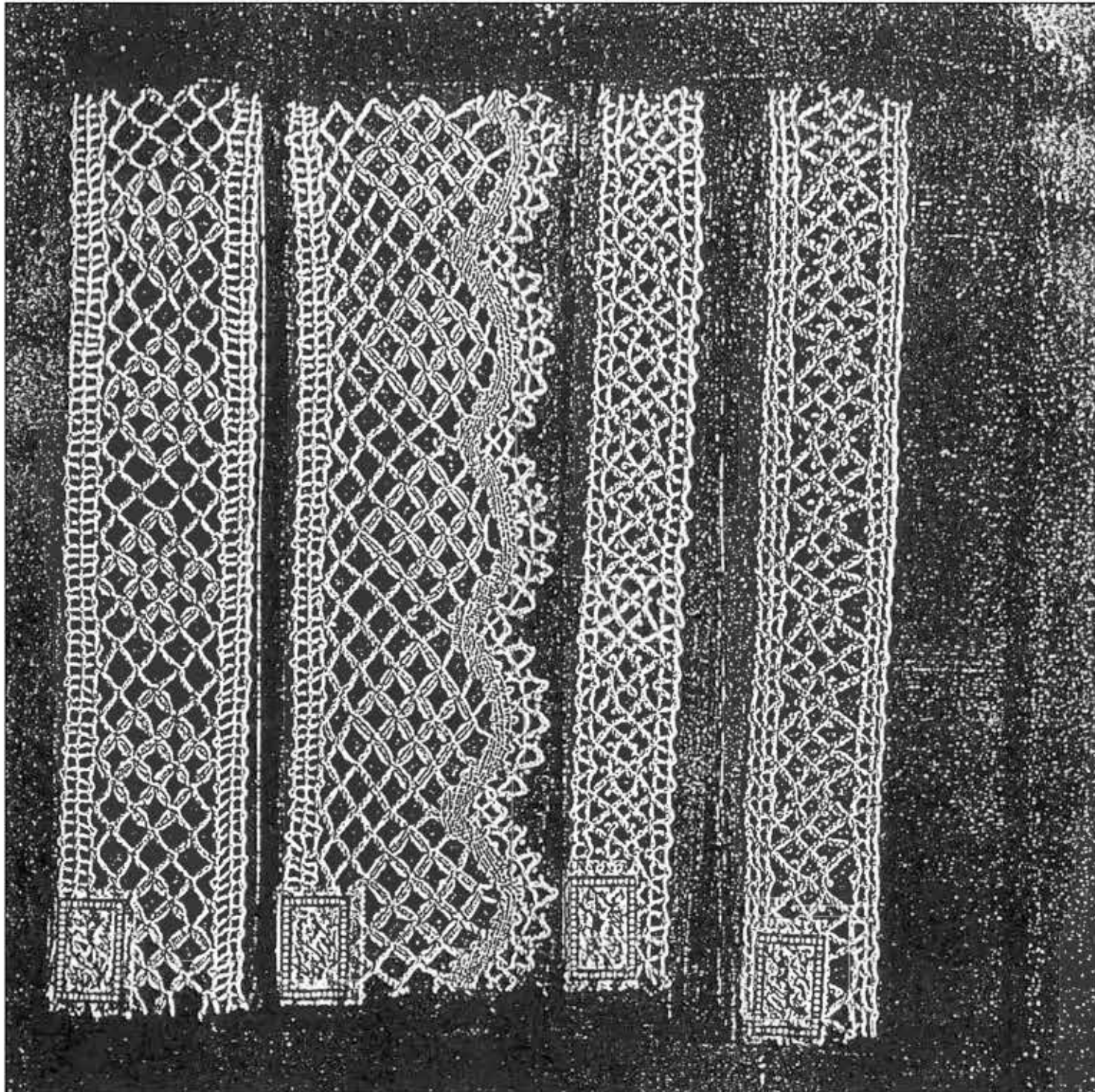
Pri tej tehniki klekljanja razdelimo pare v desno in levo polovico, jih med seboj posukamo in prekrizamo ter nadaljujemo s kitico in risom.

Rabimo šest parov klekeljnov za ažur in za možgance.

Nekatere čipke posebej izstopajo, zato so tu izpostavljene in razvrščene v posamezne skupine. Rečemo jim MOJSTROVINE. Mojstrovine so zaradi svoje miniaturne izdelave, izjemne kombinacije različnih tehnik in velikega števila vključenih tehnik klekljanja prave umetnine.

I.3.	MOJSTROVINE	
I.3.A.	BORDURE	
I.3.B.	MINIATURE	
I.3.C.	MOTIVNE ČIPKE	<p>I.3. A. METERSKE ČIPKE - BORDURE</p> <p>Poznamo jih več vrst.</p> <p>a) Bordura s kitico in ribico.</p> <p>b) Bordura s kitico in risom.</p> <p>c) Bordura s polpremetom in pajki.</p> <p>Pri izdelavi čipk znotraj te skupine ne uporabljamo le širokega risa. Najpogostejše tehnike so: ozki ris, sukani ris, predeljeni ris, kitice, pajki, mlizice, ovitki, ribice, žabice, slince, polpremet, in pajki. Pri vseh vzorcih se dve ali tri tehnike klekljanja med seboj prepletajo, ali pa si sledijo v zaporedju, kar daje čipkam finejši videz.</p> <p>Številno parov klekljnov je odvisno od vrste vzorca in od njegove širine. Za izdelavo teh čipk so uporabljali tanjši laneni sukanec.</p> <p>I.3. B. ZAKLJUČENE ČIPKE</p> <p>a) Miniature z osnovnimi elementi klekljanja.</p> <p>Meterske čipke iz predhodnih skupin so pogojevale nastanek zaključenih čipk geometrijskih oblik. Najbolj pogoste tehnike klekljanja so: široki ris z manjšim številom parov, sukani ris, ozki ris, azur, kitica, kitica z ovitki, ribice, kvadratne ribice.</p> <p>Obroba pri teh čipkah je iz risa. Polnitve so iz kitic, ribic, raznih mrež in dajejo čipki popoln videz. Največkrat prav polnjenje poudari obliko lika.</p> <p>Številno parov klekljnov je odvisno od risbe in debeline sukanca. Vse polnitve so izdelane z večjim številom parov kot obroba.</p> <p>Sukanec za klekljanje teh čipk je bil finejši lan, včasih tudi svila.</p> <p>I.3. C. MOTIVNE ČIPKE</p> <p>V tej skupini se pojavljajo zaključene čipke s človeškimi, živalskimi ali rastlinskimi motivi.</p> <p>Obrobe so iz različnih risov, najpogostejši je široki ris z zunanji ali notranji postavki. V figurah se največkrat prepleta ozki ris in polpremet, kar daje čipki poseben reliefni videz. Zelo pomembno je kvačkanje "na znurco" (vrvice). V polnitvah je največkrat satovje (pravo ali nepravo), pa kitica in kitica z ovitki. Vsak detajl risbe izdelujemo posebej, pri tem pa je treba paziti na dele, ki so lahko spredaj ali pa zadaj.</p> <p>Številno parov klekljnov je odvisno od vrste in širine risbe in od želene gostote klekljanja.</p> <p>Največkrat uporabljamo laneni sukanec. Včasih mu dodamo tudi debelejšo nit, predvsem pri cvetličnih motivih.</p>

MOJSTROVINE

BORDURE

Pri izdelavi čipk znotraj te skupine ne uporabljamo širokega risa. Najpogostejše tehnike klekljanja so: ozki ris, sukani ris, predeljeni ris, kitice, kitice z ovitki, ribice, pajki, mizice, polpremet, žabice, stolpički, slince, enojni pajki. Pri vseh vzorcih se po dve ali tri tehnike klekljanja med seboj prepletajo, ali pa si sledijo v zaporedju, kar daje čipkam finjši videz.

Število parov klekeljnov je odvisno od vrste vzorca in od njegove širine. Sukanec, ki so ga uporabljali za klekljanje teh čipk je se vedno lanen, vendar tanjši.

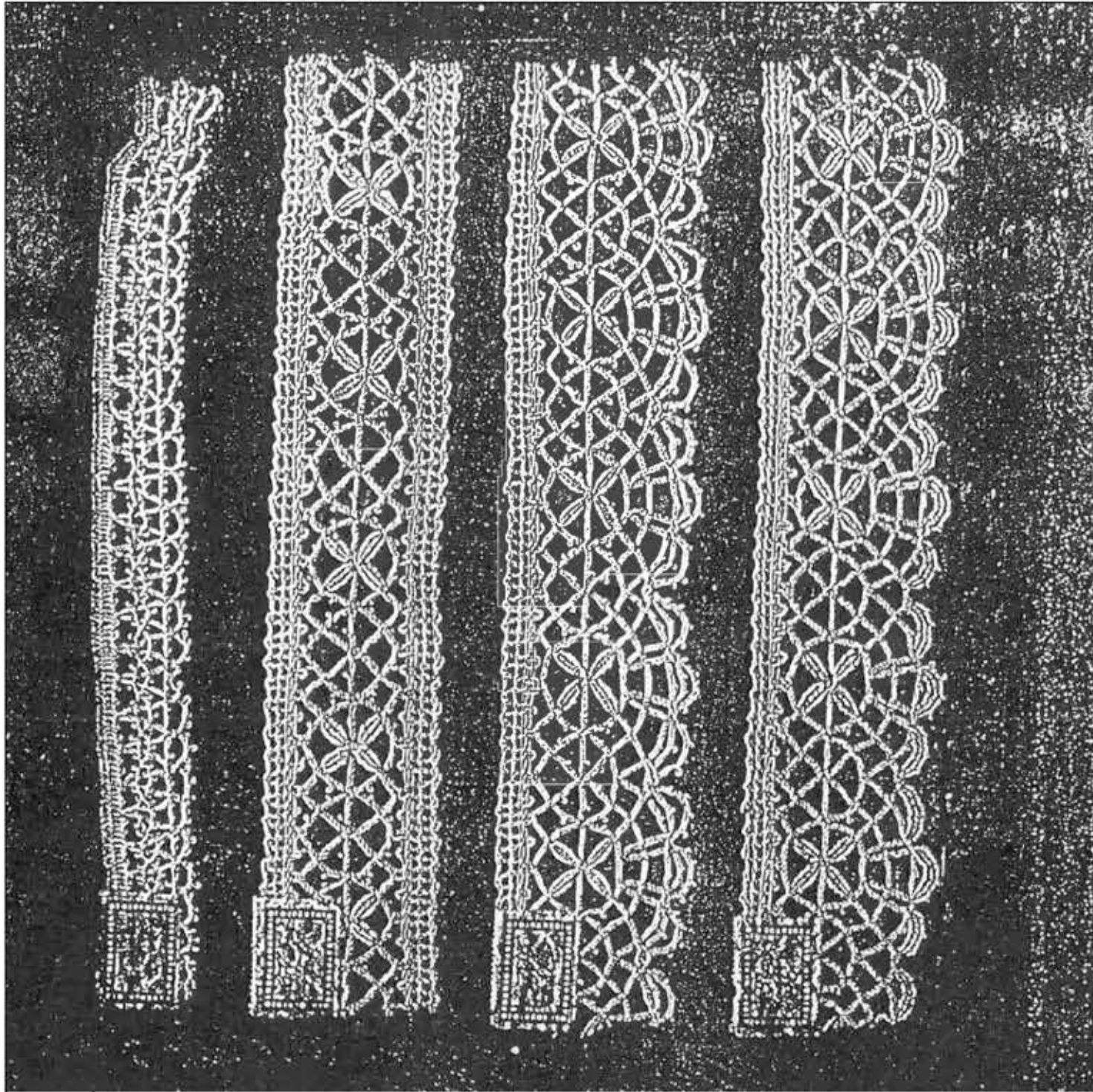
Najpogostejše kombinacije tehnik, ki se v teh podskupinah pojavljajo so:

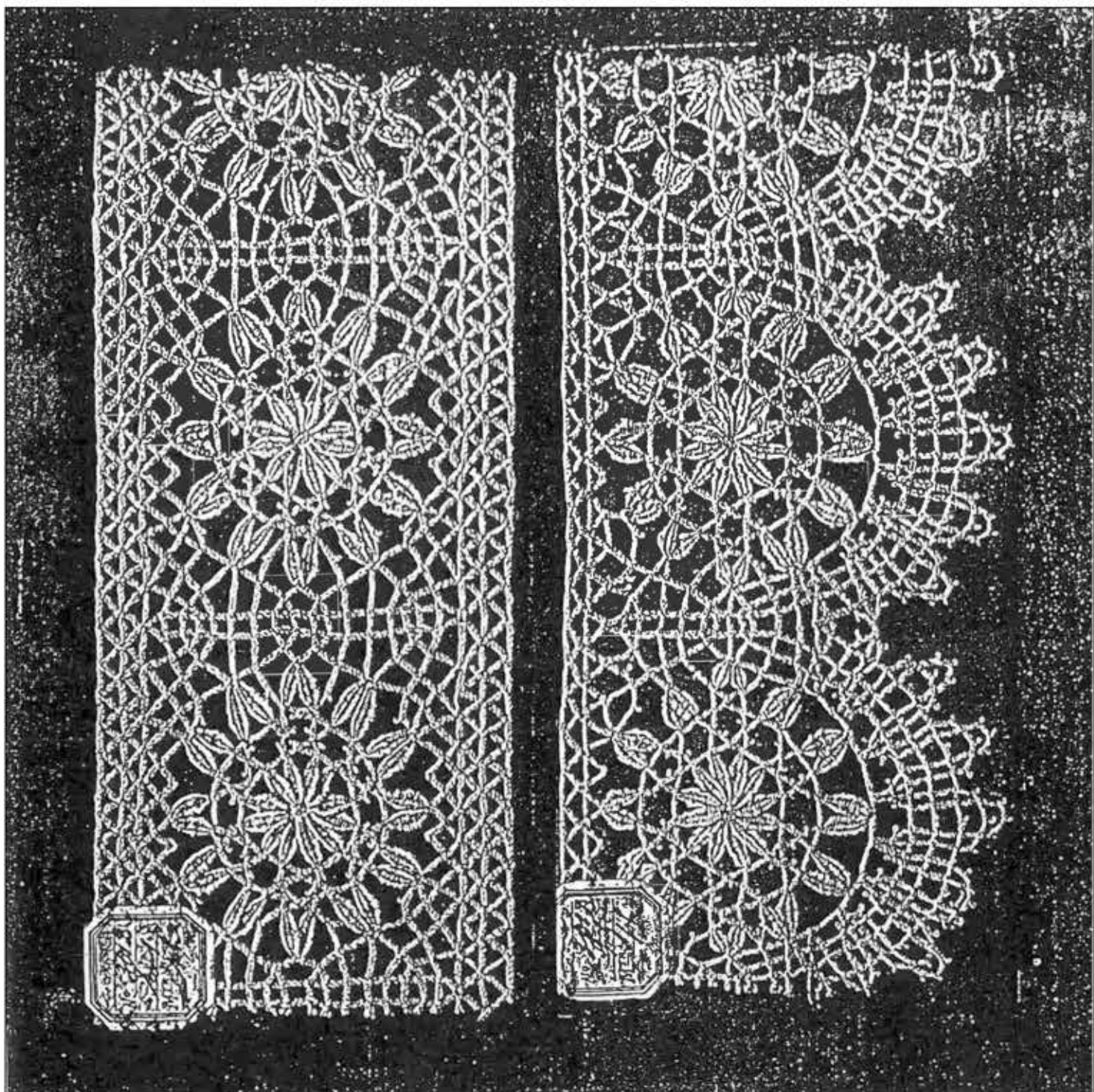
- a) bordure s kitico in ribico,
- b) bordure s kitico in risom,
- c) bordure s polpremetom, pajki, mizicami...

I.3.

A.

I.3.	MOJSTROVINE
A.	BORDURE

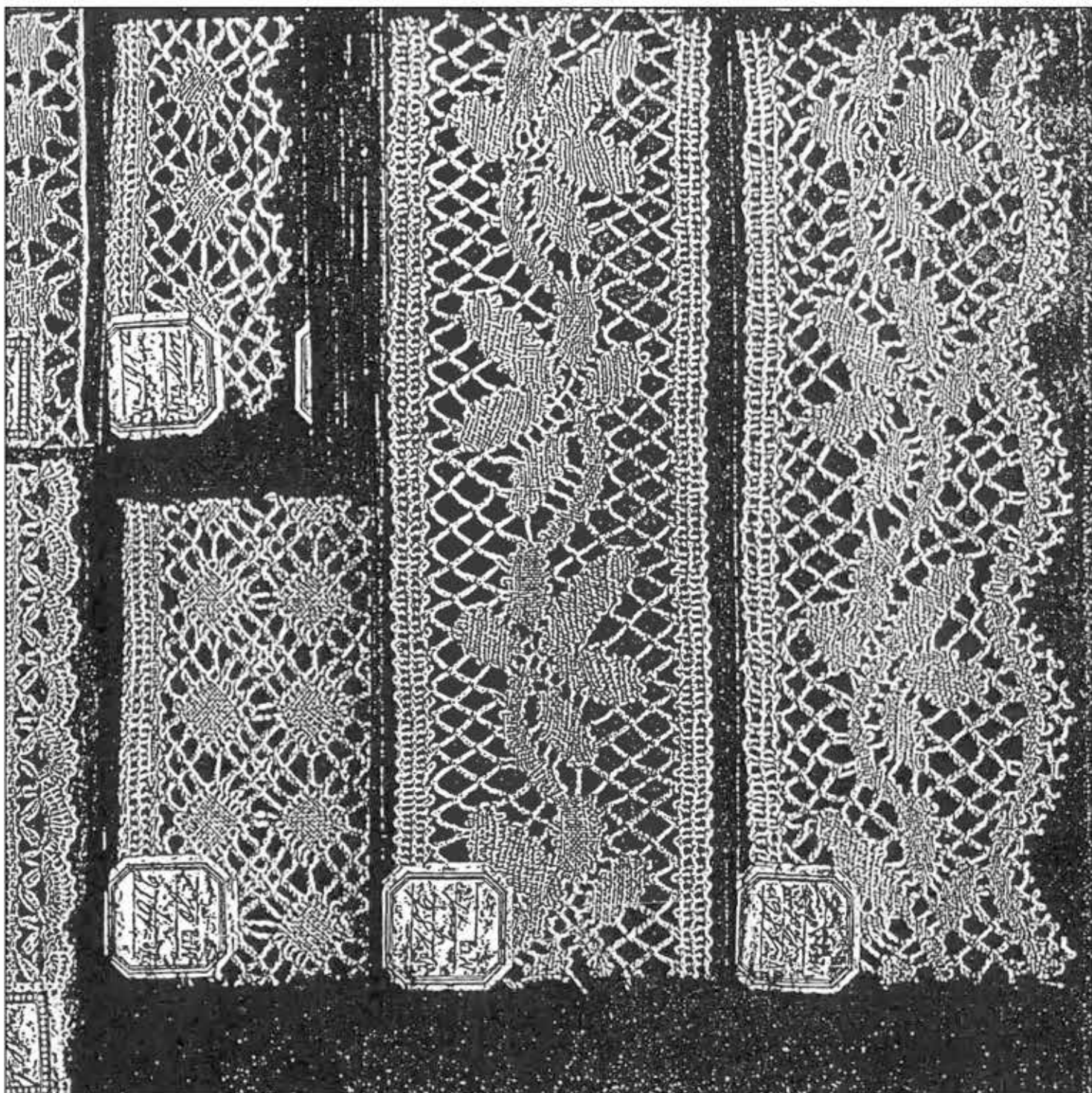

MOJSTROVINE

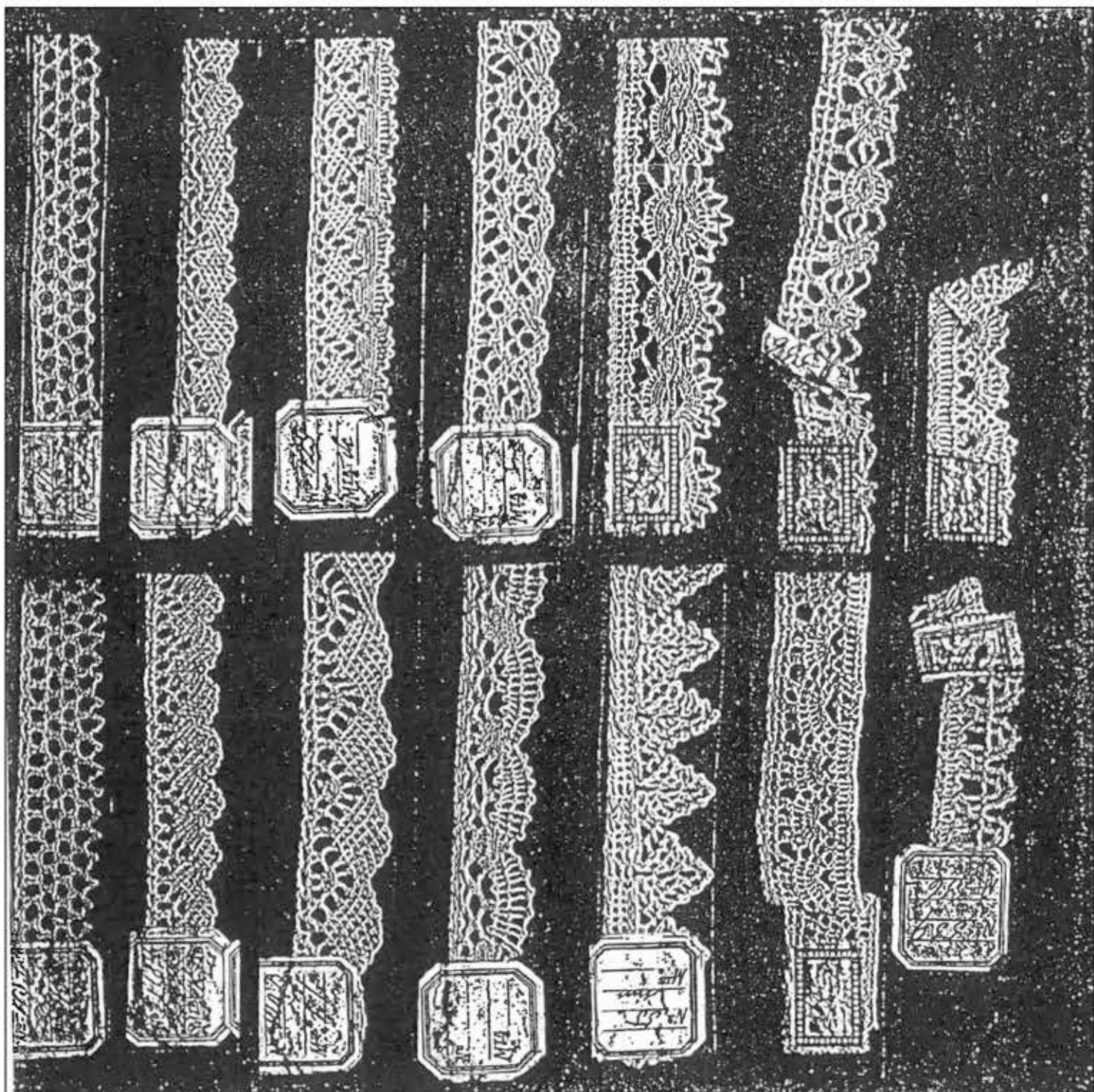
BORDURE

I. 3.

A.

I. 3.	MOJSTROVINE
A.	BORDURE

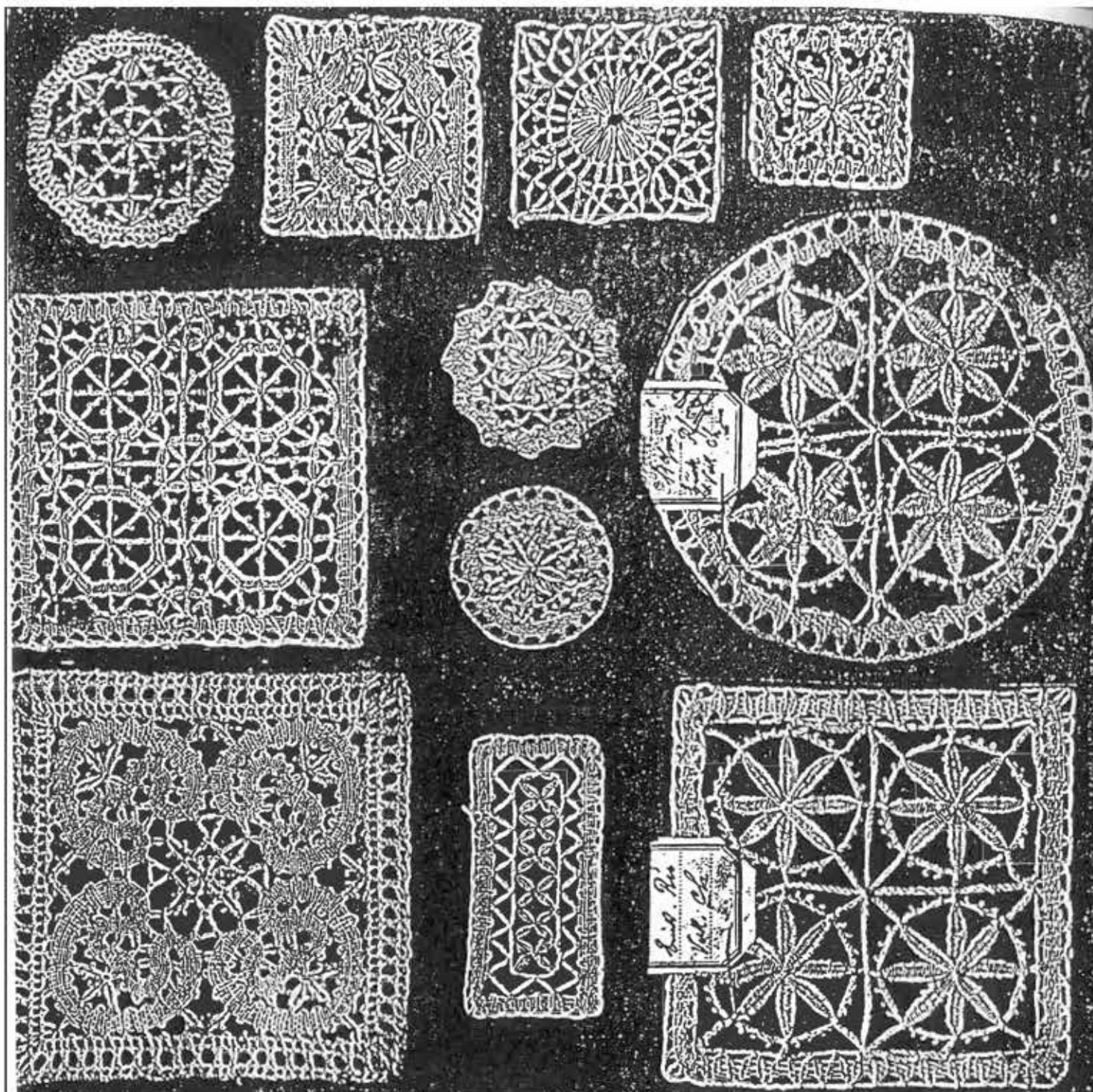

MOJSTROVINE

BORDURE

I. 3.

A.

MOJSTROVINE

MINIATURE

Metrske čipke iz predhodnih skupin so pogojevale nastanek zaključenih čipk geometrijskih oblik. Najpogostejše tehnike klekljanja so: ozki ris, široki ris - z manjšim številom parov, sukani ris, ažur, kitice, kitice z ovitki, ribice, kvadratne ribice.

Obroba pri čipkah je iz risa. Polnitve so iz kitic, ribic, raznih mrež in dajejo čipki lep estetski videz. Največkrat prav polnjenje poudari obliko lika.

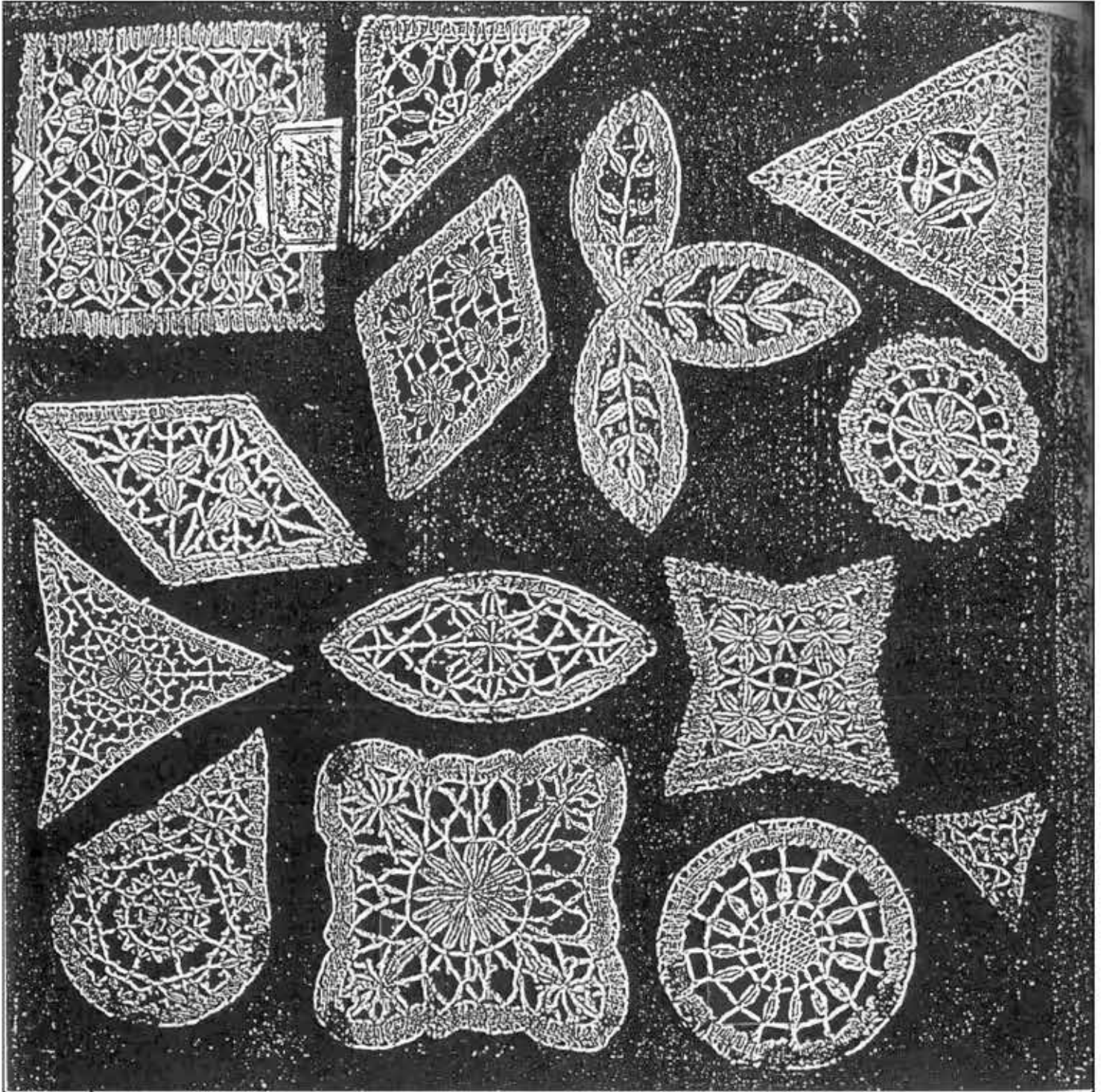
Število parov kleklejnov je odvisno od risbe in debeline sukanca. Vse polnitve so izdelane z večjim številom parov kot obrobe.

Sukanec za klekljanje teh čipk je bil finejši lan, včasih tudi svila.

Izjemnost te skupine čipk je v miniaturni izvedbi osnovnih elementov klekljanja, v kombinaciji številnih tehnik in v natančni izdelavi.

I. 3.

B.

MOJSTROVINE

MINIATURE

I. 3.

B.

MOJSTROVINE

MOTIVNE ČIPKE

V tej skupini se pojavljajo zaključene čipke s človeškimi, živalskimi ali rastlinskimi motivi. Najpogostejša je geometrijska oblika čipk.

Osnove so iz različnih risov, najpogostejši je široki ris s zunanji ali notranjimi posukanimi postavki. Figure so narejene s tistimi tehnikami klekljanja, ki nam prikažejo motiv čimbolj natančno. Največkrat se prepleta ozek ris in polpremet. Zelo pomembno je "kvačkanje na šurco". V polnitvah so največkrat zastopani satovje (pravo ali nepravo), kitica in kitica z ovitki.

Vsako podrobno risbe izdelujemo posebej, vendar je treba posebej paziti na dele, ki so spredaj in zadaj.

Število parov klekljnov je odvisno od vrste in širine risbe in od želene gostote tehnike klekljanja. Največkrat uporabljamo laneni sukanec. Včasih mu dodajamo tudi debelejšo nit, predvsem pri cvetličnih motivih.

Poleg predhodno omenjenih tehnik klekljanja uporabljamo pri polnitvah tudi veliko število novih mrež: rasice pod risom in polpremetom, obrnjena ribica. Z osebno iznajdljivostjo lahko klekljarica pri novejših vzorcih poišče tudi nove klekljarske prijeme za lepši videz čipk. Ob tem je potrebno dobro predhodno znanje starejših tehnik klekljanja in izdelave vzorcev s pravili: tulpna perasa, granatna jabolka, negeljski, močenadi...

I.3.

C.

I.4.	OZKI RIS	
I.4.A.	PREHODNE ČIPKE	
I.4.B.	ČIPKE Z OZKIM RISOM	

I. 4. A. PREHODNE ČIPKE

Čipke, v katerih prevladuje ozki ris, so v začetnem obdobju še kazale nekatere značilnosti stare tradicionalne čipke:

- uveljavljuje se ozki ris, vendar čipka še ohranja stare oblike,
- nove papirce klekljajo deloma v tehniki širokega risa, deloma pa v tehniki ozkega risa (rezultat je ris, ki ima samo na eni strani sukani rob).

V novem vzorcu pa se ohranjajo nekateri posamezni oblikovani elementi stare čipke - križčavke, srčkovke..., seveda izdelani v tehniki novega ozkega risa in v bolj stilizirani obliki, zato smo jih poimenovali "prehodne čipke".

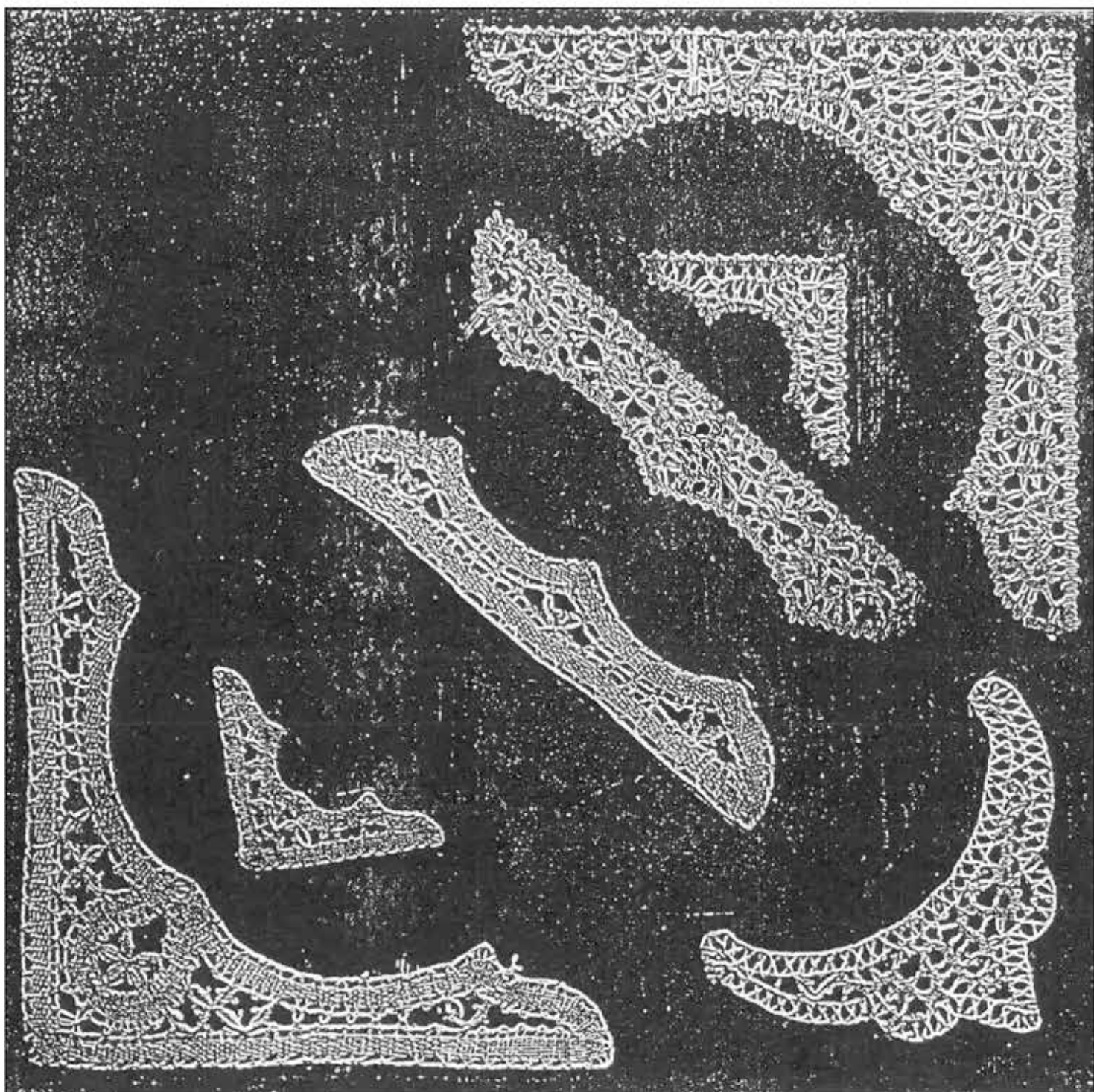
I.4.B. ČIPKE Z OZKIM RISOM

- a) metrske čipke
- b) zaključene čipke

Bistvo te čipke je zmanjšanje števila klekeljnov, večinoma s sedem na pet parov. Čipka z ozkim risom še ohranja v svoji kompoziciji posamezne stilizirane elemente stare čipke. Linija ozkega risa izpolnjuje prostor, dodajamo mu razne elemente kot npr. sukani ris, polpremet, rožice, razne polnitve.

V tej skupini čipk zasledimo bistveno več zaključenih čipk (geometrijske oblike), kot pa metrske čipke.

Te so praviloma veliko redkejše, kot pa v času klekljanja starih čipk s širokim risom.

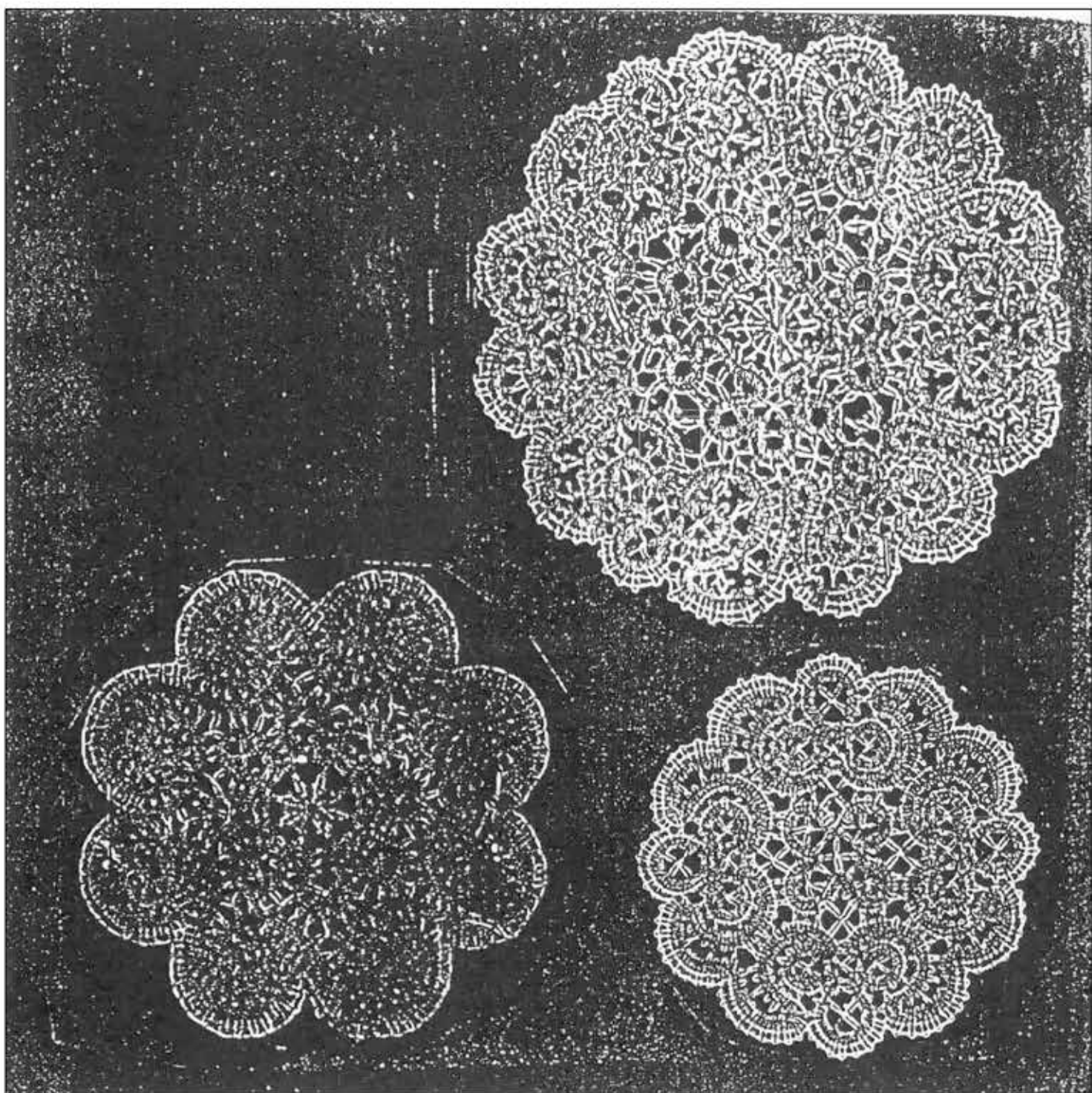

OZKI RIS

PREHODNE ČIPKE

I.4.

A.

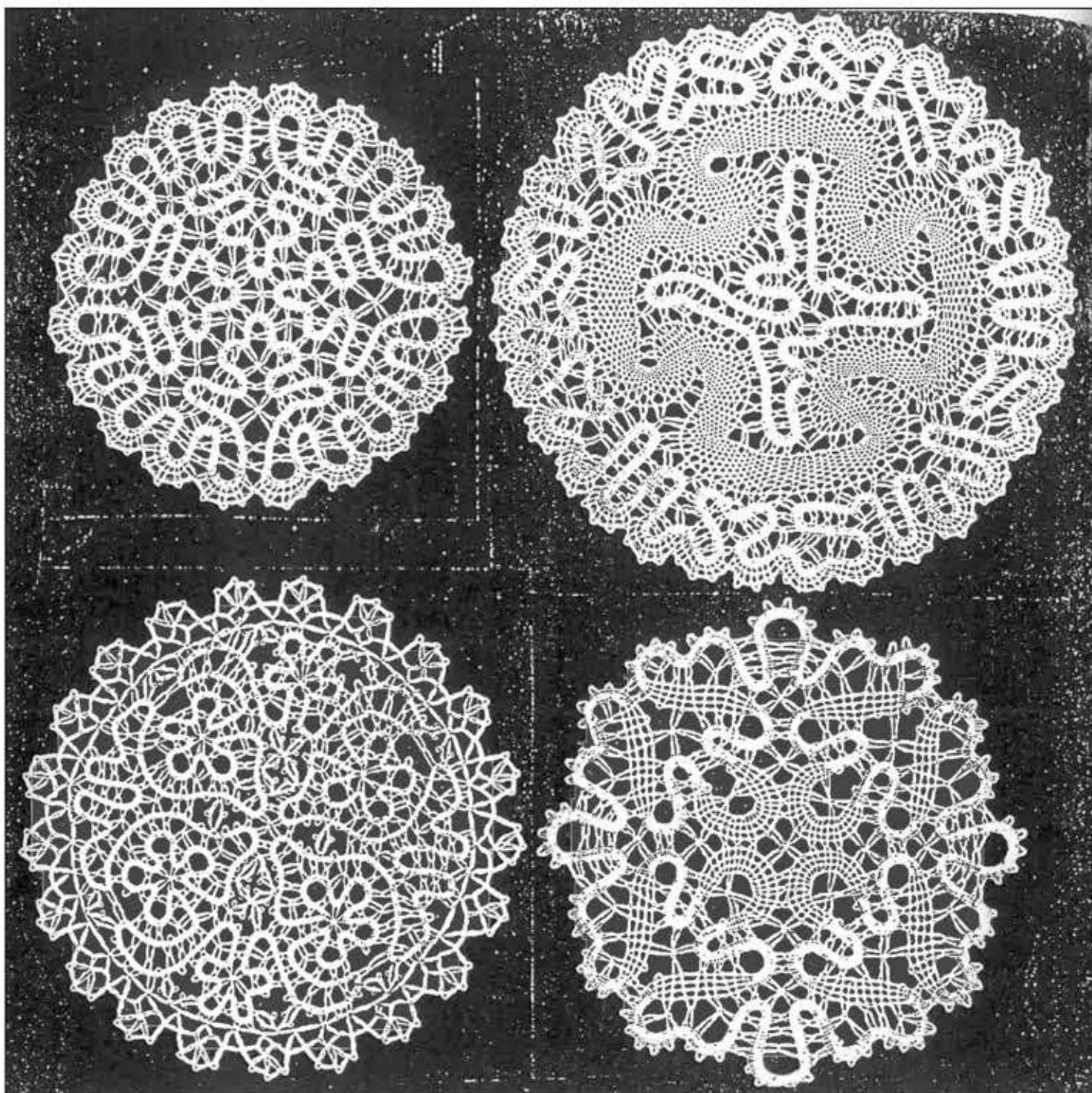

OZKI RIS

ZAKLJUČENE
ČIPKE Z OZKIM RISOM

I.4.

B.

OZKI RIS

ZAKLJUČENE
ČIPKE Z OZKIM RISOM

I.4.

B.

I.4.

OZKI RIS

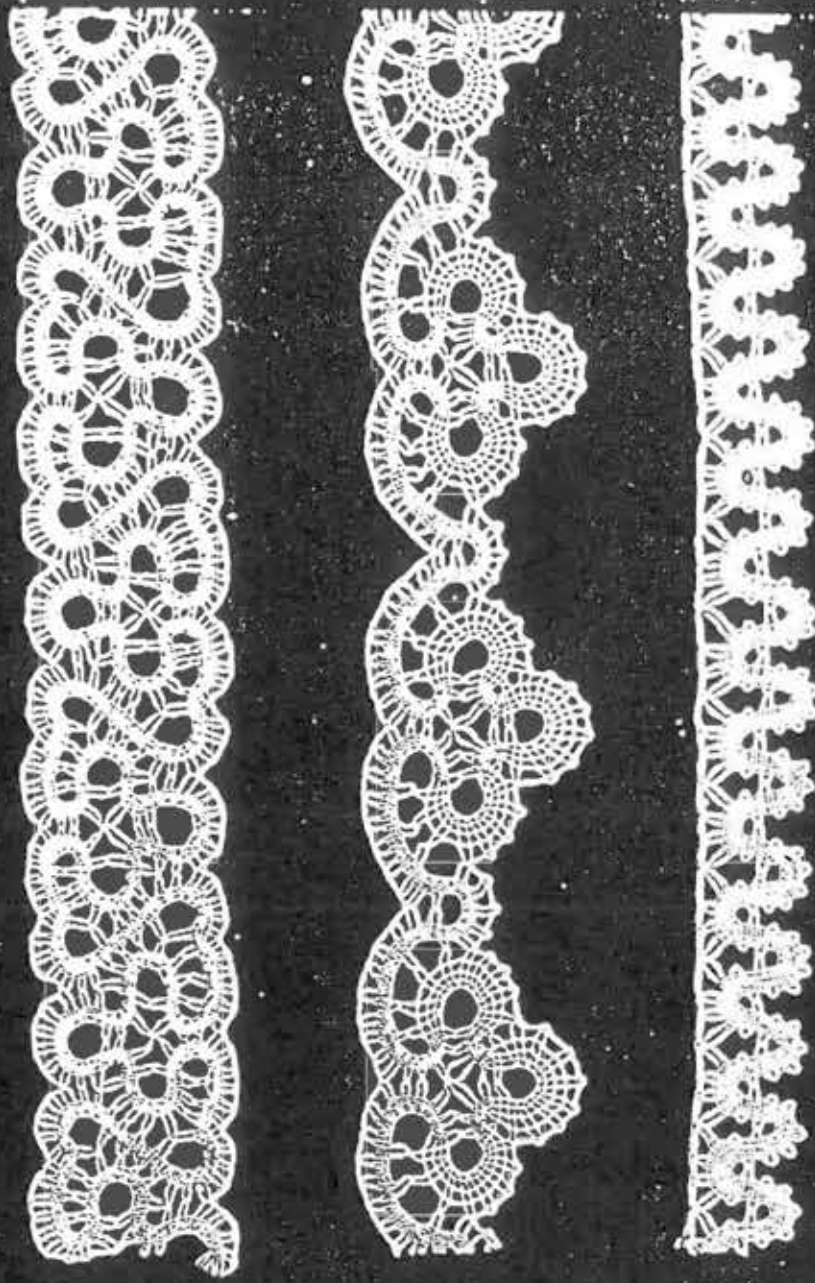
B.

METRSKE ČIPKE
Z OZKIM RISOM

Bistvo te čipke je zmanjšanje števila klekeljnov, večinoma s sedem na pet parov. Čipka z ozkim risom se ohranja v svoji kompoziciji posamezne stilizirane elemente stare čipke. Linija ozkega risa izpolnjuje prostor.

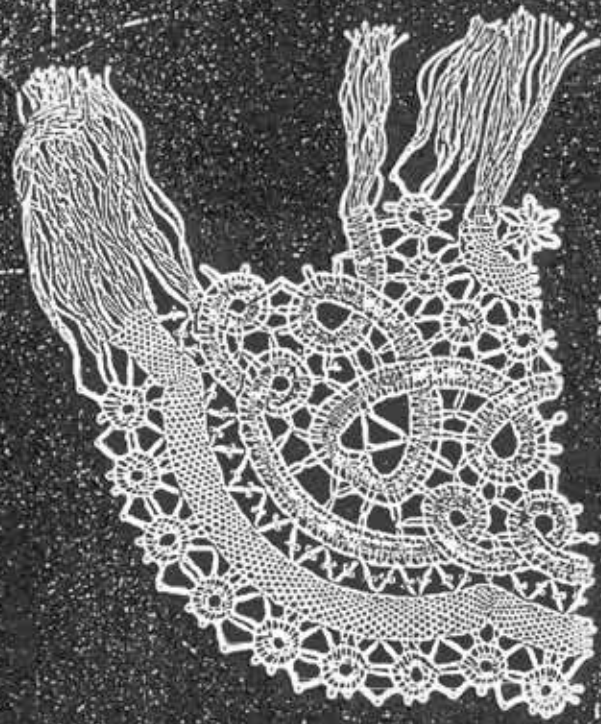
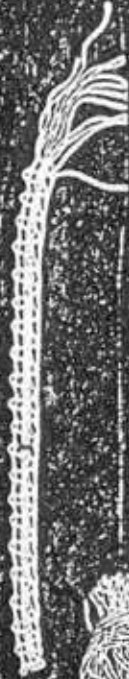
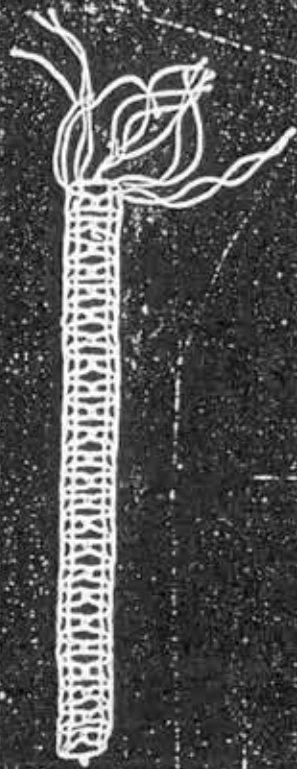
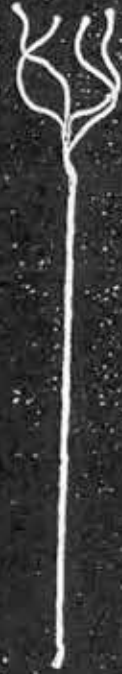
V tej skupini čipk zasledimo bistveno več zaključenih čipk geometrijskih oblik kot pa meterskih čipk.

Te so praviloma veliko redkejše kot pa v času klekljanja starih čipk s širokim risom.

II.	ELEMENTI ČIPKARSKE ŠOLE	
1.	OSNOVNI ELEMENTI	<p style="text-align: center;">II. ELEMENTI ČIPKARSKE ŠOLE</p> <p>II. 1. OSNOVNI ELEMENTI</p> <p>Oglejmo si osnovne elemente kar po vrsti:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Kitica b) Azur c) Ozki ris č) Široki ris d) Žabice, sukane žabice s platnom e) Mizice f) Štručke g) Slince, sukane slince h) Možganci i) Ribice j) Polpremet k) Verige l) Kolca m) Pajki n) Pence o) Stolpički p) Smrekice r) Podkovce s) Satovje š) Pečna čipka t) Tulpe u) Cvetke s polpremetom z žilico v) Ris z luknjicami (vntiljak) z) Pike (spirela) ž) Predeljeni ris x) Sukani ris <p>II. 2. MOJSTROVINE</p> <p>Ta skupina čipk je posebej izpostavljena zato, ker se tu v eni čipki pojavlja izredno veliko število različnih elementov in tehnik klekjanja.</p> <p>Z učenjem osnovnih elementov se ohranja model idrijske čipkarske šole. Čipkarska šola v Idriji je edina institucija, ki sistematično uči klekjanja modela idrijske čipke.</p>
2.	MOJSTROVINE	

II.	ELEMENTI ČIPKARSKE ŠOLE
II. 1.	<p>OSNOVNI ELEMENTI</p> <p>KITICA Sukanje in križanje dveh parov klekeljnov. Rabimo dva para klekeljnov.</p> <p>AŽUR Čipko izdelujemo s šestimi pari klekeljnov, ki se med seboj križajo in prepletajo. Rabimo šest parov klekeljnov.</p> <p>OZKI RIS Sukanje, križanje in prepletanje štirih parov s tekočim parom klekeljnov. Rabimo pet parov klekeljnov.</p> <p>ŠIROKI RIS Uporabljamo zunanje, notranje posukane postavke s sedmimi pari klekeljnov. Rabimo šest ali sedem parov klekeljnov.</p> <p>SLINE - kitica z ovitki, široki ris, polpremet, sline. Vzorec izdelujemo iz sredine navzven. Posebnost so sline, ki se izdelujejo z osmimi pari klekeljnov. Sline začnemo izdelovati na sredini s sukanjem, prehodom v ris, razdelitvijo parov in zaključevanjem z zrcalno sliko in prehodom v kitice. Posebnost so tudi prehodi risov enega čez drugega. Rabimo šest parov za rise, deset do dvanajst parov za polpremet, osem parov za sline in dva para za kitice.</p>

ELEMENTI ČIPKARSKE ŠOLE

SUKANE SLINE (SLINCE) - kitica, sukanje, premet štirih parov.

Prepletanje ovalne vijuge; prepletanje dveh kitic, ki se združita v premet s štirimi pari klekeljnov.

Rabimo devet parov klekeljnov.

ŠTRUČKE - sukaní ris, ris.

Čipka se izdeluje s tehniko sukane mreže in risa.

Rabimo osem parov klekeljnov.

MOŽGANCI (MOŽGANI) - kitica z ovitki, ažur, premet s šestimi pari klekeljnov.

Pri tej tehniki klekljanja razdelimo pare v desno in levo polovico, jih med seboj posukamo in prekrizamo ter nadaljujemo s kitico in risom.

Rabimo šest parov klekeljnov za ažur in šest za možgane.

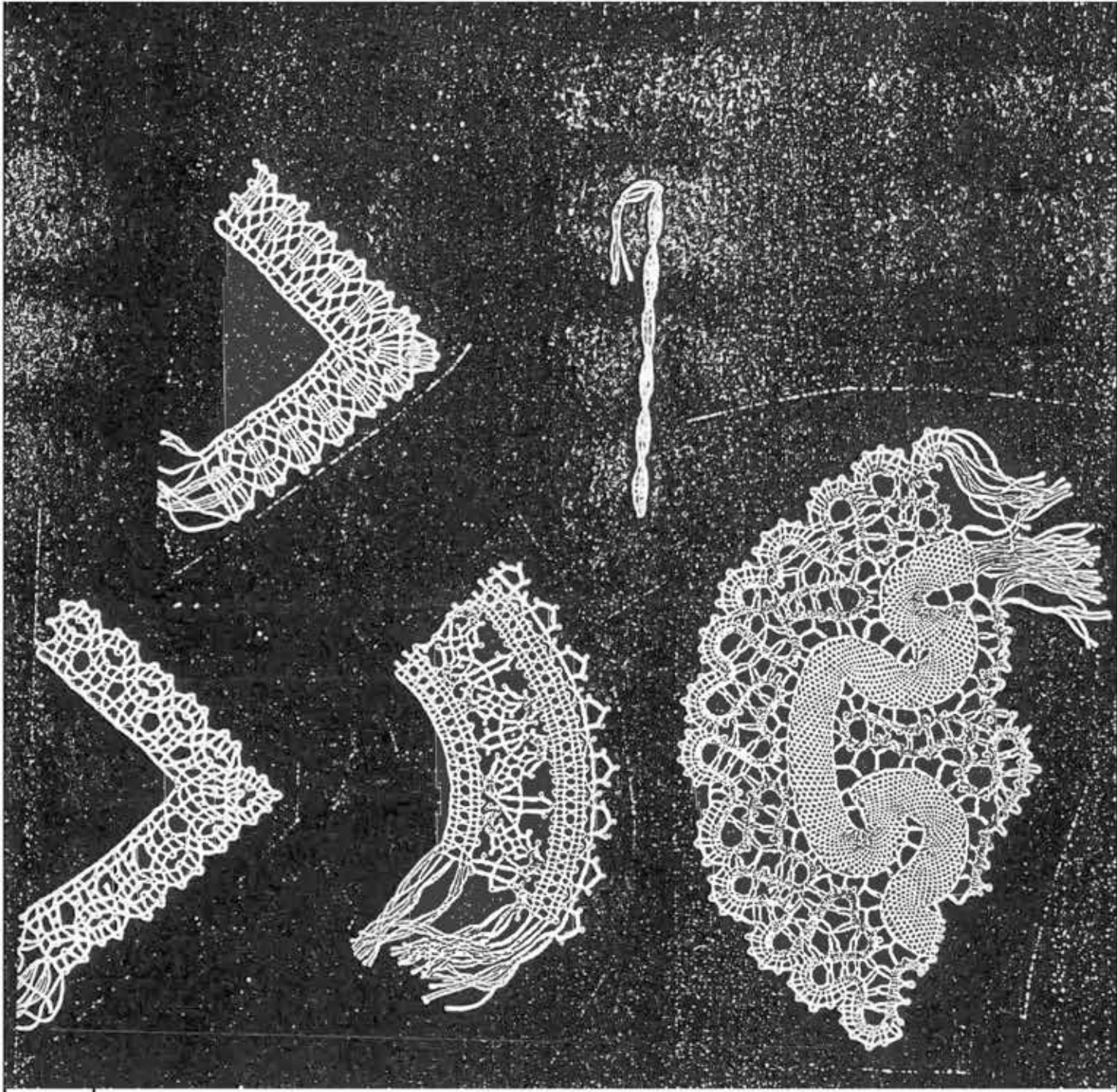
RIBICE - ribice.

Tekoča nit se prepleta okoli treh osnovnih niti, ki tvorijo ribice. Rabimo dva para klekeljnov.

POLPREMET (TABLET iz polpremeta in risa) - ris, polpremet.

Najprej izdelamo idrijski ris, nato polpremet in zopet ris. Stranske pare pri polpremetu zaklekljamo, vmes pa sukamo in križamo. Kvačka se "na žnurco". Rabimo šest parov klekeljnov za ris in deset parov za polpremet.

II.

ELEMENTI ČIPKARSKE ŠOLE

II.

VERIGE - ozki ris.

Pare razdelimo v sredino in dva para pustimo, posukamo, združimo ter ponovno vklekljamo v ris. Verigo zaključimo s prepletom desetih parov.

Rabimo deset parov klekeljnov.

KOLCA - kitica, ozek ris.

V tem vzorcu pare treh kitic prepeljemo skozi ris. Posebnost so vogali iz petih postavkov, katere izdelujemo zrcalno, glede na prvo polovico vogala.

Rabimo dvanajest parov klekeljnov.

PAJKI - kitica z ovitki, ozki ris, pajki.

Vzorec ima lahko šest, osem ali deset parov klekeljnov. Sestavljen je iz kitice, ki v sredini tvori ris v obliki pajkov. Poznamo še sukane pajke in polpajke.

Rabimo šest, osem ali deset parov klekeljnov.

PENCE

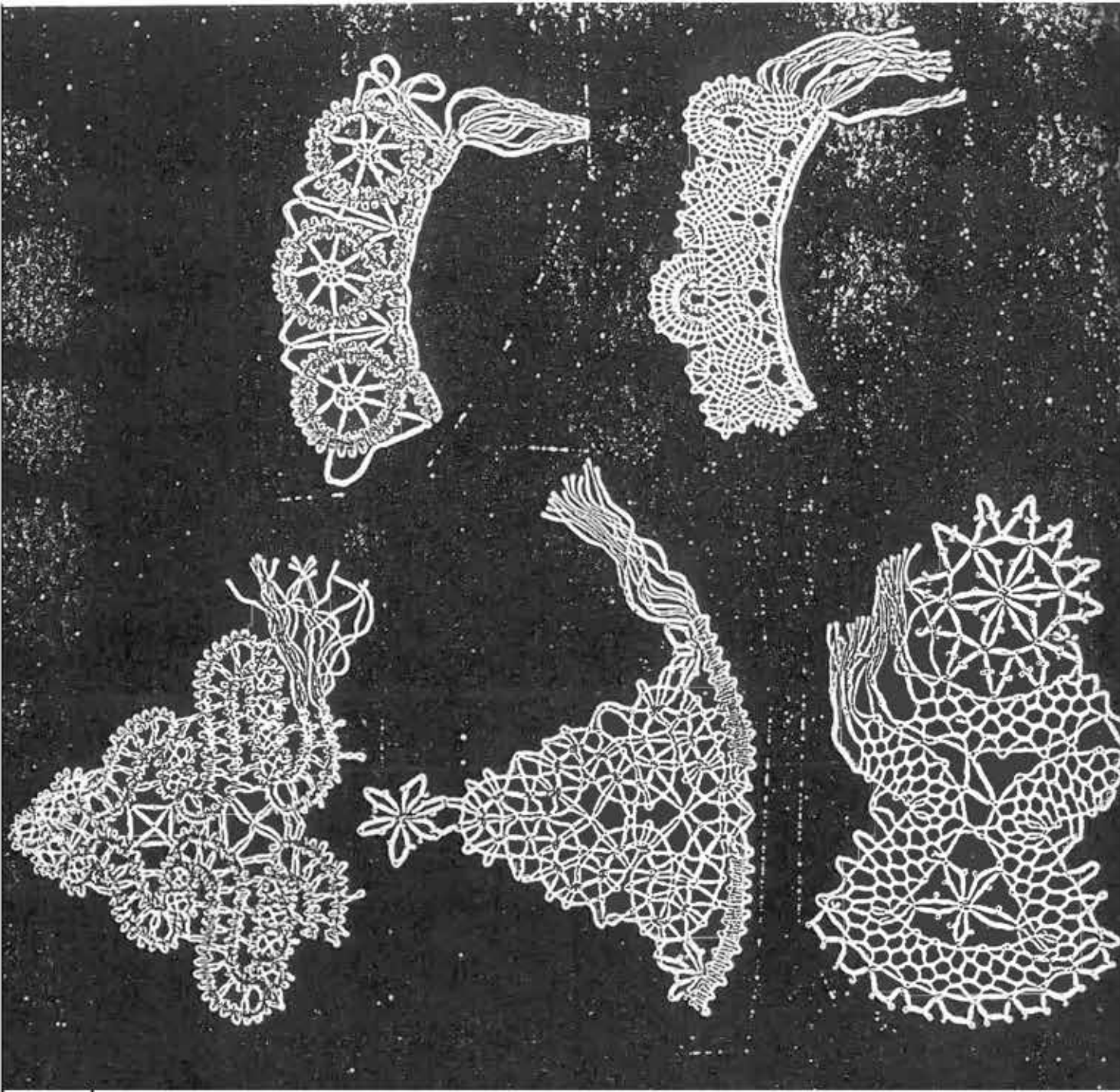
Pence so sestavljene iz prepletajočih se parov sukanega in širokega risa ter dvakrat posukanih postavkov.

Rabimo tri pare klekeljnov za notranji krog in deset parov za pence.

SATOVJE - kitica z ovitki.

Tehnika sestoji iz sukanja dveh parov, ki ju združimo v kitico ter ponovno delimo.

Rabimo sedem parov klekeljnov.

ELEMENTI ČIPKARSKE ŠOLE

PEČNA ČIPKA - till, sukanje, prehod debelejšje niti.

Vzorec je sestavljen iz tilla, sukane mreže in debelejšje niti, ki se prepleta med tillom in mrežo. Število parov je odvisno od vzorca.

SPIRALA - pike, polpajki, ribice.

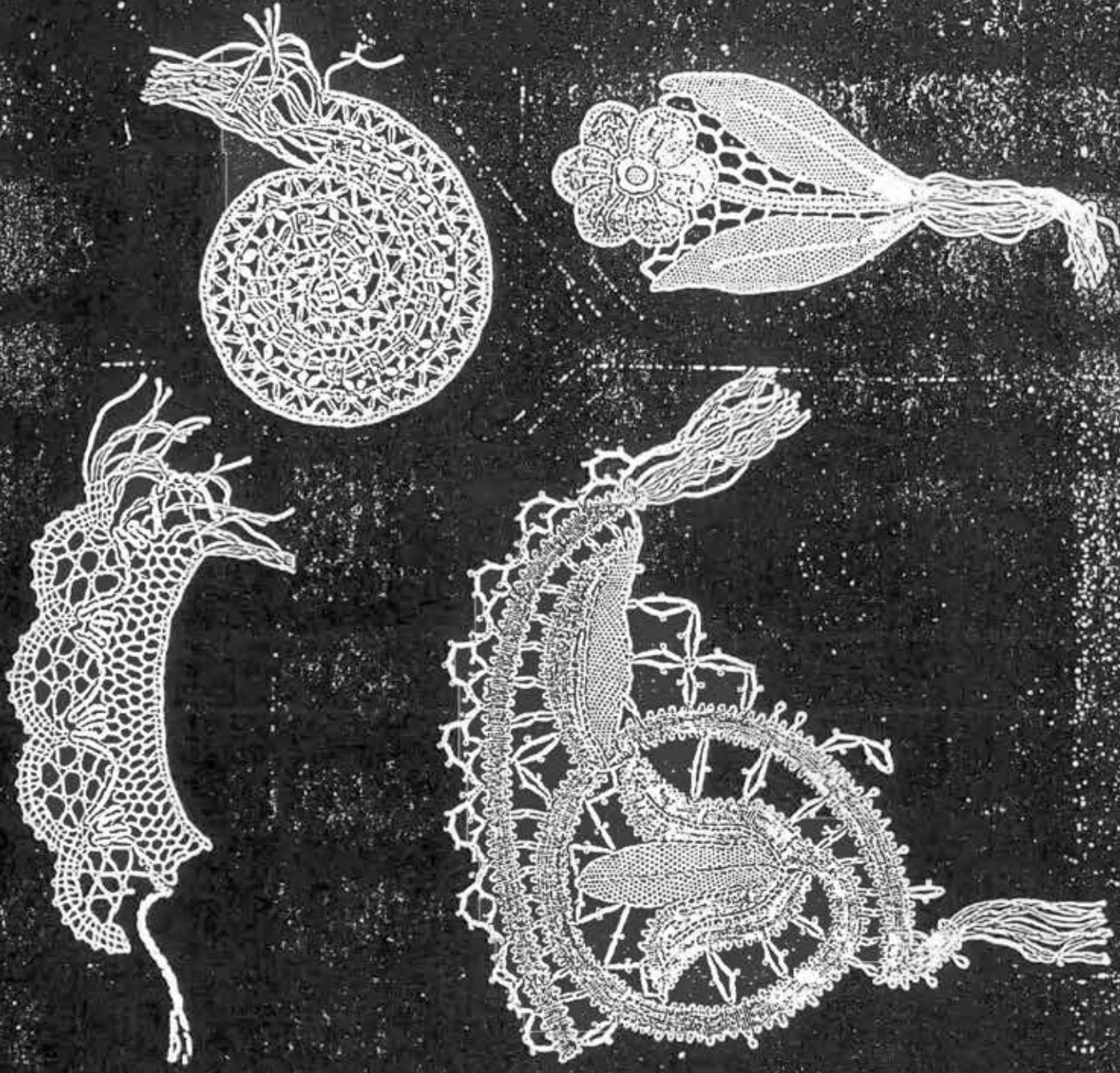
Vzorec je sestavljen iz pik, ki so posukani. Z njim nadaljujemo izdelavo v ris in polpajke. Število parov je odvisno od vzorca.

TULPE - kitica z ovitki, široki ris, polpremet.

Pri tem vzorcu s tehniko širokega risa in polpremeta oblikujemo cvet tulipana z listi. Posebnost so vogali s slepimi postavki. Rabimo osem parov klekeljnov.

CVETKA IN POLPREMET Z ŽILICO

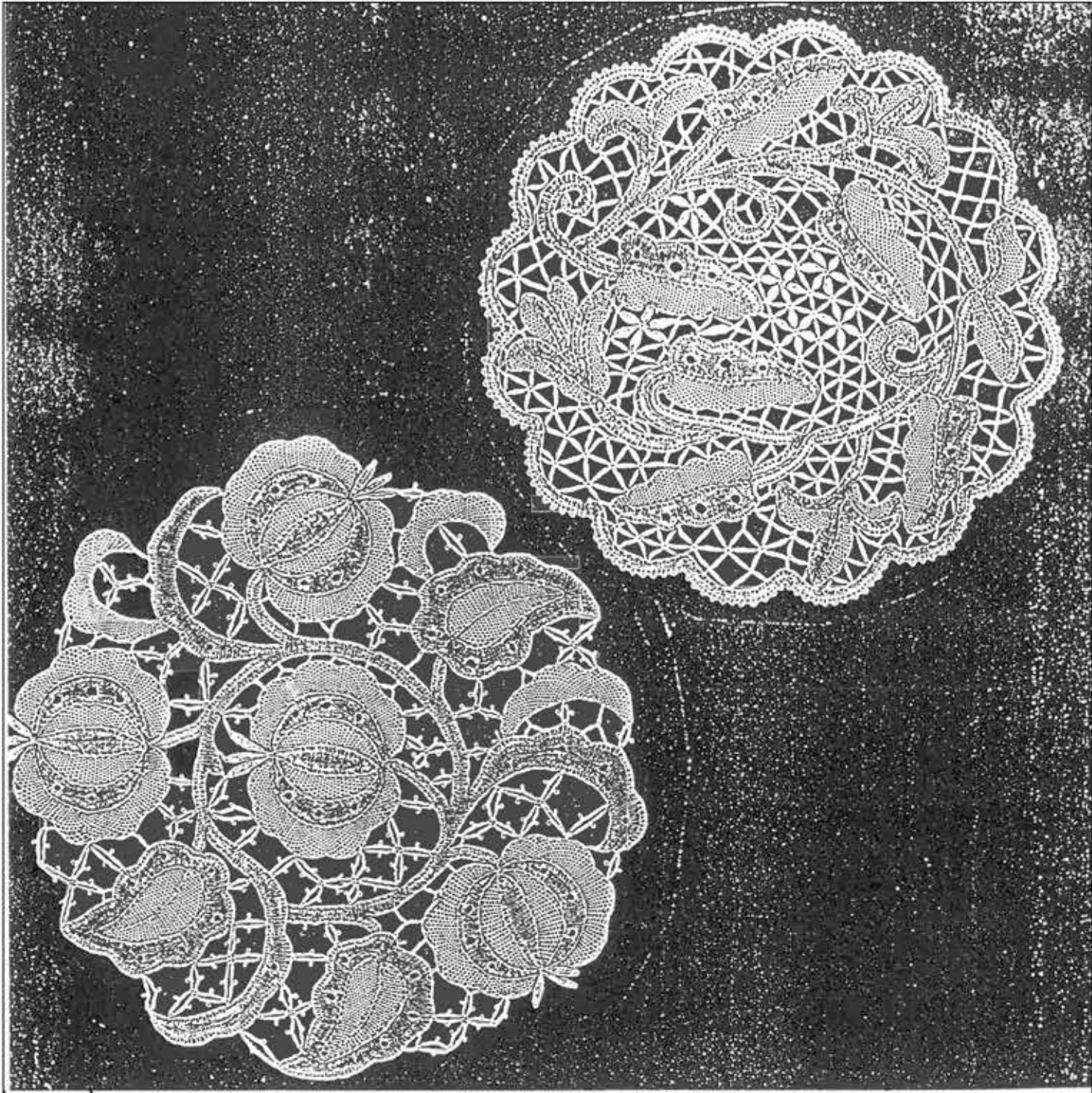
Za cvetko je značilno posnemanje postavkov v sredini cvetnega lista. Pri polpremetu z žilico pa je sredinski par zaklekljan z odlaganjem kleklja navzgor. Poznamo tudi posevno žilico, ki pa je za izdelavo precej zahtevnejša od navpične. Za obe vrsti žilic so pomembni točno določeni premeti parov. Število parov je odvisno od vzorca.

II. ELEMENTI ČIPKARSKE ŠOLE

II. 2. MOJSTROVINE

Ta skupina čipk je posebej značilna zato, ker se v njej pojavlja izredno veliko število različnih elementov in tehnik klekljanja. Ob prej omenjenih osnovnih elementih so prisotni še novi, zahtevnejši: poševna žilica s polpremetom z obeh strani, luknjice v risu, resice v risu, resice pod risom, slepi ris, ribice pod polpremetom... Vse polnitve v raznovrstnih cvetličnih motivih ali med njimi so iz različnih mrež, v katerih uporabljamo zelo veliko klekeljnov. V nekaterih tudi preko sto parov. Motivi ali vzorci pa v tej skupini niso tipični.

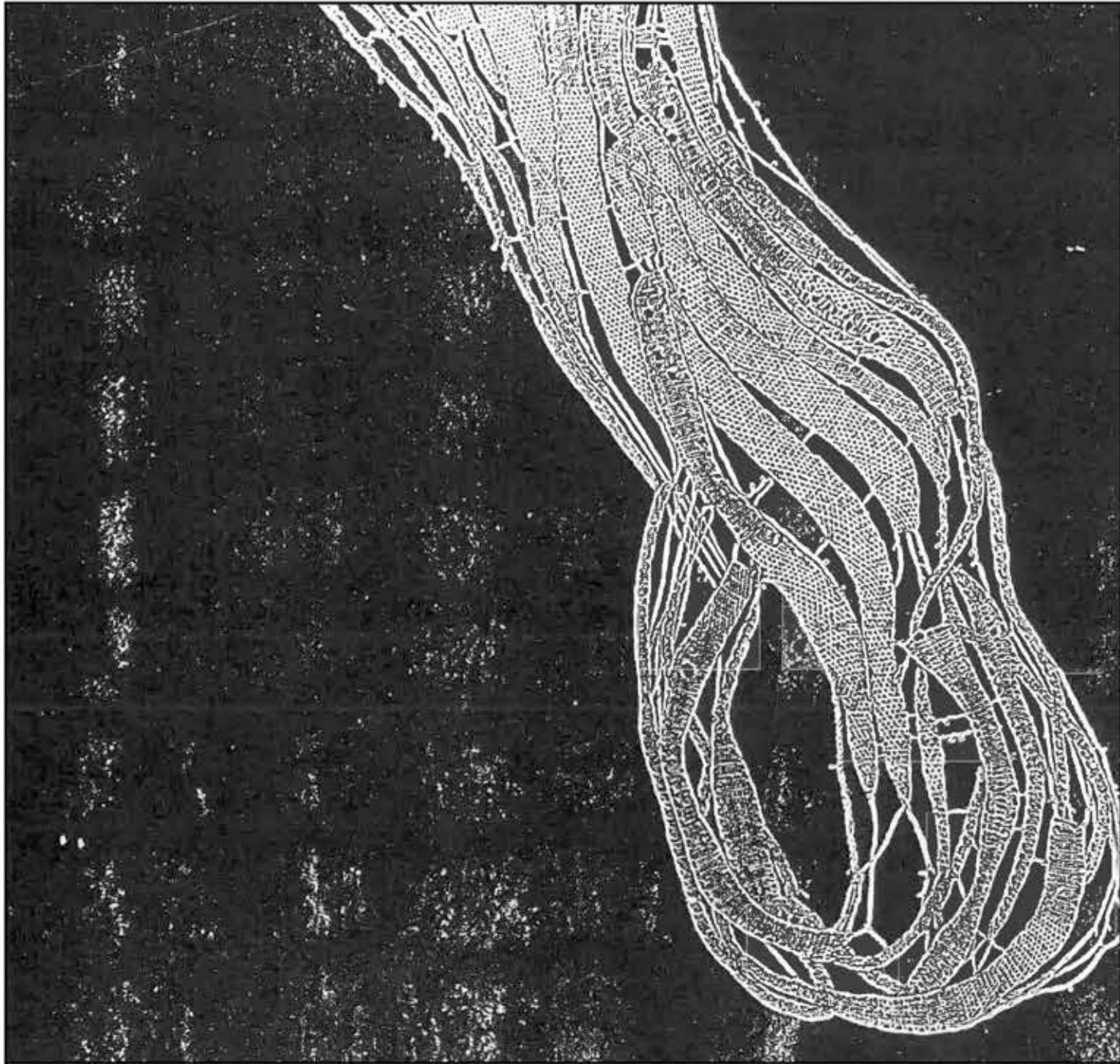

III.

AVTORSKE ČIPKE

ZAHTEVE IN KRITERIJI

- Čipka mora vsebovati značilni red, simetrijo, določene zakonitosti. V njej se odraža smisel za porazdelitev mas, za razmerje med polnim in praznim, za razmerje med teksturami in rastro. Ocenjevanje vsake avtorske čipke je zato prepuščeno komisijam poznavalcev, ki med drugim presodijo tudi ustrezno stopnjo istovetnosti.
- Čipka mora vsebovati določeno število tehnik idrijske šole, ki se predpišejo v posebnem pravilniku in potem ovrednotijo s točkami glede na število in zahtevnost teh elementov. Pravilnik je sestavni del tega dokumenta.
- Idrijske čipke so narejene prvenstveno iz naravnih materialov (lan, svila, bombaž).
- Barve izdelka niso predpisane. Za idrijsko čipko velja tista, ki je v naravni barvi niti, vse ostale barvne variante pa presoja komisija v skladu z zgoraj navedenimi elementi.
- Zahteva se visoko kvalitetno izdelavo čipke. Pri tem se ocenjuje natančnost izdelave, čistost izdelka in vse ostale že omenjene sestavine.

VLADIMIRA DERGIĆ
ABSOLVENTIKA ITI ENT

Karolina ta obično ravnice
tehnologij in obično

19

Idrijska čipka
geografska označba

Kazalo

1.	UVOD	3
2.	KAJ JE GEOGRAFSKA OZNAČBA ?	4
3.	VARSTVO GEOGRAFSKE OZNAČBE	5
4.	IDRIJSKA ČIPKA	6
4.1.	Kriterij 1 – kulturna dediščina	7
4.2.	Kriterij 2 – tehnološki proces	7
4.3.	Kriterij 3 – območje	9
4.4.	Kriterij 4 – material	10
4.5.	Kriterij 5 – kakovost	10
5.	SISTEM OCENJEVANJA ČIPK	10
5.1.	Temeljna (osnovna) stopnja	11
5.2.	Zahtevnejša stopnja	11
5.3.	Najzahtevnejša stopnja	12
6.	IZBRANI VZORCI ZA POSAMEZNE TEHNIKE IN ELEMENTE	14
7.	KAZALO PAPIRCEV	15
8.	LITERATURA IN VIRI	144
9.	PRILOGA (zemljevid)	145

1. UVOD

Konkurenca na trgu je ob poplavi vseh vrst proizvodov vedno ostrejša. Potrošnik se v taki situaciji največkrat ne znajde. Pri tem je geografsko poreklo proizvoda eden od podatkov, po katerem lahko ločimo istovrstne proizvode. Na trgu kmetijskih pridelkov in živil, na trgu vina in na trgu izdelkov domače obrti so geografske označbe eden od možnih mehanizmov razlikovanja. »Z uporabo v gospodarskem prometu lahko namreč geografska označba kot ena izmed pojavnostnih oblik znakov razlikovanja udejanja svojo temeljno funkcijo, to je razlikovanje od drugega istovrstnega blaga, hkrati pa geografska označba nedvomno prispeva k uspešnejši uveljavitvi proizvodov na upoštevanem oziroma zadevnem trgu« (Puharič, 2003: 241).

Ekonomska funkcija geografske označbe je dvojna:

- varuje sloves, kvaliteto ali uveljavljen ugled pred neupravičenim izkoriščanjem »dobrega imena« proizvoda kot posledico kakovosti proizvoda;
- promocija na eni strani povečuje konkurenčnost zavarovanih izdelkov na trgu, na drugi pa je v korist območjem proizvodnje, kar obenem pomeni, da geografske označbe predstavljajo pomemben vir informacij za potrošnike (Pretnar, 2002: 69).

Geografska označba je sredstvo, ki prav tako kot blagovna znamka proizvodom prinaša dodano vrednost. Označuje namreč le tiste, pri proizvodnji katerih so uporabljene kvalitetne sestavine in tradicionalni načini pridelave oziroma izdelave. Na izjemen pomen geografskih označb opozarja tudi dr. Bojan Pretnar, ki pravi, da imajo le-te enako ekonomsko funkcijo kot znamke, to je razlikovanje blaga. Da so znamke izjemnega pomena, je nesporno. In zato je nesporna tudi pomembnost geografskih označb, ob upoštevanju dejstva, da imajo enako ekonomsko funkcijo (Pretnar, 2002: 175).

2. KAJ JE GEOGRAFSKA OZNAČBA ?

V Sloveniji velja koncept, po katerem je način varstva geografskih označb odvisen od narave proizvoda tako, da to področje urejajo naslednji predpisi: Zakon o industrijski lastnini (ZIL-1-UPB3, Ur. list RS, št. 51/06) za obrtne izdelke, storitve in drugo, Zakon o vinu in drugih proizvodih iz grozdja in vina (Ur. list RS, št. 105/06), Zakon o kmetijstvu (ZKme-1, Ur. list RS, št. 45/08) za kmetijske in živilske proizvode.

Zakon o industrijski lastnini uporablja izraz geografske označbe (stari zakon je uporabljal izraz označba porekla blaga) in jih uvršča med znake razlikovanja. Geografska označba (geographical indication) je pravica industrijske lastnine, ki označuje izvor blaga iz določenega ozemlja, območja ali kraja na tem ozemlju, če je kakovost, sloves ali kakšna druga značilnost blaga bistveno odvisna od njegovega geografskega porekla (1. odstavek 55. člena ZIL-1-UPB3). Z geografsko označbo se torej zavarujejo oznake (objekt zaščite), ki določajo izvor blaga z nekega geografskega območja, v primeru, da je kakšna njegova značilnost odvisna od njegovega geografskega porekla. »Kot geografska označba se prav tako lahko registrira ime, ki je postalo po dolgotrajni uporabi v gospodarskem prometu splošno znano kot označba, da blago izvira iz določenega kraja ali z območja« (2. odstavek istega zakona). Geografska označba je strogo vezana na določeno območje, ki ji daje vsebino in pomen. Imeti pa mora tudi posebne kakovostne lastnosti, odvisne od določujočih prvin tega območja. Geografske označbe seznanjajo udeležence na trgu s tem, od kod blago izvira, kdo so njegovi proizvajalci, kot npr. muransko steklo, idrijske čipke, nanoški sir (Puharič, 2004: 284). Svetovno znani primeri geografske označbe so: porto, pilsen, darjeeling, šampanjec, konjak idr. Skupna lastnost vsem naštetim proizvodom je označevanje krajev, mest, pokrajin ali dežel izvora.

3. VARSTVO GEOGRAFSKE OZNAČBE

V primerjavi z drugimi pravicami industrijske lastnine je geografska označba zasebna, vendar kolektivna pravica industrijske lastnine, in pripada vsem proizvajalcem, ki na določenem območju proizvajajo z geografsko označbo zavarovano blago ali storitev v skladu z dogovorjenimi standardi kakovosti. Geografska označba in blagovna znamka proizvajalca za isto blago (ki je domiciliran v območju varstva geografske označbe) se ne izključujeta, še več, lahko se celo dopolnjujeta. Kadar obstaja varstvo geografske označbe, imajo lahko posamezne znamke različnih proizvajalcev na račun »goodwilla« geografskih označb dodatno korist (Pretnar, 2002: 176).

Geografskih označb ne smejo uporabljati proizvajalci, neizhajajoči iz kraja (območja), ki ga označuje geografska označba, oziroma izdelovalci, ki blago izdelujejo na drugem območju, kljub temu da je navedeno resnično poreklo izdelka, da je označba uporabljena v prevodu, ali so ji dodani izrazi, kot so »tip«, »oblika«, »imitacija«, »vrsta«, »stil« ipd. (3. odstavek 58. člena ZIL-1-UPB3). Geografska označba kot pravica je materialno vezana na območje, ki ji daje določeno vrednost, zato registrirane geografske označbe ni mogoče prenesti na druge osebe in tudi ne more biti predmet licenčne pogodbe. V takih primerih bi šlo za zlorabe geografske označbe. Do zlorabe pa pride tudi v primeru, ko jo uporabljajo proizvajalci, ki so upravičeni do njene uporabe, vendar ne izdelujejo izdelkov v skladu z določili in zahtevano kvaliteto. Pod varstvom geografske označbe razumemo pravico prepovedati drugim osebam uporabo geografskih označb za proizvode, ki ne izvirajo iz označenega geografskega območja (Piano, 2001: 98).

V Sloveniji se pravico do označevanja z geografskimi označbami pridobi z vpisom geografskega imena in vrste proizvodov v register geografskih označb pri Uradu Republike Slovenije za intelektualno lastnino v Ljubljani. To pravico lahko pridobijo državni organi, občine, širše lokalne skupnosti ali zainteresirana poslovna združenja na podlagi zahteve, ki vsebuje oznako, ki naj se registrira kot geografska označba, navedbe blaga, na katerega se označba nanaša, opisa blaga, vključno s surovinami in drugimi

značilnostmi, navedbe območja, vključno z mejami, opisa metod za izdelavo, podatkov o organih nadzora in podrobnih podatkov o označevanju blaga (104. člen ZIL-1-UPB3). Trajanje geografske označbe je časovno neomejeno.

Uporaba: nalepka na embalažo, obešanka prišita ali privezana z belo nitko na artikel.

4. **IDRIJSKA ČIPKA**

Z odločbo Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino je bilo geografsko ime idrijska čipka zavarovano z označbo porekla blaga dne 10. 8. 2000, in pod zaporedno številko 9 vpisano v register označb porekla blaga.

Čipke, ki se lahko zavarujejo z geografsko označbo idrijska čipka, morajo izpolnjevati posebne kriterije. Njihovo izpolnjevanje spremlja in kontrolira Odbor za označbo porekla idrijske čipke. Sestavljajo ga člani iz vseh občin območja, kjer lahko klekljarice uporabljajo geografsko označbo. Naloga Odbora je izdaja dovoljenj klekljaricam za označevanje čipk, kontrola uporabe označb, skrb za dvig kakovosti čipk in izvajanje promocije.

Pogoj za pridobitev pravice do označevanja čipk z geografsko označbo idrijska čipka je torej izpolnjevanje naslednjih kriterijev.

4.1 Kriterij 1 – kulturna dediščina

Čipka izpolnjuje kriterij kulturne dediščine, če vsebuje elemente, ki so kopije čipkarske dediščine, elemente čipkarske šole ali avtorsko čipko.

Kopije čipkarske dediščine so katalogizirane v Strokovnih osnovah za uveljavitev geografskega porekla in blagovne znamke idrijska čipka, ki so jih leta 1993 izdelali Ivana Leskovec, Aleksandra Pelhan in Cveto Koder, ter delijo čipke na:

- široki ris (metrske čipke, zaključene čipke),
- čipke s pravili (metrske čipke, zaključene čipke),
- mojstrovine (bordure, miniature, motivne čipke),
- ozki ris (prehodne čipke, čipke z ozkim risom).

Elementi čipkarske šole so v Strokovnih osnovah razdeljeni na:

- osnovne elemente,
- mojstrovine.

Avtorska čipka mora poleg ostalih kriterijev izpolnjevati še naslednja pogoja:

- smisel za porazdelitev mas,
- razmerje med polnim in praznim, med teksturami in rastru.

4.2. Kriterij 2 – tehnološki proces

Čipke z geografsko označbo idrijska čipka so izdelane v več tehnikah in z več elementov idrijske čipkarske šole. Elementi idrijske čipkarske šole: katica kot polnitev, rožica ali obroba; idrijski ris z ovinki in vogali; idrijski ris s sukanim risom; idrijski ris s polpremetom; idrijski ris s polnitvami; italijanski ris; polslepi ris; ris z notranjimi postavki; široki ris (križčevke, srčkovke, kugle itd.); ris z zunanji postavki – 9 parov (močeradi, tulipani); rogljički; predeljeni ris; sukani ris; ažur; žagice; žabice s sukano mrežico; štručke; variante iz kitic (smrekice, podkovce itd.); sukane slince; mizice; pajki; ribežn; ribice kot polnitev, rožice in obroba; stolpički – vijuge; polpremet; kugle (krogle); kolca; zvončki; žabice

s platnom; satovje; slince; močeradi; snežinke; tulipani; verige; pence; polpajki; pike (okrogle ali kvadratne); dvobarvni tableti; vrtiljak; ribica povrh polpremeta ali risa; tulpin list in tulpin cvet; ris z luknjicami; listi iz polpremeta z žilico naravnost; listi iz polpremeta s poševno žilico; rožica z listi, ki se prekrivajo; rožica – lepoglavka; rožica – kantu; rožica (s posnemanjem ali sukanjem); vrtnica; zavojčki; nageljčki; možgani; granatno jabolko; figure; pečna čipka; vejevke; vejevke z listi in stebli; reliefna čipka.

Tehnike idrijske čipkarske šole: sukanje parov; križanje parov; kitica z dvema in s širimi pari; cel premet; polpremet; dvakrat zaklekljan premet; postavek: zunanji, posukan zunanji, notranji, pomožni notranji, na polpremet, v ažurju, v polnitvah (dvakrat zasukan), v tilu, zanka; ovitek: pri kitici, na obeh straneh kitice in v risu; ovinek s puščanjem zadnjega para, s puščanjem parov in kvačkanjem v notranji postavek, z dvakrat zaklekljanim premetom (zadnji par), s puščanjem dveh ali treh parov, z zunanjimi in notranjimi postavki in s posnemanjem; vogal z dvakrat zaklekljanim vogalnim parom, s puščanjem parov in kvačkanjem, s kvačkanjem v en notranji postavek in dvakrat zaklekljanim vogalnim parom, z dvakrat zaklekljanim premetom (večje število parov), s prepeljevanjem parov (kolca), s puščanjem parov na polpremet in s kvačkanjem, s postavljanjem postavkov in puščanjem parov v sukanem risu in kvačkanjem; kvačkanje: dvozančno, trozančno, štirizančno (pet-, šest-, sedem-, osem-, in devetzančno), na žnurco, s prekvačkanjem v notranji postavek (vogal), v vogalu pri puščanju parov na polpremet, v prehodu čez ris, pri prehodu čez polpremet, v ovitek, pri prekrivanju ribic, pri zasukani ribici, pri prekrivanju lističev v rožicah, s celim parom na žnurco ter v kitico; premeti z večjim številom parov (s tremi, štirimi, petimi, šestimi, osmimi pari); prepletanje parov z risom (pajki), s sukanjem na zunanem robu risa (veriga), z risom in dvakrat zaklekljanima zadnjima paroma (slince), s sukanim risom; združevanje risa (dveh ali več), polpremeta, sukanega risa, risa in polpremeta, sukanega risa in kitice, risa in kitice, dveh kitic z zaklekljanjem, kitice s kvačkanjem (rožice), ribic s kvačkanjem (rožice); križanje širokega risa, italijanskega risa, risa z notranjimi postavki, idrijskega risa, ribice kot vitice, sukanega risa, kitic, polpremeta; prepeljevanje parov s postavki na polpremet (mizice),

s sukanjem in celim premetom (vrtiljak), s kvačkanjem in kitico (rožice), s premetom s štirimi pari (granatno jabolko), s kiticami, skozi kordone, z žnurco v risu, z žnurco v polpremetu, s sukanjem navpičnih parov, s sukanjem navpičnih parov in tekočega para; deljenje parov z dvakrat zaklekljanim premetom (luknjica), s sukanjem tekočega para, s sukanjem dveh tekočih parov; dodajanje parov v risu, v sukanem risu, polpremet ob robu, v polpremetu s kvačkanjem, v različnih mrežicah ali polnitvah krajnega para na notranji postavek; odvzemanje parov v risu, v polpremetu ob risu, v polpremetu s kvačkanjem, v različnih mrežicah in polnitvah, na žnurco (listki); ribica z dvema paroma, z večjim številom parov, trikotna ribica, kvadratna ribica, kot vitica (kineška ribica); rese (franže) ob robu, pod risom; polpremet z žilico z enim parom, z več pari, poševno; verižica v širokem risu in v ozkem risu; klekljanje s kordonetom: pečna čipka, okrasni dodatek k robu, v risu; klekljanje z barvnim sukancem v risu in v širokem risu; začenjanje: kitice, risa, širokega risa, sukanega risa, polpremeta, predeljenega risa, na žnurco z notranjimi postavki, na žnurco z zunanji postavki, z zaklekljanjem štirih parov (na žnurco); zaključevanje: kitice, risa, širokega risa, sukanega risa, polpremeta, predeljenega risa, na žnurco, na žnurco s posnemanjem, različnih polnitev, krajnega para pri risu ali širokem risu; povezovanje parov pri zaključku kitic in ostalih čipkarskih izdelkov; vezanje parov: čipkarski vozeli in vozeli na zanki.

4.3. Kriterij 3 – območje

Ustaljeni postopki izdelovanja idrijskih čipk so značilni za območje »Dezele idrijske čipke«, ki jo sestavljajo občine oziroma deli naslednjih občin: Ajdovščina, Cerklje, Dobrova - Polhov Gradec, Horjul, Idrija, Kanal, Logatec, Nova Gorica, Tolmin, Vrhnika. Samo klekljarice na tem območju lahko pridobijo pravico označevanja čipk z geografsko označbo. Pravilnik o označbi porekla blaga idrijska čipka (Ur. list RS, št. 67/99, 62/00 in 78/00) dopušča eno samo izjemo. To so klekljarice izven območja, ki so obiskovale enega od programov čipkarskih šol na tem območju in izpolnjujejo vse ostale kriterije.

4.4. Kriterij 4 – material

Čipke, ki naj bi bile označene z geografsko označbo, morajo biti narejene pretežno iz naravnih materialov: lan, bombaž, svila.

4.5. Kriterij 5 – kakovost

Vsaka čipka vsebuje enega ali več elementov čipk, sklekljanih v eni ali več tehnikah, ki jih je potrebno oceniti v skladu z dogovorjenimi merili. Odbor za označbo porekla idrijske čipke je na svoji seji 12. 4. 2010 sprejel dopolnjen način ocenjevanja čipk, ki je v bistvu nadgradnja dosedanjega sistema, in prav tako kot prejšnji temelji na ocenjevanju istih:

osnov, skupnih vsem čipkam (nasutek, zaključek, postavki, zanke in kvačkanje, dodajanje in odvzemanje parov, premeti ter ostale osnove) ter elementov in tehnik, naštetih v drugem kriteriju.

5. SISTEM OCENJEVANJA ČIPK

Klekljarica, ki želi pridobiti pravico do označevanja čipk z geografsko označbo, mora pridobiti dovoljenje, ki ga na predlog Komisije za ocenjevanje izda Odbor za označbo porekla idrijske čipke. Dovoljenje ne bo več vezano na določeno časovno obdobje, zato ga ne bo potrebno obnavljati. Klekljarica bo morala po petletnih obdobjih dokazovati, da se je izpopolnjevala v klekljanju; le-to lahko poteka v katerem koli društvu klekljaric na območju ali samostojno v delavnicah ene od čipkarskih šol na območju v minimalnem obsegu 50 ur.

Podlaga za začetek postopka je izpolnjena vloga in po ena izdelana čipka za vsak vzorec, za katerega želi pridobiti dovoljenje. Novost v smislu poenostavitve tega dopoljenega načina ocenjevanja je 31 predpisanih vzorcev, ki jih je posebej za namen ocenjevanja kvalitete pripravila Irma Pervanja, in predstavljajo izseke obstoječih vzorcev. Na ta način je klekljarici omogočeno, da skleklja samo del, ki se ocenjuje in je pomemben z vidika posamezne tehnike

oziroma elementa. Vsi vzorci so v nadaljevanju predstavljeni skupaj z osnovnimi napotki o izbiri sukanca in številom parov klekljnov. Za boljšo orientacijo klekljarici so priloženi tudi ocenjevalni listi.

Na podlagi izkušenj prejšnjega sistema ocenjevanja, ko so klekljarice v ocenjevanje po večini oddale samo čipke z nekaj osnovnimi tehnikami, geografsko označbo pa so uporabljale tudi na drugih čipkah, smo podeljevanje dovoljenj in certifikatov nekoliko spremenili. Vseh 31 vzorcev čipk smo razdelili na tri stopnje.

5.1. Temeljna (osnovna) stopnja

Sem spadajo naslednje tehnike oziroma elementi: ažur, ozki ris, ovinek v ozkem risu, pravokotni vogal v ozkem risu, koničast vogal v ozkem risu, kitica, rožica iz kitic, idrijski ris, ovinek v idrijskem risu, dvojno sukanje v idrijskem risu, ovinek s pomožnim postavkom, pravokotni vogal v idrijskem risu, koničast vogal v idrijskem risu, sukani ris, sukani ris pri idrijskem risu, vogal v sukanem risu, vogal iz idrijskega in sukanega risa.

Za pridobitev temeljnega (osnovnega) dovoljenja (certifikata) je potrebno pridobiti pozitivno oceno za vse čipke iz te skupine. Šele ko ima klekljarica dovoljenje za osnovno stopnjo, se lahko loti pridobivanja dovoljenj za naslednji dve stopnji, pri katerih pa lahko zaprosi za oceno – za vse čipke iz posamezne skupine skupaj, ali pa postopoma za posamezne čipke. Če bo posamezna čipka ocenjena pozitivno, bo klekljarica pridobila dovoljenje za označevanje tistih tehnik in elementov, ki so v njej prisotni. Certifikat za stopnjo pa bo pridobila z uspešno oceno za vse zahtevane čipke posamezne stopnje.

5.2. Zahtevnejša stopnja

Sem spadajo čipke, ki vsebujejo: polpremet, polpremet pri idrijskem risu, vogal v polpremetu, ovinek v polpremetu s puščanjem parov, ovinek v polpremetu s posnemanjem, ovinek v polpremetu s

pomožnimi postavki, široki ris, ovinek v širokem risu, rogljički, pravokotni vogal v širokem risu, koničast vogal v širokem risu, ribica, rožica iz ribic, predeljeni ris, ovinek v predeljenem risu, sukane slince, vogal v sukanih slincih, mizice, vogal v mizicah, pajki, prehodi iz risa v pajke, satovje, kantu rožica, možgani, franže ob robu čipke, polnitve, tulipani.

5.3. *Najzahtevnejša stopnja*

Klekljarica, ki obvlada tehnike in elemente iz te stopnje, je že prava mojstrica. Sem smo razporedili čipke z naslednjimi elementi oziroma tehnikami: italijanski ris, ostale oblike ribic, slince, rožica s kitico, cvetka, pike, nageljček, vrtnica, rožica s prehodi, granatno jabolko, figura, franže pod risom, luknjice in ostale.

Posebna novost spremenjenega načina ocenjevanja čipk je, da so naše najboljše klekljarice v okviru posebnih delavnic, ki so potekale letos spomladi v organizaciji Društva klekljaric idrijske čipke in pod mentorstvom Aleksandre Pelhan, vzorčno sklekljale vse narisane vzorce. S preizkušanjem so ugotovljale pravilnost narisanih postavkov v vzorcu, debelino sukanca in število parov klekeljnov za izdelavo kvalitetne in pravilne čipke. Izmed 150 izdelanih čipk smo izbrali najkvalitetnejše, ki so na fotografijah v priročniku v pomoč klekljaricam.

Ocenjevanje čipk je anonimno, to pomeni, da komisija ne ve, kdo je izdelal ocenjevano čipko. Komisija najprej preveri izpolnjevanje kriterija območja, ki je izključujoč. V nadaljevanju preveri kriterij materiala, medtem ko kriterija kulturne dediščine in kriterija tehnološkega procesa ni potrebno preverjati, saj sta vgrajena v pripravljene vzorce. Kriterij kakovosti komisija ocenjuje na posebnem ocenjevalnem listu, ki je v priročniku poleg vzorca. Pri posamezni čipki oceni kakovost izdelave posameznih elementov čipke s točkami od 1 do 10.

Klekljarica pridobi pravico do označevanja čipk z geografsko označbo za tiste ocenjevane elemente, za katere je prejela vsaj polovico točk. Vse pregledane čipke komisija ožigosa oziroma

na določen način označi, in sicer zaradi preprečitve zlorab (npr. ponovna predložitev v oceno s strani druge klekljarice), in vrne klekljarici.

Klekljarica lahko predloži v oceno tudi čipke z drugimi elementi in tehnikami, ki niso zajeti v narisanih vzorcih. V tem primeru si vzorec izbere sama.

Z nalepko ali obešanko idrijska čipka se sme označevati samo tiste čipke, ki ob izpolnjevanju ostalih kriterijev (kulturna dediščina, material, območje) izpolnjujejo tudi kriterij tehnološkega procesa in kriterij kakovosti v skladu s prenovljenim načinom ocenjevanja, kot je prikazan v tem priročniku.

Andra Marinko,

Predsednica Odbora za označbo porekla idrijske čipke

6. IZBRANI VZORCI ZA POSAMEZNE TEHNIKE IN ELEMENTE

Odbor za označbo porekla idrijske čipke je na seji dne, 12. 4. 2010, potrdil 31 vzorcev, ki jih je na podlagi obstoječih vzorcev priredila Irma Pervanja. Vzorci so razporejeni v tri težavnostne stopnje – temeljno, zahtevnejšo in najzahtevnejšo. Omenjene vzorce, namenoma postavljene tako, da se jih lahko kopira in s pomočjo različnih barv razporedi po stopnjah, si lahko ogledate na naslednjih straneh.

Vsakemu vzorcu so priloženi ocenjevalni listi – sestavila jih je Aleksandra Pelhan na podlagi seznama osnov, elementov in tehnik, ki so jih v prvi izdaji Idrijska čipka – geografska označba (izdajateljica Občina Idrija, 2002) oblikovale Aleksandra Pelhan, Dragica Česnik in Irma Pervanja.

Fotografije posameznih čipk – kot že rečeno, izdelale so jih naše najboljše klekljarice Majda Albreht iz Cerknega, Meta Eniko iz Spodnje Idrije, Fani Gantar iz Idrije, Mira Guzelj iz Rovt, Marica Jereb iz Idrije, Milena Kalan iz Nove Gorice, Valentina Kogoj iz Lazca, Anica Lapanja iz Šebrelj, Marija Likar iz Idrije, Vida Škrlič iz Cerknega, Anica Uršič iz Idrije in Vera Velikajne iz Idrije – so priložene kot pomoč pri klekljanju.

7. KAZALO PAPIRCEV

Temeljna (osnovna) stopnja

Ažur	19
Ozki ris	23
Idrijski ris z ovinki	27
Idrijski ris z vogali	31
Idrijski ris s sukanim risom	35

Zahtevnejša stopnja

Ozki ris in listi iz polpremeta	39
Polpremet s posnemanjem in ovinki	43
Široki ris	47
Predeljeni ris	51
Sukane slince	55
Mizice	59
Pajki 63	
Satovje	67
Kantu rožica	71
Možgani	75
Franže ob robu čipke	79
Polnitve	83

Najzahtevnejša stopnja

Tulipani	87
Italijanski ali flandrijski ris	91
Ostale oblike ribic	95
Slince ⁹⁹	
Rožica s kitico	103
Cvetka	107
Pike 111	
Nageljček	115
Vrtnica	119
Rožica s prehodi	123
Granatno jabolko	127
Figura	131
Franže pod risom	135
Luknjice	139
Žilica po sredini	143

papirc št. 1:

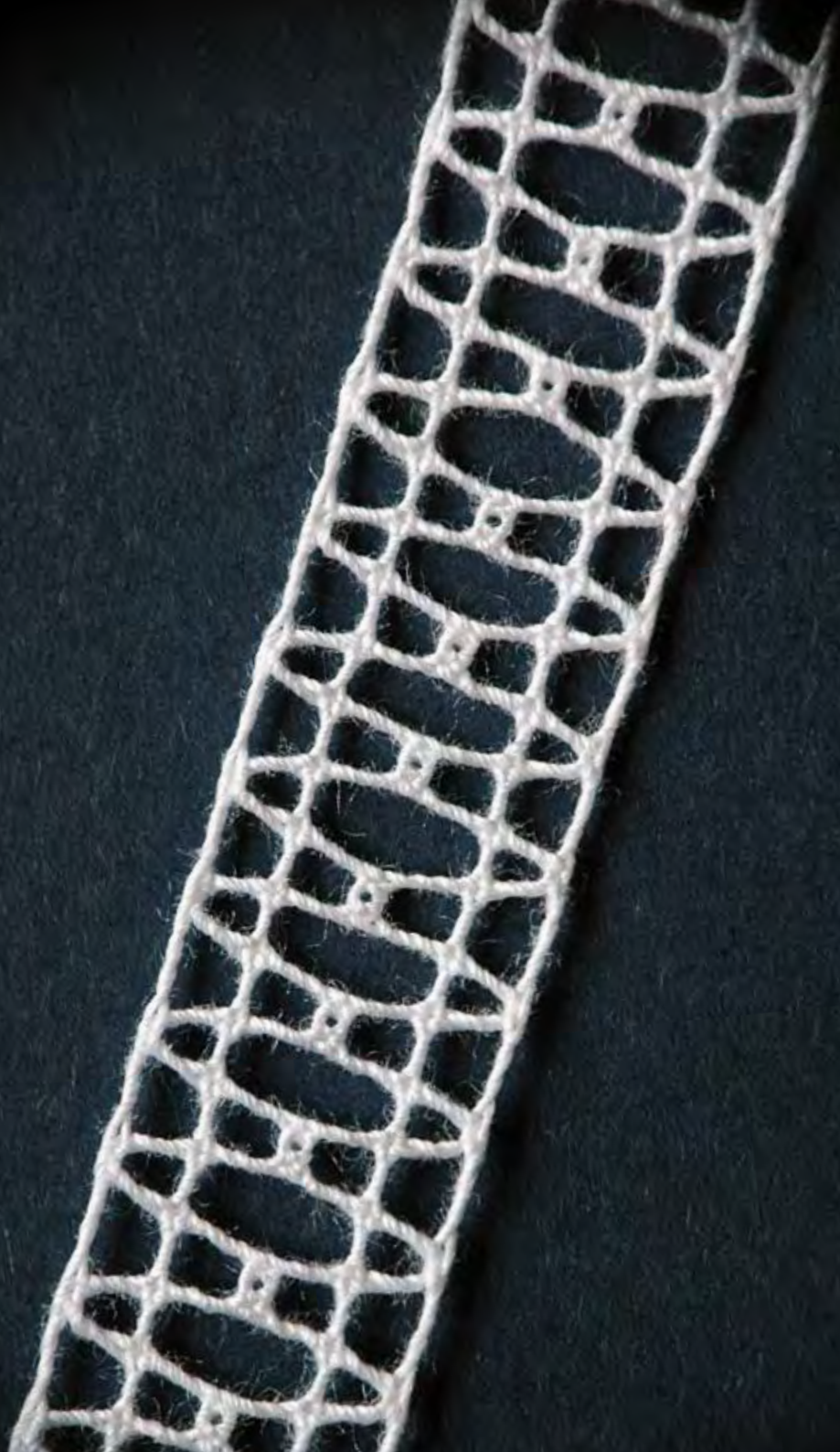
Ažur

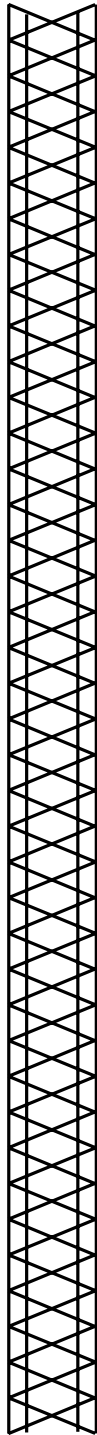
Ažur.

Klekeljni: 6 parov.

Sukanec: bombaž št. 30, lan ustrezne številke.

011	Nasutek	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
036	Postavek v ažuru	10

papirc št. 2:

Ozki ris

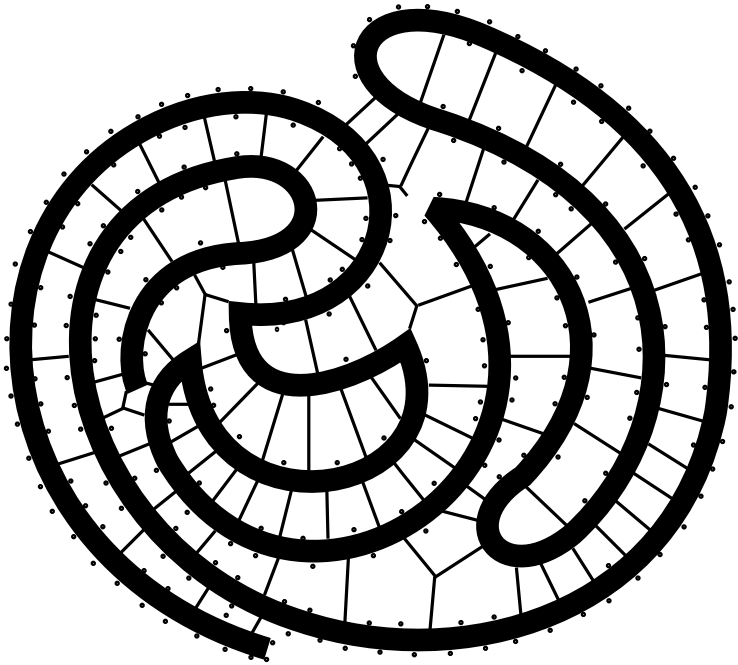
Ozki ris, ovinek v ozkem risu, pravokotni vogal v ozkem risu, koničasti vogal v ozkem risu.

Klekeljni: 5 parov.

Sukanec: bombaž št. 30, lan ustrezne številke.

012	Nasutek pri ozkem ali idrijskem risu	10
021	Zaključek pri ozkem ali idrijskem risu	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
031	Slepi ali stisnjeni postavki	10
041	Zanke in dvozančno kvačkanje	10
042	Zanke in večzančno kvačkanje	10
E6	Ozki ris	10
E7	Ovinek v ozkem risu	20
	- oblikovanje ovinka	10
	- sukan ali dvakrat zaklekljan par	
	na notranji strani ovinka	10
E8	Pravokotni vogal v ozkem risu	20
	- oblikovanje ovinka	10
	- v konici dvakrat zaklekljano	10
E9	Koničasti vogal v ozkem risu	20
	- oblikovanje ovinka	10
	- v konici dvakrat zaklekljano	10

papirc št. 3:

Idrijski ris z ovinki

Kitica, rožica iz kitic, idrijski ris, ovinek v idrijskem risu, dvojno sukanje v idrijskem risu.

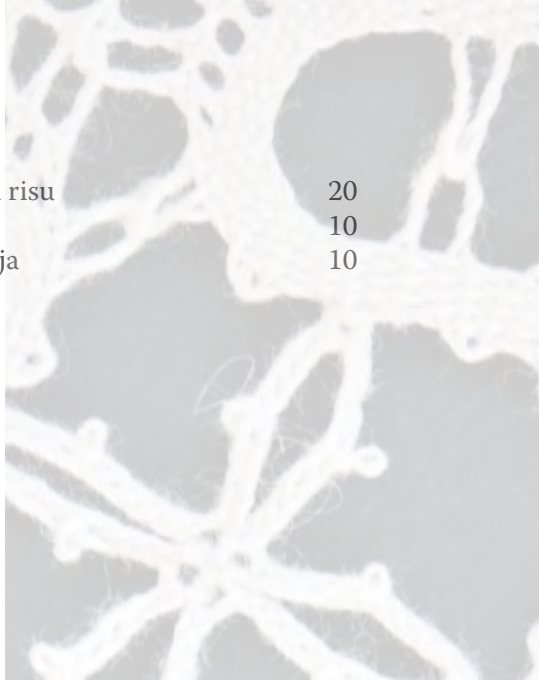
Klekeljni: 6 parov.

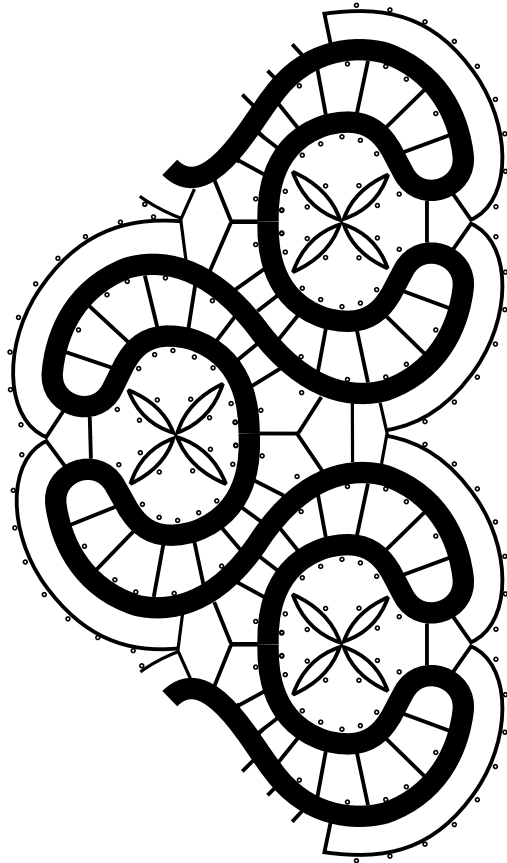
Sukanec: bombaž št. 30, lan ustrezne številke.

012	Nasnutek pri ozkem ali idrijskem risu	10
021	Zaključek pri ozkem ali idrijskem risu	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
031	Slepi ali stisnjeni postavki	10
032	Postavek posukani (zunanji)	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
037	Postavek v kitici	10
038	Ovitek	10
041	Zanke in dvozančno kvačkanje	10
042	Zanke in večzančno kvačkaje	10
043	Kvačkanje v notranji postavki	10
047	Kvačkanje v postavki v kitici	10
E2	Rožica iz kitic	20
	- kitica (dolžina, zategovanje)	10
	- sredina (luknjica)	10
E6	Ozki ris	10
E7	Ovinek v ozkem risu	20
	- oblikovanje ovinka	10
	- sukan ali dvakrat zaklekljan par na notranji strani ovinka	10
E10	Idrijski ris	10
E11	Ovinek v idrijskem risu	20
	- oblikovanje ovinka	10
	- sukan ali dvakrat zaklekljan par na notranji strani ovinka	10

E12 Dvojno sukanje v idrijskem risu
- prehod v dvojno sukanje
- prehod iz dvojnega sukanja

20
10
10

papirc št. 4:

Idrijski ris z vogali

Idrijski ris, ovinek v idrijskem risu, dvojno sukanje v idrijskem risu, ovinek s pomožnim postavkom, pravokotni in koničasti vogal v idrijskem risu.

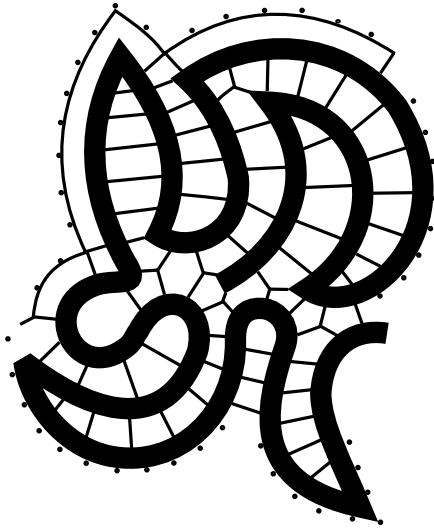
Klekeljni: 6 parov.

Sukanec: bombaž št. 30 ali št. 40, lan ustrezne številke.

012	Nasutek pri ozkem ali idrijskem risu	10
021	Zaključek pri ozkem ali idrijskem risu	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
031	Slepi ali stisnjeni postavki	10
032	Postavek posukani (zunanji)	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
041	Zanke in dvozančno kvačkanje	10
042	Zanke in večzančno kvačkanje	10
043	Kvačkanje v notranji postavki	10
E6	Ozki ris	10
E7	Ovinek v ozkem risu	20
	- oblikovanje ovinka	10
	- sukan ali dvakrat zaklekljan par na notranji strani ovinka	10
E8	Pravokotni vogal v ozkem risu	20
	- oblikovanje vogala	10
	- v konici vogala dvakrat zaklekljano	10
E9	Koničasti vogal v ozkem risu	20
	- oblikovanje vogala	10
	- v konici vogala dvakrat zaklekljano	10
E10	Idrijski ris	10
E11	Ovinek v idrijskem risu	20
	- oblikovanje ovinka	10
	- sukan ali dvakrat zaklekljan par na notranji strani ovinka	10

E12	Dvojno sukanje v idrijskem risu	20
	- prehod v dvojno sukanje	10
	- prehod iz dvojnega sukanja	10
E14	Pravokotni vogal v idrijskem risu	20
	- oblikovanje vogala	10
	- v konici vogala dvakrat zaklekljano	10
E15	Koničasti vogal v idrijskem risu	20
	- oblikovanje vogala	10
	- v konici vogala dvakrat zaklekljano	10

papirc št. 5:

Idrijski ris s sukanim risom

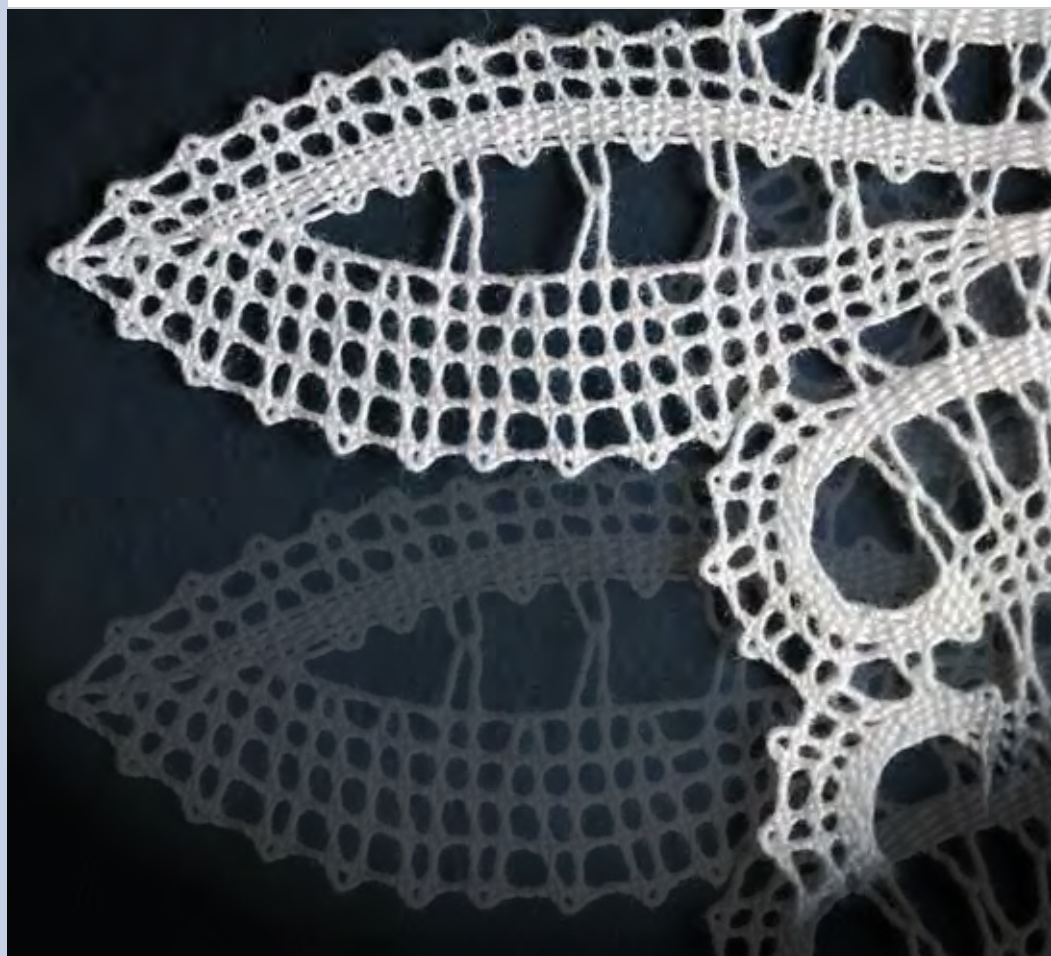
Sukani ris, sukani ris pri idrijskem risu, vogal v sukanem risu, vogal iz idrijskega in sukanega risa.

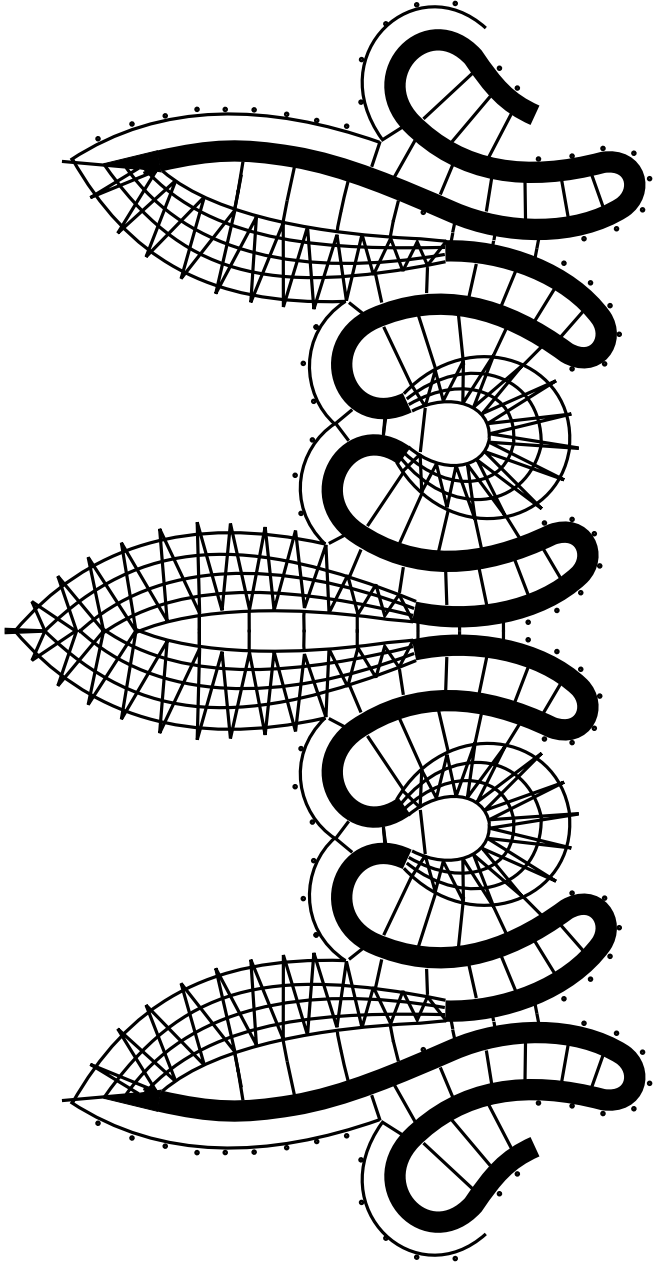
Klekeljni: 6 parov.

Sukanec: bombaž št. 30, lan ustrezne številke.

012	Nasutek pri ozkem ali idrijskem risu	10
021	Zaključek pri ozkem ali idrijskem risu	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
031	Slepi ali stisnjeni postavki	10
032	Postavek posukani (zunanji)	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
041	Zanke in dvozančno kvačkanje	10
042	Zanke in večzančno kvačkanje	10
043	Kvačkanje v notranji postavki	10
E6	Ozki ris	10
E7	Ovinek v ozkem risu	20
	- oblikovanje ovinka	10
	- sukan ali dvakrat zaklekljan par na notranji strani ovinka	10
E10	Idrijski ris	10
E11	Ovinek v idrijskem risu	20
	- oblikovanje ovinka	10
	- sukan ali dvakrat zaklekljan par na notranji strani ovinka	10
E12	Dvojno sukanje v idrijskem risu	20
	- prehod v dvojno sukanje	10
	- prehod iz dvojnega sukanja	10
E16	Sukani ris	10

E17	Sukani ris pri idrijskem risu	20
	- prehod iz risa v sukani ris	10
	- prehod iz sukanega risa v ris	10
E18	Vogal v sukanem risu	30
	- oblikovanje vogala	10
	- konica vogala	10
	- kvačkanje v notranje postavke in vključevanje parov	10
E19	Vogal iz idrijskega in sukanega risa	30
	- oblikovanje vogala	10
	- kvačkanje v notranje postavke in vključevanje parov	10
	- konica vogala	10

papirc št. 6:

Ozki ris in listi iz polpremeta

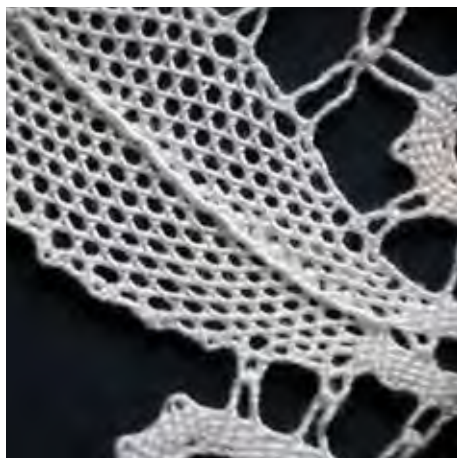
Polpremet, polpremet pri idrijskem risu, vogal v polpremetu, kvačkanje na žnurco.

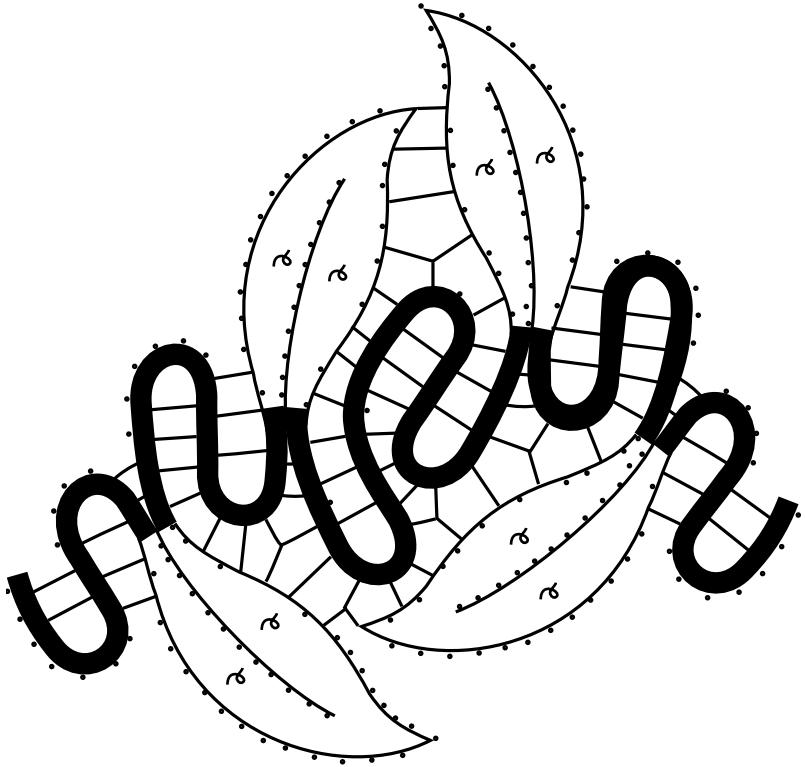
Klekeljni: po vzorcu.

Sukanec: bombaž št. 30 ali št. 40, lan ustrezne številke.

012	Nasutek pri ozkem ali idrijskem risu	10
021	Zaključek pri ozkem ali idrijskem risu	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
031	Slepi ali stisnjeni postavki	10
032	Postavek posukani (zunanji)	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
041	Zanke in dvozančno kvačkanje	10
042	Zanke in večzančno kvačkanje	10
044	Kvačkanje na žnurco	10
052	Dodajanje parov v polpremetu	10
055	Odvzemanje parov v polpremetu s kvačkanjem na žnurco	10
E6	Ozki ris	10
E7	Ovinek v ozkem risu	20
	- oblikovanje ovinka	10
	- sukan ali dvakrat zaklekljan par na notranji strani ovinka	10
E20	Polpremet	20
	- oblikovanje polpremeta	10
	- gostota polpremeta	10

E21	Polpremet pri ozkem risu	20
	- prehodi iz risa v polpremet	10
	- prehodi iz polpremeta v ris	10
E26	Vogal v polpremetu	30
	- oblikovanje vogala	10
	- kvačkanje v pomožne postavke in vključevanje parov	10
	- konica vogala	10

papirc št. 7:

Polpremet s posnemanjem in ovinki

Polpremet, polpremet pri idrijskem risu, ovinek v polpremetu s puščanjem parov, ovinek pri polpremetu s posnemanjem, ovinek v polpremetu s pomožnim postavkom.

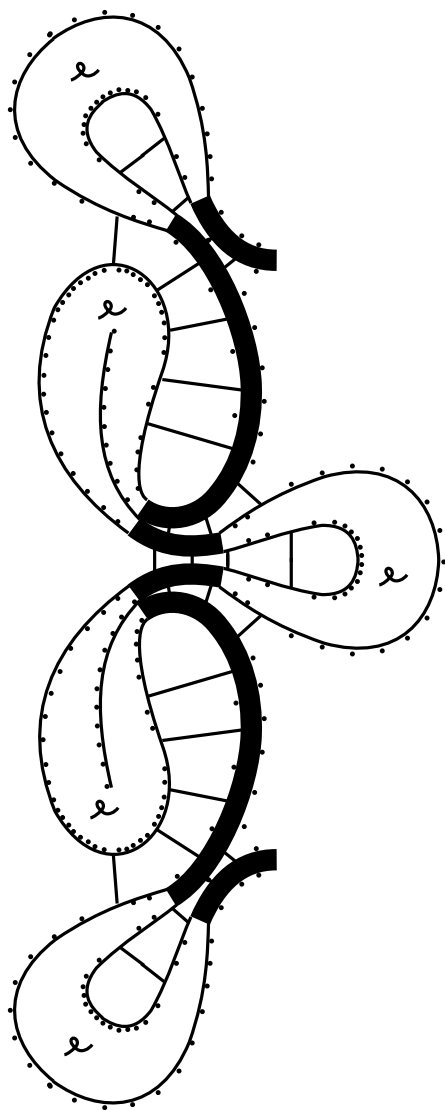
Klekeljni: po vzorcu.

Sukanec: bombaž št. 30 ali št. 40, lan ustrezne številke.

012	Nasutek pri ozkem ali idrijskem risu	10
021	Zaključek pri ozkem ali idrijskem risu	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
031	Slepi ali stisnjeni postavki	10
032	Postavek posukani (zunanji)	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
041	Zanke in dvozančno kvačkanje	10
052	Dodajanje parov v polpremetu	10
055	Odvzemanje parov v polpremetu s kvačkanjem na žnurco	10
E6	Ozki ris	10
E20	Polpremet	20
	- oblikovanje polpremeta	10
	- gostota polpremeta	10
E21	Polpremet pri ozkem risu	20
	- prehodi iz risa v polpremet	10
	- prehodi iz polpremeta v ris	10
E23	Ovinek v polpremetu s puščanjem parov (oblikovanje)	10

E24	Ovinek v polpremetu s posnemanjem - oblikovanje ovinka, ustrezna gostota postavkov na zunanji strani ovinka	10 10
E25	Ovinek v polpremetu s pomožnim postavkom	10

papirc št. 8:

Široki ris

Kitica, široki ris, ovinek v širokem risu, rogljički, pravokotni vogal v širokem risu, koničasti vogal v širokem risu, ribica, rožica iz ribic.

Klekeljni: 8 ali 9 parov.

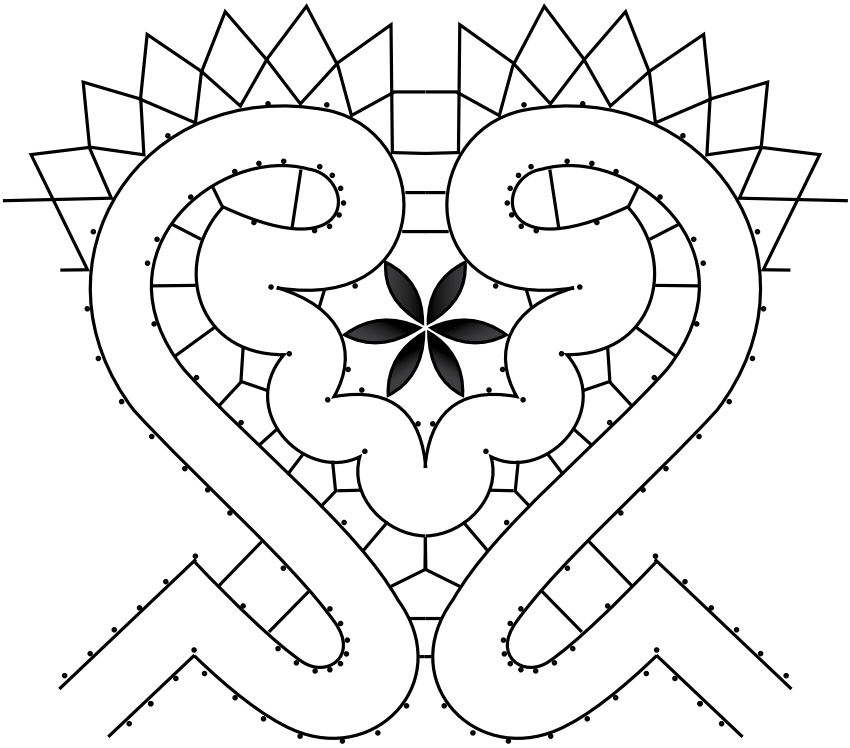
Sukanec: bombaž št. 30, lan ustrezne številke.

014	Nasutek pri širokem risu	10
024	Zaključek pri širokem risu	10
037	Postavek v kitici	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
032	Postavek posukani (zunanji)	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
041	Zanke in dvozančno kvačkanje	10
042	Zanke in večzančno kvačkanje	10
062	Premet s štirimi pari	10
E3	Kitica kot obroba	20
	- kitica (dolžina in zategovanje)	10
	- oblikovanje obrobe	10
E29	Široki ris (oblikovanje)	10
E30	Ovinek v širokem risu	20
	- ovinek v širokem risu	10
	- razporejanje navpičnih parov	10
E31	Rogljček	20
	- izdelava rogljička (od zadnjega zunanjega postavka zakvačkamo v notranji postavek)	10
	- razporejanje navpičnih parov	10
E 32	Pravokotni vogal v širokem risu	40
	- oblikovanje vogala	10
	- pomožni postavek in dvakrat zaklekljani pari	10
	- razporejanje navpičnih parov	10
	- konica	10

E33	Koničasti vogal v širokem risu	40
	- oblikovanje vogala	10
	- pomožni postavek in dvakrat zaklekljani pari	10
	- razporejanje navpičnih parov	10
	- konica	10
E35	Rožica iz ribic	30
	- oblikovanje ribice	10
	- ustrezna velikost in širina	10
	- sredina	10

papirc št. 9:

Predeljeni ris

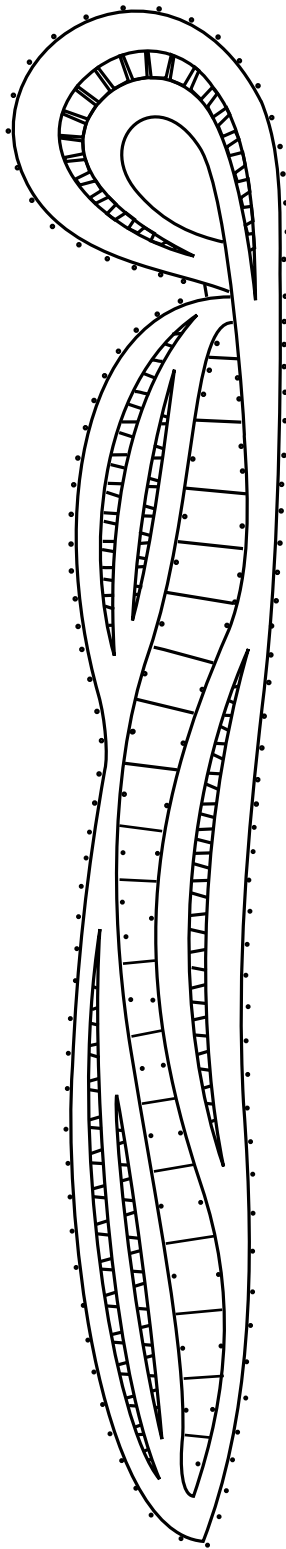
Predeljeni ris, ovinek v predeljenem risu.

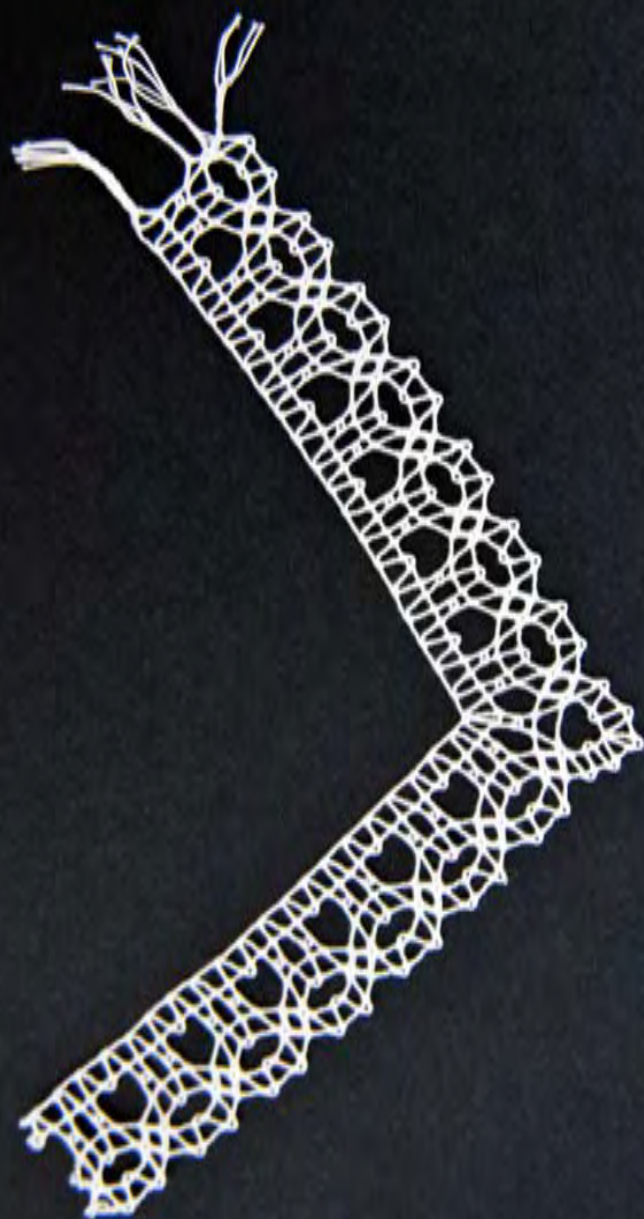
Klekeljni: po vzorcu.

Sukanec: bombaž št. 30 ali št. 40, lan ustrezne številke.

012	Nasnutek pri ozkem ali idrijskem risu	10
021	Zaključek pri ozkem ali idrijskem risu	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
031	Slepi ali stisnjeni postavki	10
041	Zanke in dvozančno kvačkanje	10
037	Predeljeni ris (sukanje med risom ali preplet tekočih parov kot pri ažuru)	10
038	Ovinek v predeljenem risu (oblikovanje ovinka)	10

Sukane slince

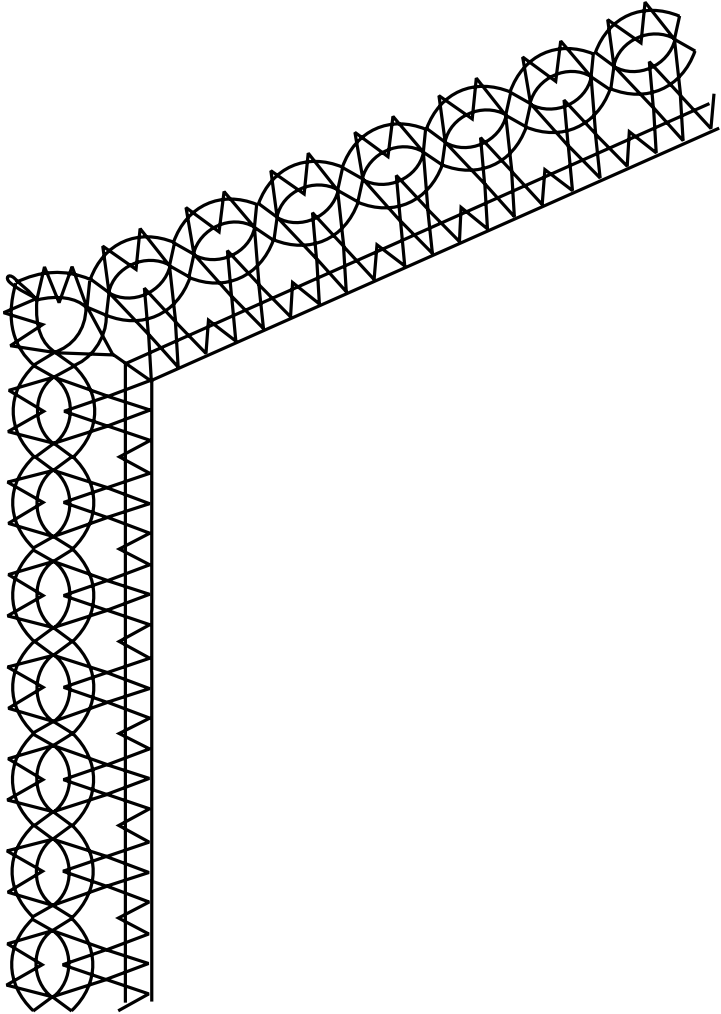
Sukane slince.

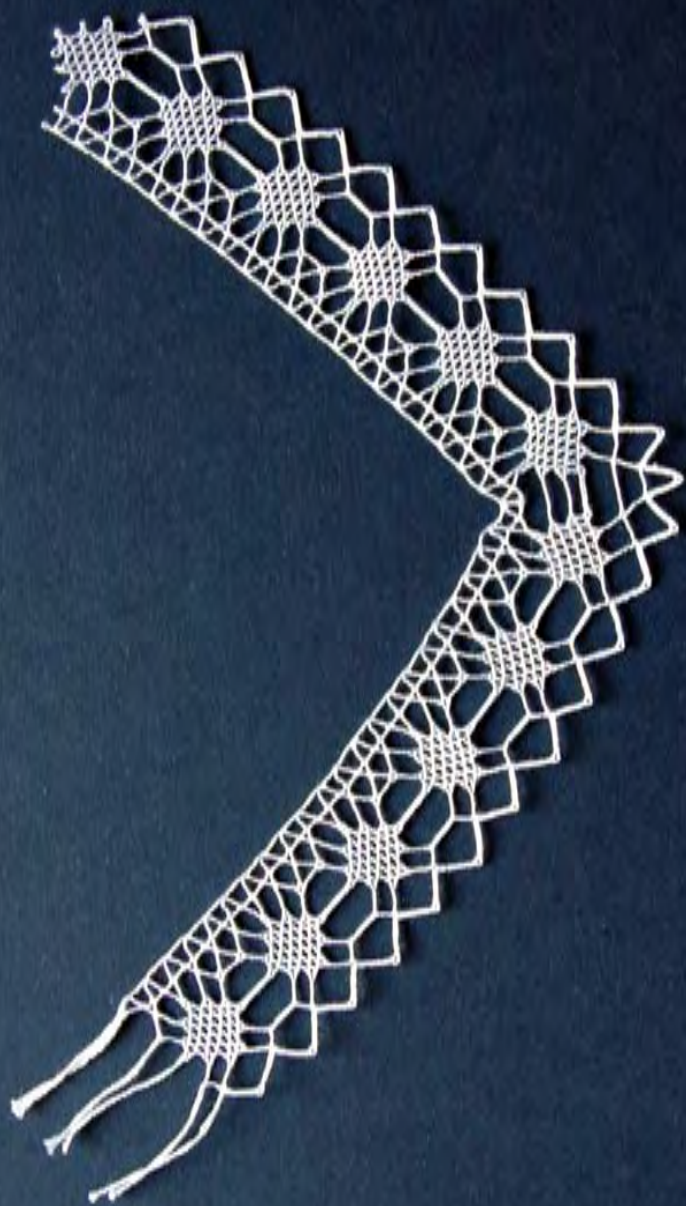
Klekeljni: 9 parov klekeljnov.

Sukanec: bombaž št. 30, lan ustrezne številke.

011	Nasnutek	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
032	Postavek posukani (zunanji)	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
E43	Sukane slince	20
	- premet s štirimi pari	10
	- oblikovanje (kitica)	10
E44	Vogal v sukanih slincih (oblikovanje)	10

papirc št. 11:

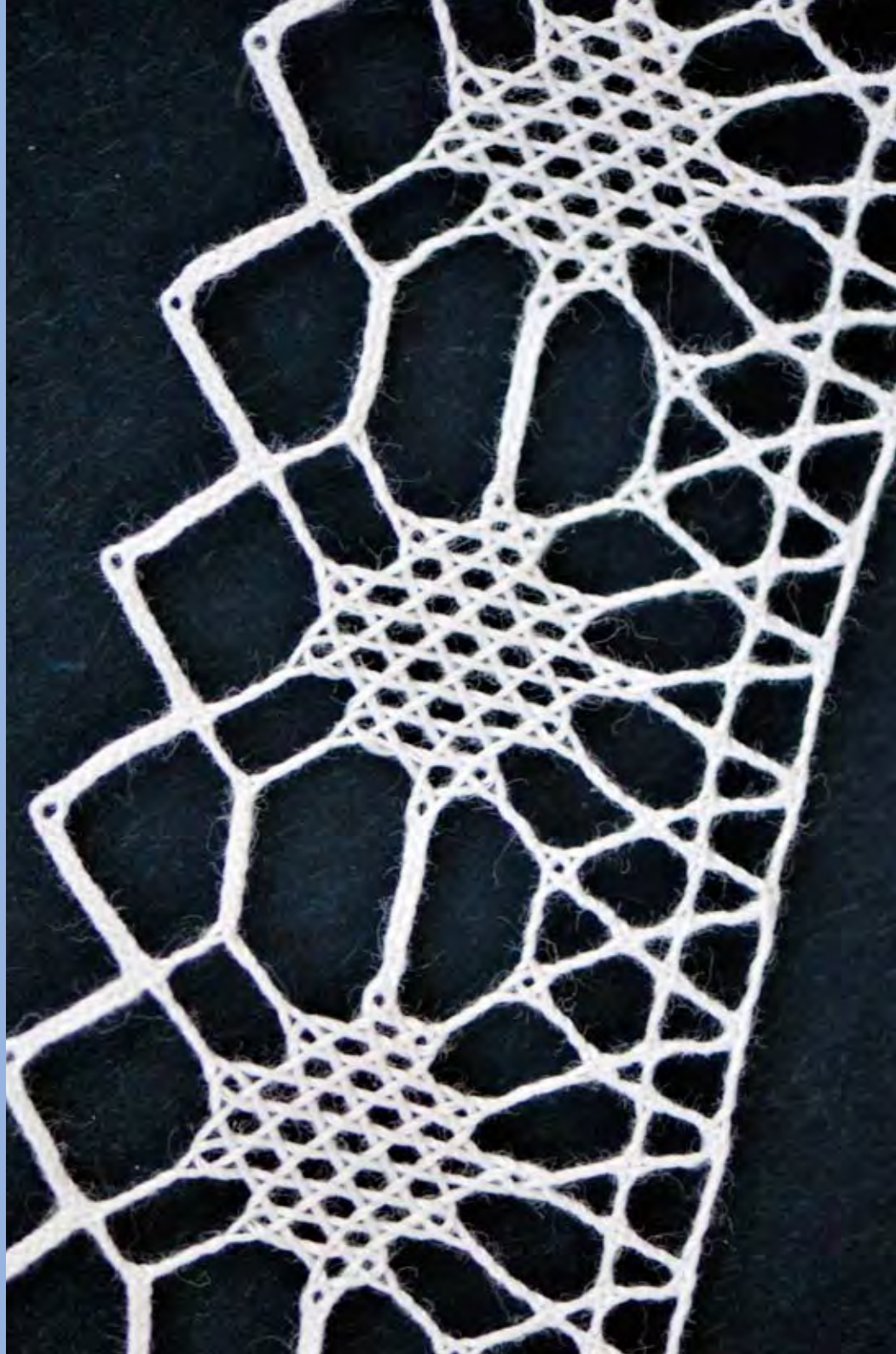
Mizice

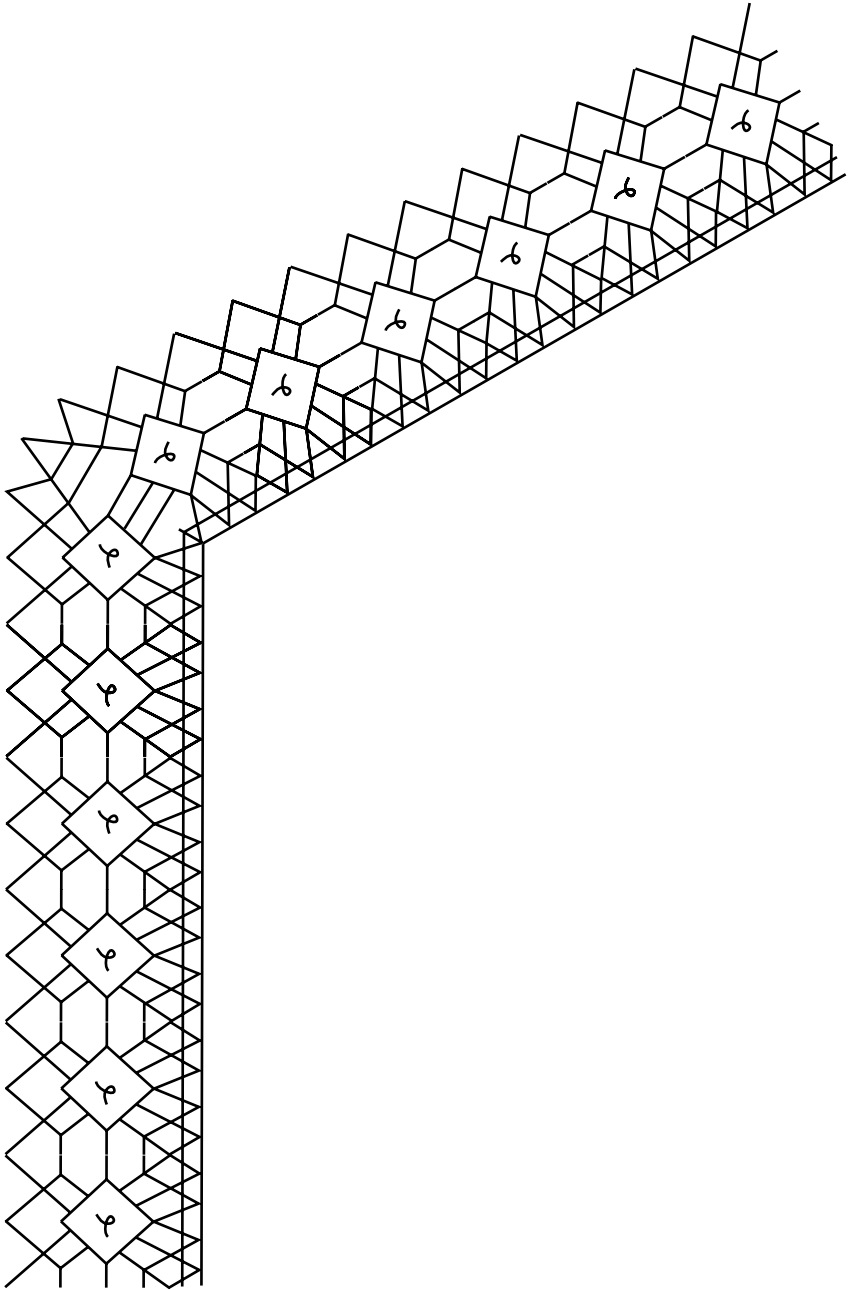
Mizice.

Klekeljni: 11 parov.

Sukanec: bombaž št. 30 ali št. 40, lan ustrezne številke.

011	Nasnutek	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
032	Postavek posukani (zunanji)	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
035	Postavek na polpremet	10
E1	Kitica (dolžina, zategovanje)	10
E45	Mizice (oblikovanje)	10
E46	Vogal v mizicah	10

papirc št. 12:

Pajki

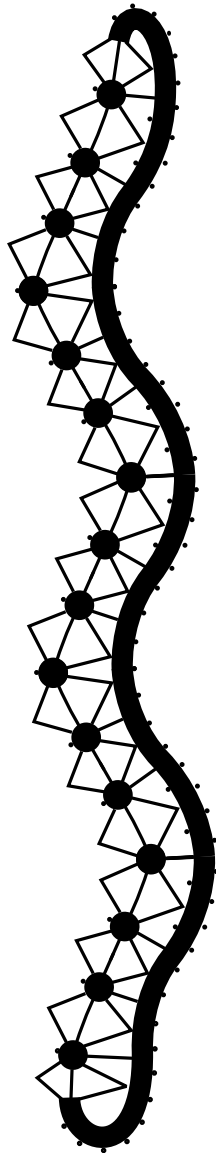
Ozki ris in prepeljava v pajke.

Klekeljni: 6 parov.

Sukanec: bombaž št. 30 ali št. 40, lan ustrezne številke.

011	Nasutek	10
021	Zaključek	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
031	Slepi ali stisnjeni postavki	10
E47	Pajki s štirimi, šestimi ali več pari (oblikovanje)	10
E48	Ovinek v pajkih	10
E50	Prehod iz risa v pajke in obratno	10

papirc št. 13:

Satovje

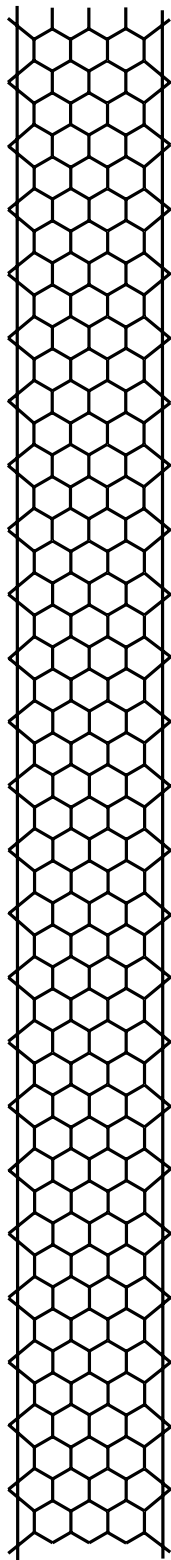
Satovje.

Klekeljni: 10 parov.

Sukanec: bombaž št. 30 ali št. 40, lan ustrezne številke.

011	Nasnutek	10
021	Zaključek	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
032	Postavek posukani (zunanji)	10
E53	Satovje (oblikovanje satovja)	10

papirc št. 14:

Kantu rožica

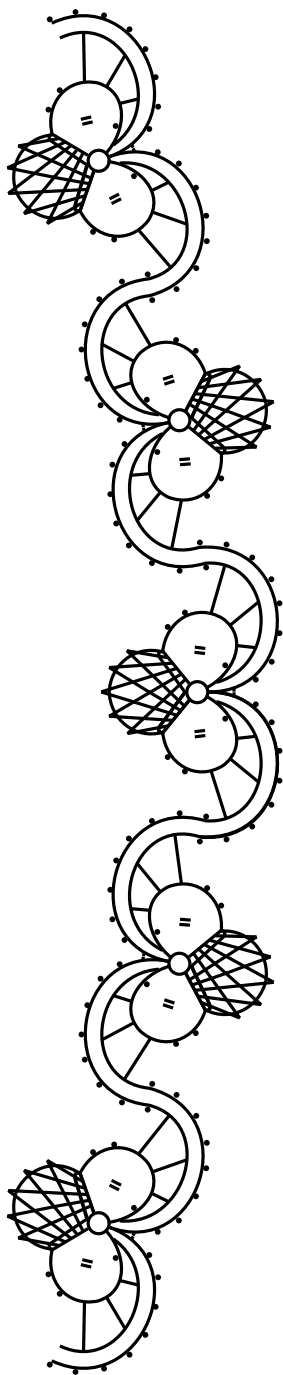
Kantu rožica, slepi ris.

Klekeljni: 6 parov.

Sukanec: bombaž št. 30 ali št 40, lan ustrezne številke.

012	Nasnutek pri ozkem ali idrijskem risu	10
022	Zaključek pri ozkem ali idrijskem risu	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
031	Slepi ali stisnjeni postavki	10
041	Zanke in dvozančno kvačkanje	10
E59	Kantu rožica	40
	- luknjica v sredini rožice	10
	- prvi listek s prehodom	10
	- drugi listek s prehodom	10
	- tretji listek s prehodom	10

papirc št. 15:

Možgani

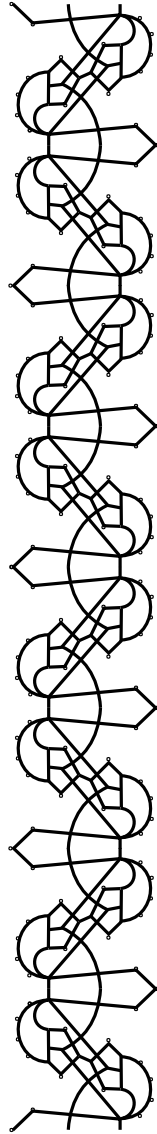
Možgani, premet s šestimi pari, preplet kitic in risa.

Klekeljni: 6 parov.

Sukanec: bombaž št. 30, lan ustrezne številke.

011	Nasnutek (splošno)	10
031	Postavek slepi ali stisnjeni	10
038	Ovitek	10
071	Potek navpičnih niti	10
063	Premet s šestimi pari	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
E67	Možgani	30
	- izpeljava kitic in sukanje	10
	- prehodi iz kitic v ris	10
	- prehodi iz risa v kitice	10

papirc št. 16:

Franže ob robu čipke

Ris z notranjimi postavki, franže.

Klekeljni: po vzorcu.

Sukanec: bombaž št. 30, lan ustrezne številke.

011	Nasutek (splošno)	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Sukanje	10
074	Zategovanje	10
E69	Franže ob robu čipke	10

papirc št. 17:

Polnitve

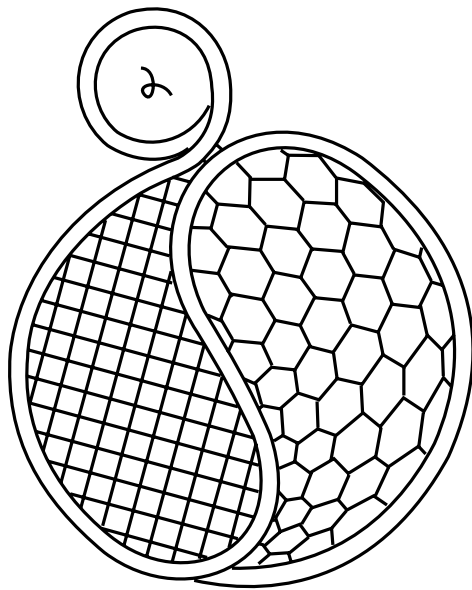
Ris z notranjimi postavki, satovje, sukana mreža, polpremet.

Klekeljni: po vzorcu.

Sukanec: bombaž št. 40 ali št. 50, lan ustrezne številke.

011 Nasutek (splošno)	10
033 Postavek posukani (notranji)	10
071 Potek navpičnih niti	10
072 Linija postavkov	10
073 Sukanje	10
074 Zategovanje	10
E72 Polnitve (oblikovanje)	10

papirc št. 18:

Tulipani

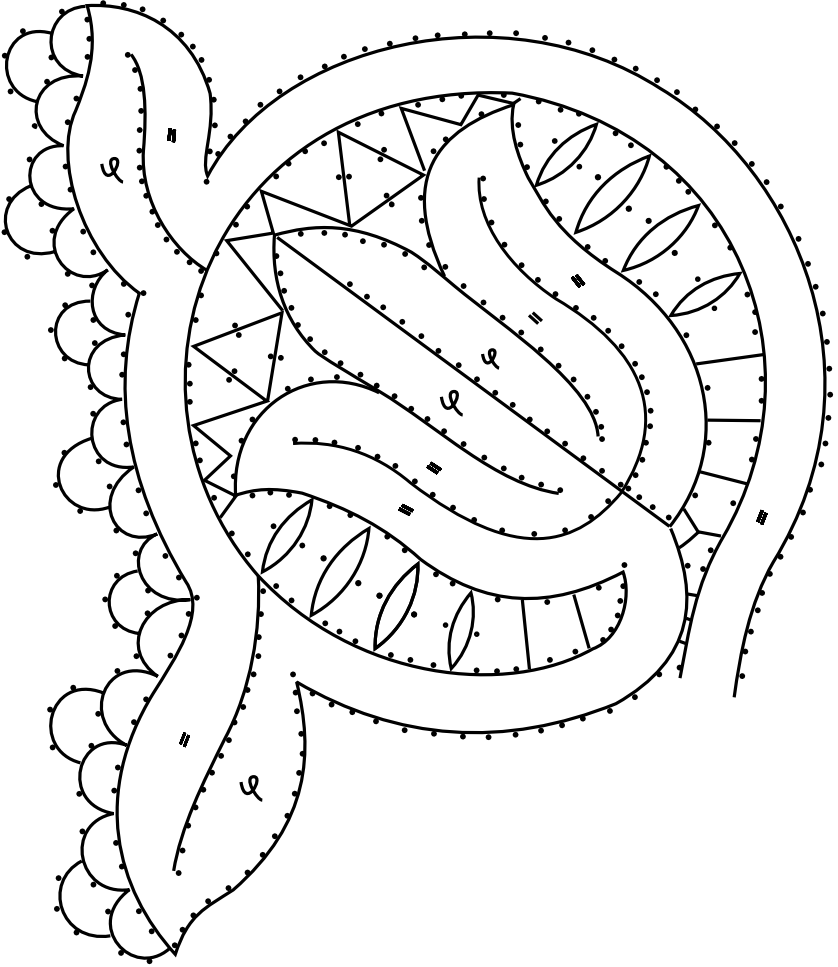
Ris z notranjimi postavki, slepi ris, vogali v risu in polpremetu, kitica, kvačkanje na žnurco, obroba iz kitic.

Klekeljni: po vzorcu.

Sukanec: bombaž št. 40, lan ustrezne številke.

015	Nasutek na žnurco v risu	10
031	Postavek slepi ali stisnjeni	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
034	Postavek pomožni	10
038	Ovitek	10
041	Zanka in dvozančno kvačkanje	10
042	Zanke in večzančno kvačkanje	10
044	Kvačkanje na žnurco	10
051	Dodajaje parov v risu	10
052	Dodajanje parov v polpremetu	10
053	Odvzemanje parov v risu	10
054	Odvzemanje parov v polpremetu	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
E1	Kitica (dolžina in zategovanje)	10
E3	Kitica kot obroba	20
	- kitica	10
	- oblikovanje obrobe	10
E6	Ozki ris (oblikovanje)	10
E20	Polpremet	20
	- oblikovanje polpremeta	10
	- gostota polpremeta	10
E22	Vogal iz risa in polpremeta	30
	- oblikovanje vogala	10
	- kvačkanje v pomožne postavke in vključevanje parov	10
	- konica vogala	10

papirc št. 19:

Italijanski ali flandrijski ris

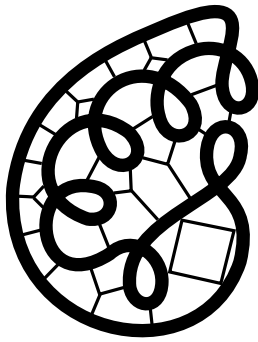
Flandrijski - italijanski ris.

Klekeljni: 4 ali 5 parov.

Sukanec: bombaž št. 40, lan ustrezne številke.

011	Nasutek	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
E 28	Italjanski ali flandrijski ris	30
	- oblikovanje italijanskega risa	10
	- gostota risa	10
	- kvačkanje v ovitek oz. prekvačkanje v slepi postavek	10

papirc št. 20:

Ostale oblike ribic

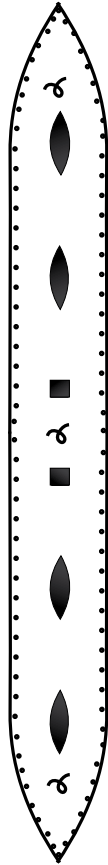
Nasutek in zaključek na žnurco, polpremet s kvadratno in podolgovato ribico.

Klekeljni: po vzorcu.

Sukanec: bombaž št. 30 ali št. 40, lan ustrezne številke.

018	Nasutek na žnurco v konico pri polpremetu	10
026	Zaključek na žnurco v konico pri polpremetu	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
033	Postavki posukani notranji	10
E20	Polpremet	20
	- oblikovanje polpremeta	10
	- gostota polpremeta	10
E34	Ribica (podolgovata, kvadratna)	20
	- oblikovanje ribic	10
	- ustrezna velikost in širina	10
E36	Zasukana ribica pod polpremetom	10

papirc št. 21:

Slince

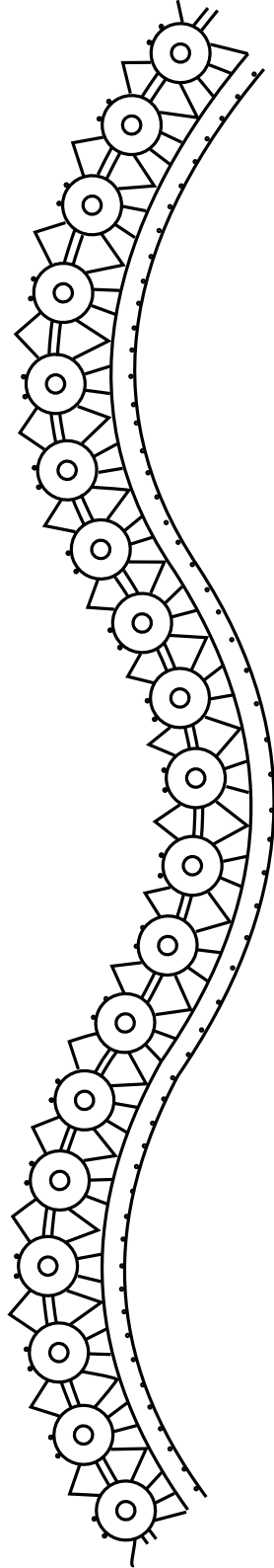
Ris z slepimi in notranjimi postavki.

Klekeljni: 8 parov.

Sukanec: bombaž št. 40 ali št. 50, lan ustrezne številke.

011	Nasutek	10
021	Zaključek	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
032	Postavek posukani (zunanji)	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
041	Zanke in dvozančno kvačkanje	10
E1	Kitica (dolžina, zategovanje)	10
E73	Ris z notranjimi in zunanji postavki	10
E56	Slince	20
	- prva polovica slince	10
	- druga polovica slince	10

papirc št. 22:

Rožica s kitico

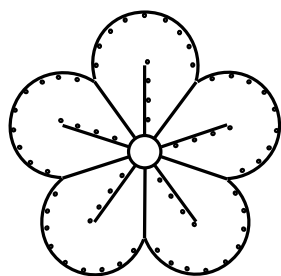
Kitica, ris z notranjimi postavki.

Klekeljni: po vzorcu.

Sukanec: bombaž št. 40 ali št. 50, lan ustrezne številke.

011	Nasnutek	10
021	Zaključek	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
044	Kvačkanje na žnurco	10
051	Dodajaje parov v risu	10
053	Odvzemanje parov v risu	10
E60	Rožica s kitico	30
	- oblikovanje luknjice v sredini	10
	- ovinek iz risa s posnemanjem	10
	- prehod iz listka v listek	10

papirc št. 23:

Cvetka

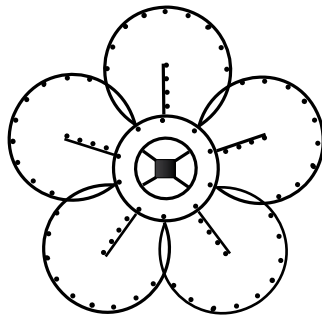
Ris z notranjimi postavki, ribica.

Klekeljni: po vzorcu.

Sukanec: bombaž št. 40 ali št. 50, lan ustrezne številke.

011	Nasutek	10
021	Zaključek	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
044	Kvačkanje na žnurco	10
051	Dodajaje parov v risu	10
053	Odvzemanje parov v risu	10
061	Cvetka	40
	- krogec iz risa v sredini	10
	- ovinek iz risa	10
	- prehod iz listka v listek	10
	- prekrivanje listkov	10
E34	Ribica (podolgovata, kvadratna)	20
	- oblikovanje ribice	10
	- ustrezna velikost in širina	10

papirc št. 24:

Pike

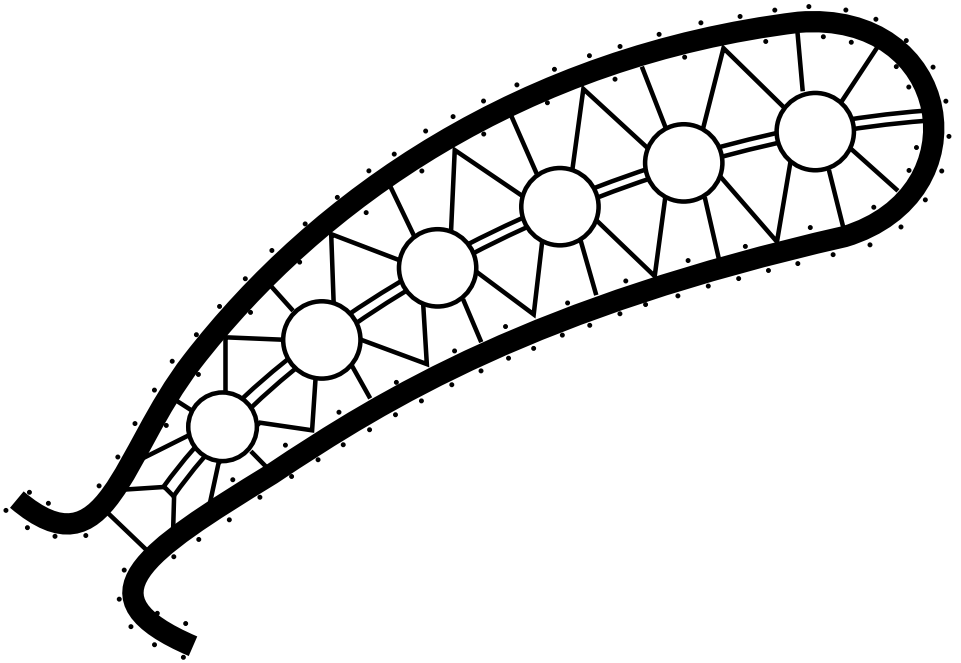
Ris, pike.

Klekeljni: po vzorcu.

Sukanec: bombaž št. 30 ali št. 40, lan ustrezne številke.

012	Nasutek pri ozkem ali idrijskem risu	10
022	Zaključek pri ozkem ali idrijskem risu	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
031	Slepi ali stisnjeni postavki	10
046	Prekvačkanje	10
047	Kvačkanje v postavek v kitici	10
E1	Kitica	10
	- kitica (dolžina, zategovanje)	10
E63	Pike (okrogle ali kvadratne)	10
	- oblikovanje pik	10

papirc št. 25:

Nageljček

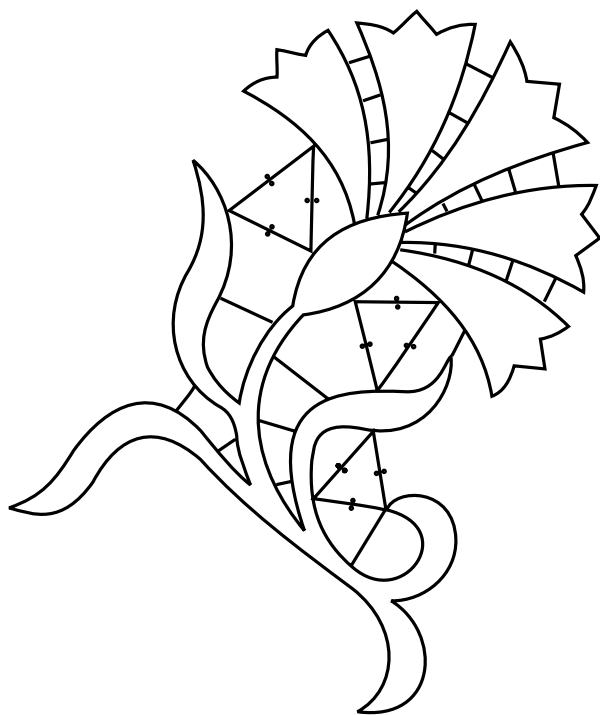
Ris z notranjimi postavki, združevanje in razdruževanje risov.

Klekeljni: po vzorcu.

Sukanec: bombaž št. 40 ali št. 50, lan ustrezne številke.

015	Nasutek na žnurco v risu	10
017	Nasutek na žnurco v konica pri risu	10
027	Zaključek na žnurco v konico pri risu (ustrezno odzemanje parov v risu)	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
038	Ovitek	10
044	Kvačkanje na žnurco	10
046	Prekvačkanje	10
051	Dodajaje parov v risu	10
053	Odvzemanje parov v risu	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
E1	Kitica	10
	- kitica (dolžina, zategovanje)	10
E64	Nagelj	20
	- oblikovanje pečlja	10
	- oblikovanje listkov	10
E77	Združevanje risov ali polpremetov	20
	- združevanje	10
	- izpeljava (gostota)	10
E78	Delitev risov ali polpremetov	20
	- delitev	10
	- izpeljava (gostota)	10

Vrtnica

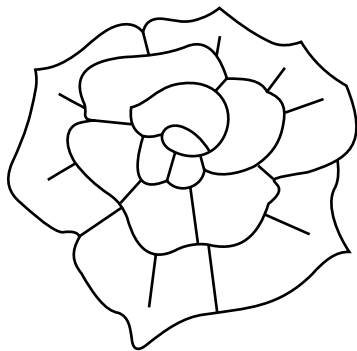
Ris z notranjimi postavki, prepeljava parov iz listka v listek.

Klekeljni: po vzorcu.

Sukanec: bombaž št. 40 ali št. 50, lan ustrezne številke.

015	Nasnutek na žnurco v risu	10
017	Nasnutek na žnurco v konico pri risu	10
025	Zaključek na žnurco pri risu	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
044	Kvačkanje na žnurco	10
051	Dodajaje parov v risu	10
053	Odvzemanje parov v risu	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
E65	Vrtnica	20
	- oblikovanje listkov	10
	- izpeljava	10

papirc št. 27:

Rožica s prehodi

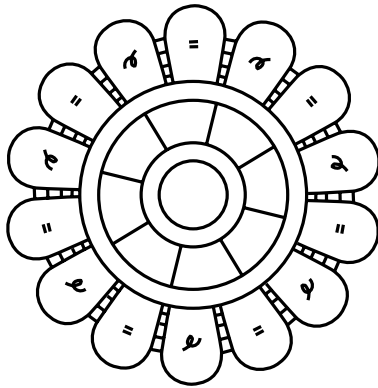
Ris in polpremet s prehodi.

Klekeljni: po vzorcu.

Sukanec: bombaž št. 40 ali št. 50, lan ustrezne številke.

011	Nasutek	10
021	Zaključek	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
044	Kvačkanje na žnurco	10
046	Prekvačkanje	10
E62	Rožica s prehodi (ris in polpremet)	20
	- prehodi	10
	- oblikovanje listkov	10

papirc št. 28:

Granatno jabolko

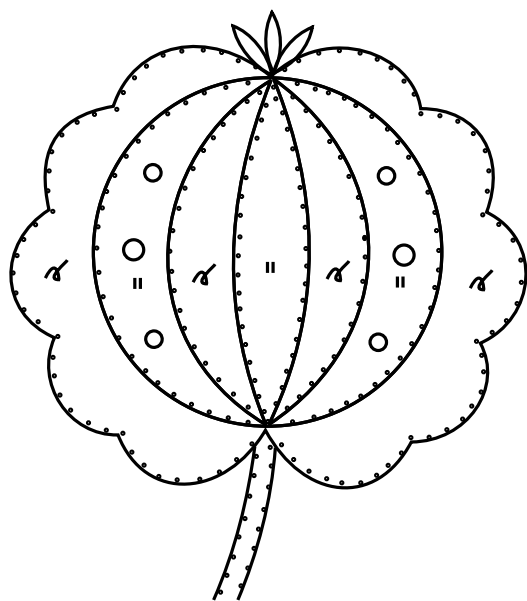
Luknjice, ris z notranjimi postavki, prehodi iz listka v listek.

Klekeljni: po vzorcu.

Sukanec: bombaž št. 40 ali št. 50, lan ustrezne številke.

017	Nasutek na žnurco v konico pri risu	10
018	Nasutek na žnurco v konico pri polpremetu	10
027	Zaključek na žnurco v konico pri risu (ustrezno odvzemanje parov v risu)	10
028	Zaključek na žnurco v konici pri polpremetu (ustrezno odvzemanje parov v polpremetu)	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
044	Kvačkanje na žnurco	10
051	Dodajaje parov v risu	10
052	Dodajanje parov v polpremetu	10
053	Odvzemanje parov v risu	10
054	Odvzemanje parov v polpremetu	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
E34	Ribica	20
	- oblikovanje ribice	10
	- ustrezna velikost in širina	10
E66	Granatno jabolko	20
	- oblikovanje listkov (začetek v sredini)	10
	- prehod (listki z neprekinjeno žilico)	10
E72	Luknjice	20
	- oblikovanje luknjice	10
	- vsi pari ob luknjici so dvakrat zaklekljani	10

papirc št. 29:

Figura

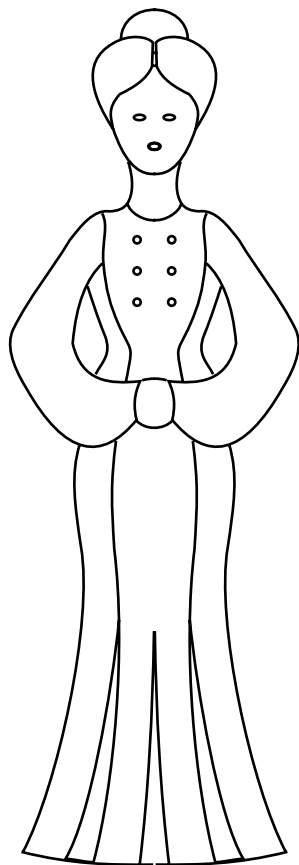
Klekljarica lahko sama izbere vrste klekljanja.

Klekeljni: po vzorcu.

Sukanec: bombaž št. 50 ali št. 60, lan ustrezne številke.

E68	Figura	30
	- oblikovanje figure	10
	- ustrezna gostota	10
	- pravilna izbira tehnik klekljanje	10
015	Nasutek na žnurco v risu	10
016	Nasutek na žnurco v polpremetu	10
025	Zaključek na žnurco pri risu	10
026	Zaključek na žnurco pri polpremetu	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
044	Kvačkanje na žnurco	10
051	Dodajaje parov v risu	10
052	Dodajanje parov v polpremetu	10
053	Odvzemanje parov v risu	10
054	Odvzemanje parov v polpremetu	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
E72	Luknjice	20
	- oblikovanje luknjice	10
	- vsi pari ob luknjici so dvakrat zaklekljani	10

papirc št. 30:

Franže pod risom

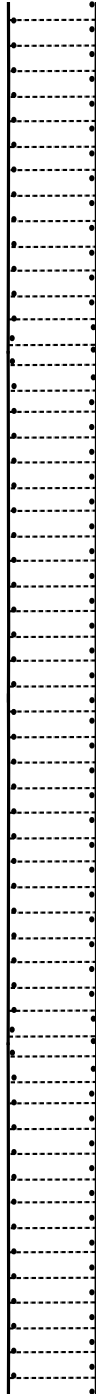
Ris z notranjimi postavki, franže.

Klekeljni: po vzorcu.

Sukanec: bombaž št. 40 ali št. 50, lan ustrezne številke.

011	Nasnutek (splošno)	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Sukanje	10
074	Zategovanje	10
070	Franže pod risom (oblikovanje franž)	10

papirc št. 31:

Luknjice

Ris z notranjimi postavki, luknjice.

Klekeljni: po vzorcu.

Sukanec: bombaž št. 30 ali št. 40, lan ustrezne številke.

011	Nasnutek (splošno)	10
033	Postavek posukani (notranji)	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Sukanje	10
074	Zategovanje	10
E71	Luknjice	20
	- oblikovanje luknjice	10
	- vsi pari ob luknjici so dvakrat zaklekljani	10

○
||
○
○
○
○
○
||
○
○
○
○
○
○
○
○
||
○

papirc št. 32:

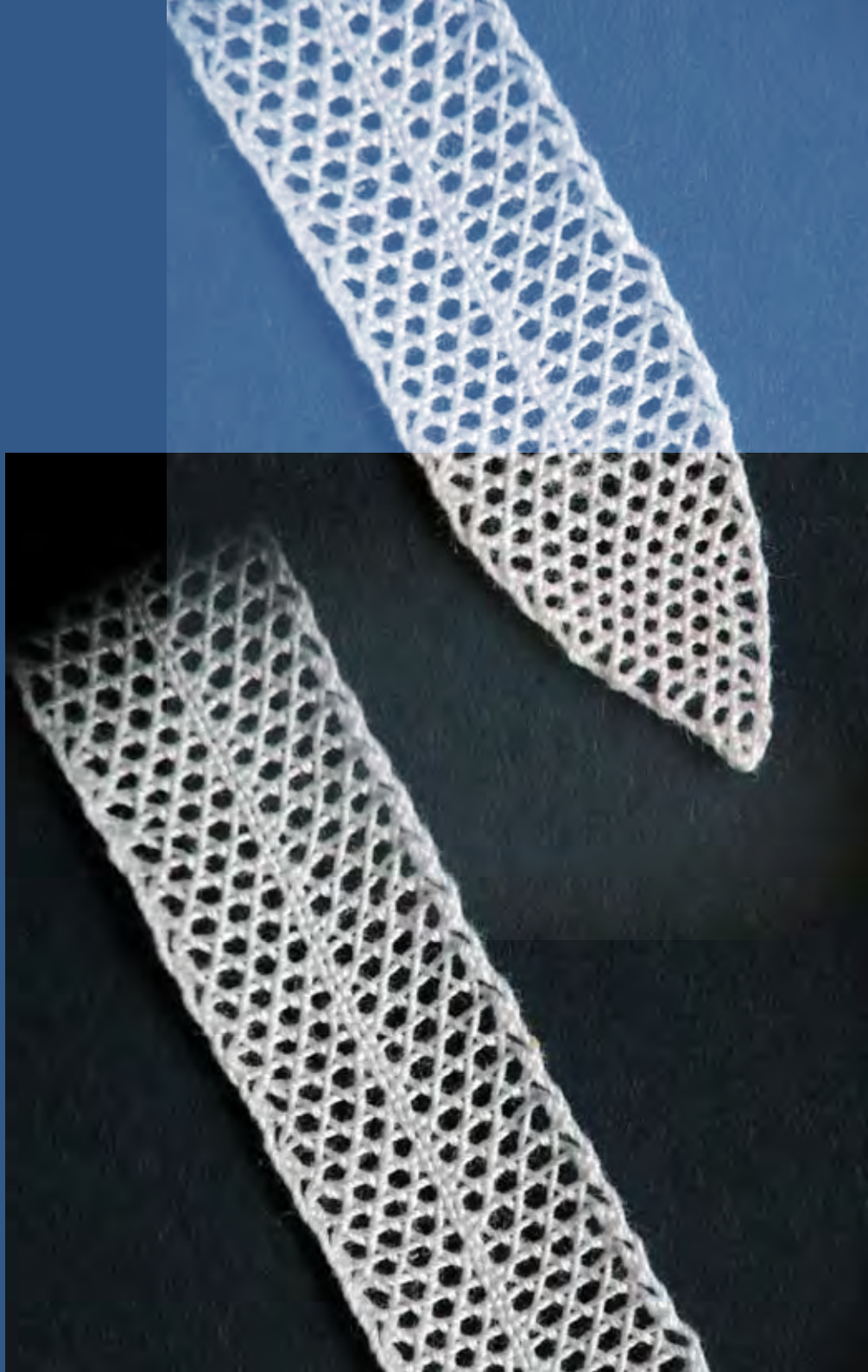
Žilica po sredini

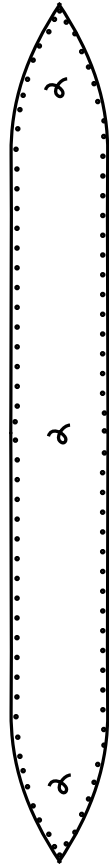
Nasutek in zaključek na žnurco, polpremet z žilico po sredini.

Klekeljni: po vzorcu.

Sukanec: bombaž št. 30 ali št. 40, lan ustrezne številke.

018	Nasutek na žnurco v konico pri polpremetu	10
026	Zaključek na žnurco v konico pri polpremetu	10
071	Potek navpičnih niti	10
072	Linija postavkov	10
073	Zategovanje	10
074	Sukanje	10
033	Postavki posukani notranji	10
E20	Polpremet	20
	- oblikovanje polpremeta	10
	- gostota polpremeta	10
E77	Žilica	10

8. *LITERATURA IN VIRI*

Piano, Andrej: Geografske označbe – kratek oris. Ljubljana: Podjetje in delo, 2001. Str.: 88–100.

Pretnar, Bojan: Intelektualna lastnina v sodobni konkurenci in poslovanju. Ljubljana: GV Založba, 2002. Str.: 228.

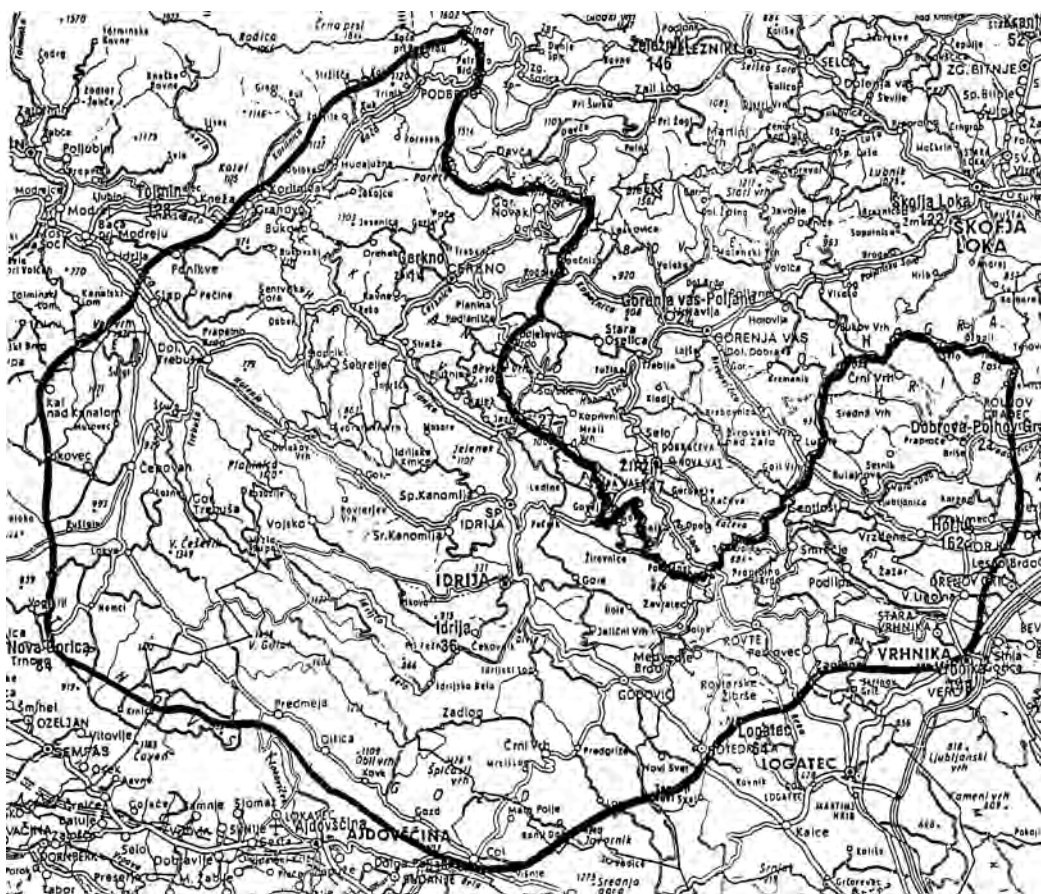
Puharič, Krešo: Zakon o industrijski lastnini s komentarjem. Ljubljana: GV Založba, 2003. Str.: 1189.

Zakon o industrijski lastnini (ZIL-1-UPB3, Uradni list RS, št. 51/2006).

Zakon o vinu in drugih proizvodih iz grozdja in vina (Uradni list RS, št. 105/06).

Zakon o kmetijstvu (ZKme-1, Uradni list RS, št. 45/08).

9. PRILOGA (zemljevid)

Območje “Dežele idrijske čipke” /vir: Klekljane čipke, Slovenski etnografski muzej in Mestni muzej Idrija, Ljubljana 1970 /
Klekljarsko vojno območje 1905 leta, karta izdelana po podatkih Ivana Vogelnika.

Idrijska čipka

geografska označba

Avtorji: Andra Marinko (predsednica Odbora za označbo porekla idrijske čipke), Aleksandra Pelhan (strokovna učiteljica klekljanja v Čipkarski šoli Idrija), Irma Pervanja (risarka vzorcev)

Jezikovni pregled:

Vanja Jež Strel

Fotografije:

Marica Starešinič, Tanja Nuša Kočevar

Oblikovanje in grafična priprava:

Tanja Nuša Kočevar

Izdala in založila:

Občina Idrija, Mestni trg 1, Idrija

Tisk: ABC Merkur d.o.o. Idrija

Naklada:

1500

Kraj in leto izdaje:

Idrija, junij 2010

Druga, prenovljena izdaja

OBRAZEC: DOKAZOVANJE KRAJA IZDELAVE IDRIJSKE ČIPKE

Zap. št. obrazca _____

Osnovni podatki proizvajalca

Ime in priimek, naslov:

Številka izdanega certifikata o dovoljenju za uporabo geografske označbe:

Kontakt (telefon/e-pošta):

Podatki o čipki (seriji čipk)

Navedba lokacije izdelovanja čipke:

Obdobje izdelovanja
idrijske čipke (od-do):

Uporabljeni materiali:	Lan _____ %	Svila _____ %
	Bombaž _____ %	Umetni materiali _____ %

Uporabljene tehnike idrijske čipke:

Količina čipk:

Podatki o vzorcu (papircu)

Avtor-ica vzorca:

Dimenzije vzorca:

Obvezna priloga: original, fotokopija, ali fotografija vzorca.

Izjava o skladnosti

S podpisom potrjujem, da je zgoraj opisana čipka (serija) v celoti izdelana na zaščitenem geografskem območju v skladu z uradno potrjeno specifikacijo za geografsko označbo.

Datum: _____

Podpis proizvajalca: _____